

WIDENER

HN 9ZQB Z

5.14

ПОВНА ЗБІРКА
ВЕСЕЛИХ ВІРШІВ
СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО.

Ціна 55 центів.

В друківні „Доброді“
43 Canal St., Jersey City, N. J.
1915

ПОВНА ЗБІРКА
ВЕСЕЛИХ
ВІРШІВ
СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО.

Ex Libris

NICHOLAS C EGLINSKY

З ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“
83 Grand Street, Jersey City, N. J.
1915

Степан Руданський.

СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ.

—0—

Глибокий сум навівав на душу імя Степана (Василевича) Руданського. Великий талант призначила йому доля, але разом з тим поставила його в тяжкі життєві обставини, серед яких не міг він розвинути та виявити свого хисту і нарешті передчасно зійшов зі сьвіта.

Степан Руданський, син сьвященика, уродився в 1831-ім році в селі Хомутинях, винницького повіта на Поділю, в російській Україні й першу осьвіту одержав у духовних школах. До часу пробуваня його в каменецькій духовній семинарії, де він учився разом із Свидницьким та Шейковським, належать перші його літературні проби. Із семинарії Руданський вступив до лікарської академії в Петербурзі, яку скінчив 1860 р. Батько Руданського хотів сина бачити попом, аби передати йому свою парохію, але Степан не дався наклонити. Се було причиною непорозуміння його з батьком, котрий взагалі був противний національним переконанням свого сина. Такі відносини батька тяжко вражали молодого поета. В листі до свого брата він так писав з того приводу: „Заказують мені мою рідну мову. Заказує батько. Але в мене був прадід і прапрадід: вони мені не заказали. Не слухає батько моєї мови, — за те мене і по смерті, може,

послухають мільйони моїх одномовців... Батько, може, не любить своєї мови через те, що нею говорять у нас мужики. А ніби то в Московщині не говорять мужики по московськи? Та і чим ми кращі від мужика? — всі ми рівні і у Бога й у природи". З причини сих непорозумінь з батьком Руданський не діставав від батька матеріальної заемоги підчас своєї науки в Петербурзі. Доводилось заробляти гроша тяжкою працею, а як того заробітку не ставало, то поет мусів жити десь на болоті, у бідної вдови не маючи горячої їди по кілька місяців. Отся поезія Руданського „Студент” ясно малює будоване поета в Петербурзі:

Зима люта. Вітер свище;
Сніг по вікнах брязкотить.
Мороз душу обіймає,
Мороз тіло каменить.
А у хаті на постелі
У сурдуті і плащу
Сидить студент медицини
Другий місяць без борщу.
І живіт як гріб зацав ся,
Облізає голова...
І останна догоряє
Його свічка лойова...
І сидить він, поглядає
На похилену стіну:
Під стіною лежить череп,
Нема й кришки тютюну...
І стіне кругом чорніс...
Тільки лазять павуки,
Тільки сумно виглядають
Із шкалубин прусаки...

То й не диво, що поет вийшов з академії з сумною спадщиною бідолашного життя — і з сухотами. Ся хвороба, яка ще змагала ся ізза об-

ставин дальшого життя, положила поета передчасно в могилу. В дуже молодих літах, 1873 р. С. Руданський умер в Ялті, на Кримі, де був лікарем. Оженив ся був Руданський із сільською дівчиною.

Із смертю С. Руданського українська література понесла безмірно велику втрату. Не все, що написав він, побачило сьвіт в друку. Богато його рукописий довгий час були невідомі і вважали ся цілком загубленими. „Порвало ся і порозсипало ся дороге намисто, — писав Омелян Огоновський — покотили ся зерна геть далеко, і довело ся збирати їх по одному; деякі зерна незабаром знайшли ся і збереглись від загибелі, інші-ж покотили ся геть далеко, шкода й думати, щоб зібрати їх усі”. Лиш в останний час виявила ся на сьвіт більшість його творів, що видані у семи томах в Галичині. Хто знає, може ще виявить ся не одна цінна перла поезії Руданського і дадасть поетови заслуженої слави. Та й із сеї літературної спадщини, яку оставив по собі Руданський, видко безперечний талант його. У нього бачимо справжні перли поезії „Науку”, „Пяницю”, „Гей, бики!”, „Зпід неба рідного”, які дають повне право сказати, що ніхто з українських поетів по Шевченку не підносив ся до такого високого ступіня поезії як Руданський. Чимало поезій Руданського, наприклад „Жалібний дяк”, „Повій, вітре”, „Ой, зза гори, ізза кручі”, „Засідатель”, „Вареники” та інші, стали народними, а се найкрасше доводить їх дійсну вартість.

Обіч його прекрасних ліричних творів буде по-вік гарним вкладом в українську літературу його добірна збірка веселих віршів, у які Руданський вбрав що-найкрасші жарти, які жили або й ще живуть серед українського народу.

Петербург, 1911.

Олександр Лотоцький.

ПРИКАЗКИ І БАЙКИ.

—0—

Преслівля.

Вір, не вір, а не кажи:
„брешеш”.

I.

Народив ся я на сьвіт,
Як одного раня
Моя ненька забагла
Шнаків на сніданя.

А я хлонець молодець
Пожалував мами,
Серед ліса відпитав
Дупло зі шпаками.

В дупло руку — не іде,
Голови не впхаю,
Сюди туди край дупла,
Тай сам улізаю.

Ходжу голий по дуплі...
Шпаченят до ката!
Я в пазуху й загорнув
Тії шпаченята.

Вилізати-б, так не то!...

Я й домудрував ся,
Лиш сокиру притащив —
З дупла прорубав ся.

Гиц із дуба на коня!

Кінь собі брикає,
А сокира моя все
Зад йому рубає.

Нагадав ся за сїм мнль,
Назад подивив ся,
А у коня, як на сьміх,
Лиш перед лишив ся.

Я і взяв ся йому зад
З верби підправляти,
І підправив, тай заліг
На годинку спати.

А кінь ходить по траві,
І перед пасеть ся,
А зад росте тай росте,
Аж до неба пнеть ся.

А для моїх шпаченят
Того було й треба, —
Додрапались по вербі
До самого неба.

Пробудив ся, — до шпаків —
Та де вже до ката!...
Аж на небі половив
Свої шпаченята...

Ото знову до верби!
А верба й пропала,
Бо коняка напаслась,
Тай знать побрикала.

Щастя тільки, що сьвяти
Не горшки лішили,
Але якось на той час
Гречку молотили.

Росказав я їм біду,
Випросив полови,
Та з полови ізсукав
Мотуз прездоровий.

Вп'яв до неба, тай у низ!
Мені у горя мало!...
Аж до низу на сім миль
Мотуза не стало.

З гори й кажуть, що скачи!
Але я не хочу,
Що в горі собі урву,
То в низу надточу.

І спускаюсь собі в низ,
Мало й остаєть ся,
Щоб урвати кілька раз,
А мотуз не рветь ся.

І висів я кілька літ,
Мамина дитина,
І висохла, як дупло,
Уся середина.

А рій якось пролітав,
Та туди й забрав ся,
Наніс меду, щільників,
Розхазяював ся.

Наніс меду кілька пуд,
Ну, його з бідою!
Мотуз рветь ся — я в багно
Чуть не з головою.

А тут якось по багні
І качка ходила,
На чуприну набрела,
Гніздо собі звила.

Яець много нанесла,
За дітий помовка,
Аж нечистая несе
Голодного вовка.

Та фурнула з голови,
А той завпнув ся,
Поїв яйця, тай на чуб
Хвостом обернув ся.

А я за хвіст: „гуттю-га!”
А вовк налякав ся,
Та як скочить — я і гоп!
На сьвіт показав ся!

II.

І ото вже я підріс,
Літ десяток було;
Дід ходив ще без штанів,
А батька й не було,

То бувало, коли хто
В гості запрошає,
То дід сяде на полу
Та мене й питає:

„А хто-ж сину, піде з нас?”

То я його глажу:

— „Та хто-б, кажу, не пішов,
Все то одно — кажу.

Або я піду туди,
А ви сидіть, діду;
Або ви собі сидіть,
А я туди піду”.

А зимою холодно,
Нічим затопити,
То й питаєть-ся дідунь:

„Що сину, робити?”

— „А що-ж? кажу: тра комусь
Їхати в дубинку!”

То бувало й каже дід:
„Хто-ж поїде, синку?”

То я й кажу: „Хоч сидіть,
А я не поїду;
Хоч посиджу, я за вас,
А ви їдьте, діду!”

То бувало й їде дід...

А раз таки в біса

Потягнув ся вже і я

За дідом до ліса.

Тільки входимо у ліс,

Аж куна ломача!

Я сокирою гугун! —

Заяць з-під ломача.

А ми собі не етраники:

„Гуттю-тю!” на зайця,

Та живенько за ломач, —

Аж там сиві яйця.

„Заберемо!” — Заберім!

Зважили дручками,

То на силу, що згорнув

У шанку руками.

Ото я їх і приїє,

А в нас на ту пору

Розквотала ся свиня,

Квокче коло двору.

„Пійміть, діду!” Дід пійняв,

Посадив на яйця...

То ми мали ність волів,

Як орлів, від зайця.

Зараз таки й запрягли,
Припічок з'орали,
Та такого-ж, кажу, ми
Того хліба мали!...

Що як тих уже женців
Прийшло ся збирати,
То безрукая якась
Сама прийшла жати.

І нажала-ж вона нам
Та кіп наскладала,
І стебла вже не було,
А та іще жала.

„А що, сину, каже дід,
Треба спогадати,
А де то ми ті скирти
Будемо складати?“

То бувало я сиджу,
Тай дідови ражу:

— „Адже-ж у нас комин є,
На комині! — кажу.

На комині як складемо,
То й не тра сушити,
А на печі, як Бог дасть,
Будем молотити!“

То бувало сьвятій хліб
Аж комин колише!...
Одна тільки нам біда,
Що вклянулись миши.

А кіт якось на полу
Із дідунем грав ся,
Від дідуня гиц на піч,
В закутку закрав ся...

Та як хвостом замахнув —
Жиди-б його з'їли! —
То в помийницю скирти
Так і полетіли!

III.

А ото вже дід підріс,
Та і одубив ся;
Після нього через рік
І батько родив ся.

Та ото вже тра було
Батька мені вчити;
Але за то, як навчив, —
То-то було жити!

Все було у нас одно,
Здатність і заможність,
І хазяйство й ремество,
І смак і набожність.

Мати любить все парне,
А ми з батьком кисле,
Мати парить по селу,
А ми собі киснем.

Мати ходить цілий день,
Тільки глядає,
А ми з батьком у ночі
Вудку закидаєм.

То бувало таки так
В добрую годину,
Як не клонеться кожух,
То тягнем свитину.

Купувати коли що —
То рука дріжала,
За то купим, то по нас
Аж земля движала.

А набожні що були,
То сохрани Боже!
Як до церкви серед дня
І не пустять може,
То бувало у ночі
Церкву підкопаєм,
Помолитись хоч на час
Таки повлізаєм.

То так собі розжились,
Що й сьвітлицю мали,
Сьвітило ся, куди глянь,
Лиш стовпи стояли!

А одежі що було!
Боже, твоя воля!
Вісім свит у нас було,
А все тіло голе.

Тай хазяйство таки ми
Поряднеє мали,
Бо сусіди навкруги
В два плуги орали.

Тай воли які були!
Рога не дістати,
Бо то чорт його і мав
Чого доставати.

А як поле із'орем,
То вже чи є красче?
То не наше, а чуже,
То чуже, не наше!

А раз мати таки нам
Збитка ізробила:
Взяла батьківський кожух
Та гречку й накрила.

А худоби було шмат,
Гречка лиш біліла,
Та з кожуха як пішла —
Чисто гречку з'їла.

А було й таке у нас,
Що ми й лавки мали,
Та все таки через ню
І то позбували.

Як умерла — де було
Домовини взяти?
Мусіли вже для біди
І лавки віддати.

Та ще потім по біді
І обід справляли,
Взяли собі по-над став
Людей поскликали.

Тай просимо їх у двох:
„Пийте юшку, люде!
Як виєте тее все —
То там рибка буде!”

А тепер ми розійшлись,
Батько шинк тримати,
А я не так до шинку,
Як люблю орати.

Батько п'яний все держить
За шинок рукою,
А я орю, як уплюсь,
Носом за коршмою.

— 0 —

а) ПРИКАЗКИ НА МУЖИКІВ І КОЗАКІВ.

І. Гуменний.

Їздив дідич за границю
Назад повертає —
Тай до свого гуменного
Листи посилає,

Щоб гуменний на границю
Прибув і дав знати,
Що дієть ся в него в дома
Та і коло хати.

Прибуває і гуменний.

— „А що там, Іване?”

А гуменний йому каже:

— „Та все гаразд, пане!

Тільки ніжик, що пан дали
Таляра за нього,
Ізломив ся, сказать правду,
Ні з того, ні з сього”.

— „Ну, зламав ся, то зламав ся,

Що то й споминати!...

Певне хлопці мали гратись

Тай його зламати”.

— „Таки правда, ясний пане:

Хлопці ізламали,

Лиш не гралсьь, а спвого

Коня білували”.

— „А з чого-ж то сивий згинув?”

— „Пані хорували;

За лікарством як погнали,

Тай і підірвали!”

— „То і пані хорувала?

Ах, Боже мій, Боже!

Що-ж, здорова моя пані?...

Говори небоже!”

— „Помоліть ся, пане, Богу:

День лиш хорували,
А на другий від пожару
Богу й душу дали”.

— „Від пожару? що такеє?”

— „Просте, пане, діло:

Як зайняв ся тік у пана,
То все погоріло”.

— „Пані вмерла!... все згоріло!...
Будь здоров, Іване!”

— „А ще панна ваші в дома —
Поверніть ся, пане!”

— „Що-ж там, голубе Іване?

Як там бідна дочка?”

— „А нічого!... уповила
Хлопця як линочка!...”

Спомянув тут бідний дідич

Чорта і чортицю,

Плюнув з лиха, сів на бричку:

„Рушай за границю!”

2. Добре торгувалосьь.

Чи в Київі, чи в Полтаві,

Чи в самій столиці,

Ходив чумак з мазницею

Помежи крамниці.

І в крамницях, куди глянеш —
Сріблом-злотом сьє,
А йому то і байдуже:
Він дьогтю питає!

Реготять дурні кацапи;
А він тільки сплюне
Тай до другої крамниці,
Богатшої, суне.

В найбогатшій крамниці
Два купці сиділо,
І туди чумак заходить
З мазницею сьміло:

„Добри-день вам, добрі люде!”
Тай зачав питати,
Чи нема у них принаймній
Дьогтю де продати.

— „Нету! нету!” купці кажуть
Тай, шельми, сьміють ся:
„Здесь не дьоготь, только дурні
Адні прадаються!”

А чумак їм: „То нївроку-ж
Добре торгувалось,
Що йно два вас таких гарних
На продаж осталось”.

3. По чому дурні?

„Де ти був-єсь, пробував-єсь?
Роскажи, Іване!”

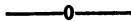
— „Та де вже я не бував-єм!
Всюди був-єм, пане!

Був в Адесі і Бендерах,
В Ровнах і Полтаві,
Ходив в Київ разів кілька,
Бував і в Варшаві”.

„А по чому-ж там, Іване,
Дурні продають ся?”

— „Та то, пане, як до дурня:
Які попадуть ся!

Дурень пан — заплатять більше,
Бо честь таки знають,
А як мужик, то звичайне:
Без ціни скупають...”

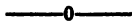
4. Чи голосна церква?

Став у церкві батько з сином.
Церкву вже кінчали:
Засклепили, побілили,
Олтар прибивали.

„Слава Богу, — батько каже,
Спромогли ся люде...”

Лиш не знати, як то вона —
Чи голосна буде?
Постій хйба, — каже, — сину,
Перед образами,
А я піду, та для проби
Свисну за вратами!”

Пішов, свиснув разів кілька,
Назад повертає.
„А що, сину, голосная?”
Хлопчину питає.
— „Голосная! — хлопець каже:
Так і бє луною!...”
— „Ану-ж, сину, піди свисни,
А я тут постою!”
— „Отсе але! — каже хлопець:
Мали що сказати!
А чи-ж то я який дурень —
У церкві свистати?!”

5. Не вчорашній.

Везе в місто мужик сіно,
Якось проти съвята,
Тай годує в капелюсі
Малі пташенята...
Але їде пан багатий,
До костьолу, знати:

Та вже в них натура мабуць,
Щоб покепкувати...

Їде звольна, тай питає:

Цо везеш, Іване?

Мужик пану поклонив ся:

— А що-ж? Дрова, пане!...

Лжеж, галгане! везеш сяно!

— То-ж пан самі знають,

Що се сїно, а не дрова,

На що-ж пан питають?

Закусив пан товсті губи:

З якей всі? питає...

Мужик підняв шпаченята,

Тай відповідає:

— Всі не всі, вельможний пане,

Старі повтікали...

Молоді лиш половив я,

Бо ще не літали!...

Кто найстарши у вас ве всі?

— Баба Терпелиха:

Пережила стара баба

Всіх дідів до лиха!...

Галган естєсь! Кто вас біє?

— А хто-ж? Бугай, пане!

То так і бє на пропале,

Кого лиш достане!...

Хтїв пан чогось допитати,
Тай не допитав ся...
Що з галганем! Рушай прендзей!
І в-перед погнав ся...

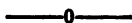
Привіз в місто мужик сїно,
Продав його зраня,
Купив собі добру миску
Драглїв на сніданя.

І сидить собі на возі,
Драглї уплїтає...
Аж той самий пан надходить,
Та його й питає:

Чи не слихаць до спжеданя
Овса ту, Іване?
Мужик встав, кругом обнюхав...
— Ні, не чути, пане!

І сїв знову на драбні,
Драглї уплїтає...
Чи ти, хлонє, не вчорайши?
Пан його питає.

— Де вам, пане, я вчорашній!
Гляньте на всі боки:
То мені вже отсе буде
Трицять і два роки!

6. Козацька міра.

Прийшов козак до коршомки:
„Здоров, арендару!
А налий-но мені, — каже, —
Горілочку чару!”

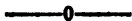
Налив Мошко одну чару —
Козак вихиляє;
Вихиляє, не ковтає, —
Іще підставляє!

Налив другу. Козак хилить,
Разом дві ковтає
Тай жидови коло шинку
Трояка кидає.

Підійняв Жид, подивив ся...
— „Гирсте! як то буде?!...
В мене кожду по три гроші
Пили добрі люде!...”

— „Мовчи, Жиде бородатий,
Поганая віра!...
Знаєш гицлю, що у мене
Моя губа міра?...”

Ти не перший, в кого пю я:
Пив я вже немало,
А у губу — за три гроші,
Більше не влізало!”

7. Запорожці у короля.

Приїхали Запорожці,
Короля витають,
Король просить їх сідати,
Козаки сідають...

Сидят собі. В них жупани
Все кармазинові,
І самі такі храбрєнні,
Вуса прездорові!...

Задивились на ті вуса
Ляхи препогані.

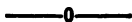
„Що-б їм, кажуть, дати їсти?
Даймо їм сметани!”...

Поставили їм сметани,
Їсти припрошають,
Але наші Запорожці
Разом відмовляють:

— „Славная у вас сметана!...
Тільки почекайте,
А перше нам, Запорожцям,
Щільник меду дайте!”

Дали меду Запорожцям...
Вони, як поїли,
Так ті вуса прездорові
В гору й завертіли.

Тай говорять королеви:
— „Кажи, ясний пане,
Нехай тепер Запорожцям
Подають сметани”.

8. Пан і Іван в дорозі.

Ізійшли ся пан з Іваном,
По сьвітї мандрують,
Разом їдять, розмовляють,
Разом і ночують.

На кождому через плечі
Висить на торбині;
Лиш пан таки у чемерці,
Іван у свитині.

Ідуть вони дорогою,
Стали ночувати.
Аж пан собі задумує
Хлопа ошукати...

Тай говорить до Івана:

„Знаєш що, Іване?

Годило ся-б попоїсти!...”

— Та що-ж? їжмо, пане!...

„Але знаєш що, Іване?

Починаймо з твої!

Як твоя буде порожна,

То тоді до мої!”

— Добре, пане! — Іван каже.
Зняв свою торбину,
На травиці зелененькій
Простелив свитину.

Поцоїли таки добре;
Комара здушили...
Рано встали, до сніданя
Торбину кінчили.

Прийшов вечір. Знов у полі
Стали ночувати.
Вже панови свою торбу
Треба починати...

Але пан собі ні слова,
На землі лягає,
Кладе торбу під голови,
Хлопа замовляє...

„Що би ти робив, Іване, —
Пан зачав питати:
Як-би тобі довело ся
Таке, поле мати?...”

— А що-ж, пане, я орав би,
Хлібом засівав би,
Та ходив би до Одеси,
Сіль і гроші мав би...

„А що я, не так зробив би...
Пан почав казати:
Я казав би на сім полі
Місто збудувати...”

Там би в мене стояв палац,
Там під ряд крамниці,
Там перекупки з булками,
А тут дві різниці...

От тоді приходь, Іване,
В мене балювати!..."

— Ет, спасибі, Іван каже,
Лучше будем спати!...

Незабаром коло пана
Став Іван хропіти,
Незабаром коло нього
Став і пан сопіти...

Тільки що пан заснув добре,
Іван підійняв ся,
Та до панської торбини
І сам присотав ся...

То і куржу, і печеню,
І кавалок кишки,
Все, що було у торбині,
Стеребив до кришки.

Пробудив ся пан раненько:
Пронаца година!
Хоче їсти сіромаха,
Та пуста торбина...

Розбуджає він Івана
Та його питає,
А Іван стиснув плечима
Тай відповідає:

— А що-ж, пане, та-ж ви вчора
Місто будували:
Тут стояло дві різниці,
Там булки стояли,
А по місті, звісне діло,
Собаки ходили...
То вони-ж то вашу торбу
Певне стеребили!
Посвистав пан по торбині,
Нічого діяти!...
„Вставай, каже, вже, Іване!
Підем мандрувати”.
Пішли вони, ідуть степом,
Тяженько зморились...
Аж на силу перед вечір
До села прибились.
Ідуть вони в коловорот,
Аж блукає гуска.
Іван гуску та в торбину:
Є вже і закуска...
Повернули в пусту хату,
Гуску спорядили...
Спорядили, як годить ся,
У піч посадили...
Але пан гадає знову
Хлопа ошукати,
Тай говорить: „Що-ж, Іване!
Ми лягаймо спати!

Та кому із нас приснить ся
Красная закуска,
То вже ціла тому завтра
Дістанеть ся гуска!...”

— Та як спати, то і спати,
Нічого діяти! —
Постелив Іван свитину,
Тай лягає спати...

Серед ночі захропів пан;
Іван пробудив ся,
Із'їв собі цілу гуску,
Тай знов положив ся.

Рано будить пан Івана
Та давай казати:
Як то Бог його до себе
Просив балювати,

Та якії там потрави
Йому подавали,
Та як його всі сьвятії
Їсти припрошали...

— Ані слова! Іван каже:
Ваша правда, пане!
Я сам бачив, як ви їли
Якісь марципани...

Та дивлюсь, що не голодні,
Маєте закуску,
Тай сїв собі коло печі
Тай стеребив гуску!...

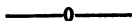
„Чи то-ж правда? пан питає, —
Всю із'їв, Іване?”

— Та аби як так здоров був,
Як всю із'їв, пане!

Димом здимів пан голодний,

А Іван озвав ся:

— Хтїв когось пан ошукати,
Тай сам ошукав ся!...

9. Що кому годить ся.

Як ви, хлопе, теґо попа

Цалуєце в ренке?

Я бим єґо не цаловал,

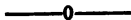
Жеб бралї на менке.

Южбим волял пса цаловаць!

Мужик аж мінить ся:

„Та то, пане, ані слова!

Що кому годить ся!...”

10. Перекусїть, пане!

Обсунулась стара грібля,

Місток похилив ся;

Спала річка невеличка,

Місток завалив ся.

На камені кілька хлопців
Черепками грає,
Аж тут шагом через гріблю
Панок проїзджає.

„Помагайбі, каже, хлопці!”
— Помагайбі, пане!
„А що, у вас млинок меле?”
— Та вже-ж меле, пане.

„А лайно змолоти можна?”
Перекусіть, пане!
Як сухеє воно тільки,
То змелеть ся, пане!

11. Ой питоньки, питоньки!

(Лінивий).

Лежить дідич на постелі
Як барило грубий;
Його льокай сухощавий
Заснув коло груби.

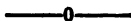
Заснув льокай коло груби, —
Води не напив ся...
Як захтілось йому пити,
Бідний пробудив ся...

„Ой питоньки, ой питоньки!”
Зачав промовляти,

Та лінується-ся псяюха
За водою встати...

Аж тут дідич із постелі:
Подай води, Яне!
Льокай раптом ісхопив ся:
„Зараз, каже, пане!...”

Дає пану води склянку:
„Проше, ясний пане!”
— То для тебе! пан говорить:
Напій се, ґалґанє!

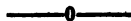

12. Що кого болить.

Плачуть діти коло тіла:
„Мати-ж наша, мати!
А хто-ж тепер нас без тебе
Буде годувати?

Хто нас буде голубити,
Доглядати в дома?”
Мужик стоїть, підіпер ся,
Хлипає сірома!...

„З ким же татко будуть спати?”...
Він аж похилив ся:
„Але-ж, але-ж, мої дітки!...”
І слізми залив ся...

13. Сама учить.

(Курка).

Біжить дівка; в руках курка,
Сито під пахою.

Аж дивить ся: спочиває
Козак під вербою.

Розпалила ся дівчина,
Не зна, чого й хоче:
То підійде, то загляне
Козакови в очи,

То пустить ся утікати,
То знов підступає.

— „Та чого-ж ти утікаєш?”
Козак промовляє.

— „Який змисний!... утікаєш!...
Еге!... не втікати?!...
Я вже бачу, що ти хочеш!
Бодай не казати!...”

— „Та дурна ти! втікла-б курка!
Як тут що зробити?”

— „Який змисний!... втікла-б курка!...
А ситом накрити?!...”

—o—

14. Указ.

Іде козак дорогою,
Дівку надibaє;

Вийняв папір з за пазухи
Тай її читає:

„І прочая, і прочая...
По сему указу
Козак должен кожду дівку
Цілувать по разу.

— Чуєш, дівко, що в указі?”

— „Та чую, козаче”.

І вже-ж рада то, псяюха,
Аж мало не скаче!

— „А приглянь ся но, козаче,
До того указу:
Чи нема там написано,
Щоб іще по разу?”

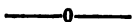
15. Чи далено до Київа?

Питають ся якось хлопця
Подорожні люде:
„Чи багато верстов, сину,
До Київа буде?”

— „Та так, люде: того року
Було вісімнацять,
А тепер”, говорить хлопець,
„Лічимо сімнацять...”

— „Що-ж то, сину, за пригода
Така прилучилась?”

— „Та пригода, не пригода:
Верства повалилась!”

16. На калитку.

Прийшов козак до кацапа,
Сукно оглядає;
Перекинув штук з дваїцять —
Все не добирає...

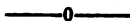
Аж наглянув десь кармазин —

„Дай-но, каже, того!...”

Розвертає, оглядає:

„Се хиба нічого!...”

Виміряє середину,
Виміряв чубатий:
„Отгут, каже, мені виріж
На калитку, брате!”

17. Цікавість.

Прийшов мужик із празнику —
Празник добре вдав ся:
Посиніла кругом шия,
І чуб підійняв ся!

Прийшов в хату, ані слова...
На лаві сїдає.
Аж підходить господиня,
Мужа оглядає.

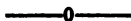
„Та чого то в тебе шия
Вкрита синяками?“

— Та то мабуть від вишнівки,
Що я пив з дяками!...

„А хто-ж тобі, чоловіче,
Чуба мав намняти?“

А він її кулаками:

— Не знаєш — мовчати?

18. Треба всюди приятеля.

(Баба в церкві).

Прийшла в церкву стара баба,
Сьвічок накупила;
Де була яка ікона,
Всюди поліпила.

Іще пара останеть ся,
Де їх приліпити...

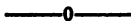
— Ага! каже, пошукаю
Сьвятого Микити!

Найшла баба і Микиту —
Сьвятий чорта цїпить!...
Баба одну йому ставить,
Другу чорту ліпить...

Видять люде й розважають,
Щоб там не ліпила:
„Що ти, бабо, кажуть, робиш?
Та-ж то вража сила!...”

Але баба обернулась:
— Не судіте, люде!
Ніхто того не відає,
Де по смерти буде...

Чи у небі, чи у пеклі
Скажуть вікувати;
Треба всюди, добрі люде,
Приятеля мати.

19. Чужая дитина не то, що рідна.

Ой не тая, мій синочку,
Година настала,
Щоб чужая дитинонька
За рідную стала.
Народна пісня.

Журили ся муж з жоною,
Що дітий не мали;
Далі взяли, тай під старість
Сироту прийняли.

Росте тая сиротина,
Так їм помагає!
Але старий, як чужому,
Все не довіряє.

„Та вже, мабуть, не даремне
Примовляють люде,
Що дитинонька чужая
За рідну не буде!...”

Доростає літ дитина,
Вже пора-б женити,
Пора-б уже господарство
З сином поділити...

Але старий дуже хоче
Щирість його знати,
І задумує, як сина
На спробунок взяти.

Повертає раз від пана,
Тай став говорити:

„Жінко мила, сину милий!
Годі мені жити;

Розгнівав ся пан на мене,
Повісити хоче!

І я завтра, як той злодій,
Сплющу свої очи!

Достань жінко, в скрині гроші,
Треба поділити...

Треба свою остатню
Волю учинити!”

Стара бідна, як дитина,
Плаче і ридає;
Бере ключі у старого,
Скриню відмикає.

А у скрині казан гроший —
Самії дукати!...

Ледви-ледви старий з сином
Здужали підняти.

Висипали на підлогу,
От старий сідає,
І з дукатів штири купи
Рівних нагортає.

І говорить: „Перша купа
На похорон буде,
Щоби мене, як годить ся,
Спомянули люде!

Друга купа тобі, жінко,
Тобі, моя мила!

Бо ти-ж мене, як матінка,
Старого любила!...

Третя купа нехай буде
Тобі, милий сину:
Ти був мені, милій сину,
За рідну дитину.

А четверта купа гроший
Най буде для того,
Хто на шибеницю в-завтра
Потягне старого!...”

А синочок ісхонив ся,
За гроші рукою:
— „Я потягну вас, татуню!
Най будуть за мною!”

Здихнув старий, підійняв ся
Тай почав казати:

„Іди, хлопче, преноганий,
Із моєї хати!

Прийняв тебе я до себе
Малим сиротою,
Побивав ся дні і ночі,
Не снав над тобою,
Тільки й думав, що із тебе
Буду поміч мати...

А ти сам готів на мене
Руку підійняти!

Іди-ж собі преноганий,
Звідки ти узяв ся,
Тай не згадуй, що ти в мене
Синьом називав ся!”

Хлопець виїшов. Старий плаче:
„Правда, добрі люде,
Що дитинька чужая
За рідну не буде!...”

— 0 —

20. Чи високо до неба?

Що п'ять верстов, то й коршомка:
Нічого й лічити!...
Бо п'ять верстов як проїдеш —
Треба й відпочити!...

Ото їдуть із ярмарку
Двоє господарів;
У кожного віз порядний,
Воликів по парі.

Їдуть собі помаленьку,
Грошенята мають, —
Полягали на соломі.
Тай думу гадають...

Далі один пробудив ся
З глибокої думи,
Повернув ся на соломі:
„Чи спиш, — каже, куме?”

— „Що говориш?” другий каже.

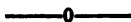
— „Чи спиш? я питаю”.

— „Та не сплю ще. — каже, — куме,
Тільки що дрімаю”.

— „Не дрімай же на годинку,
Та глянь против неба:
Скільки-б верстов так до неба
Проїхати треба?”

— „Та Бог його сьвятий знає
І добрії люде!
Я думай, що не більше,
Як пять верстов буде”.

— „Гуттю, куме! та се баба
Тобі набрехала:
Та як-би пять верстов було,
Там корчма-б стояла!”

21. Окуляри.

Розходив ся мужичок,
Аж гвалт дякувати.
Та одна йому біда:
Не вміє читати.

До граматики-б? та кудп!
Не того він хоче:
Він гадає чим другим
Просьвітити очи.

„Не вміє-ж так старий дяк
Стрічки розібрати,
Окуляри-ж як візьме —
То куди читати!

Оттак і я заведу
Кондаки й тронарі,
Тільки піду та куплю
Такі окуляри!”

Пішов мужик до крамниць;
Ріжні вибирає...
Що на очи накладе, —
То все не читає.

Далі соті з носа зняв
І об землю вдарив,
Розплатив ся тай пішов
Сам без окулярів.

І на Проводи сказав
Хрещеному люду:
„Окулярів не купиш
Тай дяком не буду!”

22. Еге, гай.

Йде видючий і сліпий,
Тай каже видючий:
„Ото, брате, сній гай!
Ото ліс дрімучий!”

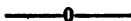
— „Еге! еге!” каже той:
„Як ти собі важиш!”
— „А ти-ж брате, бачиш що?”
— „Та-ж ти, брате, кажеш!”

23. Скільки душ.

„Скільки, куме, в тілі душ?”
— „Одна, я гадаю”.
— „Може в тебе і одна,
А я — то дві маю:

Бо як руки на снігу
В мене заколють,
Хухне теплая душа —
І руки тепліють.

А як страва на столі
Гарячая буде,
То вже друга, бач, душа
Холодная студить!”

24. Понизив.

Пє, гуляє у неділю
На коршомці Гарасим;
З Гарасимом пє, гуляє
І сусід його Трохим.

А обидва стрільці жваві,
От перечка і пійшла...
Далі Трохим розходив ся,
Підійняв ся з-за стола:

— „То ти кажеш, що ти лучший?
Що ти гаспидний стрілець?
Збий же мені з чуба шапку:
Тогді будеш молодець!”

— „Кажеш може, що не зібю?”

— „А ти кажеш, що зібеш?”

— „А їй-богу, що ізібю!”

— „А їй-богу, не зібеш!...”

Та от тобі і рушниця!”

— „А ну-ну, давай! давай!”

— „На, ставай лиш край порога!”

— „Та я стану: ти ставай!...”

Цілить один від порога,

Другий стоїть за столом.

Та що сили натягає

Сиву шапку на чоло.

Бах рушниця!... стало димно...

Йде до столу Гарасим...

А за столом в сивій шапці

Як баран лежить Трохим!

Йому куля пролетіла

Через шапку і чоло...

Підіймає той Трохима,

Підширає за столом.

Сам відходить до порога;

Знов рушницю в руки взяв,

Прицілив ся разів кілька

Й головою похитав:

„Вибачай мені, Трохиме”,

Гарасим проговорив:

„На два цілі лиш понизив —

Тай і шапки не ізбив”.

25. Аби душа чиста.

Два злодії в опівночі
Костьол обкрадають;
Обшарили всі скарбони,
Сьвятих обдирають.

І забрали, які були,
Сьвічки з ліхтарями.
Далі один на олтарик
Пнеть ся з постолами.

— „Та що-ж бо ти, брате, робиш?”

Став один казати:

„Як то можна сьвяте місце
Постолом валяти?!”

— „Мовчи, брате, — другий каже: —

Ми ту перед Богом;
Аби душа чиста була,
Постоли — нічого!”

26. Свиня — свинею.

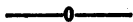
Несе мужик у ночовках
До дому сьвячене:
Яйця, паску і ковбаси
Й порося печене.

І порося — як підсвинок,
Та ще й з хроном в роті...
Несе бідний, тай спіткнув ся
У самім болоті.

І схибнулись нові ночви,
Затряслось сьвячене,
І в болото покотилось
Порося печене.

Глянув мужик на болото,
Посвистав до лиха,
Відвернув ся, на бік плюнув
Тай промовив з-тиха:

„Та свиня таки свинею!
Правду кажуть люде:
Сьвяти її, хрести її, —
Все свинею буде!”

27. Добра натура.

Грає скрипка, грає кобза,
І бандура грає;
Мужик літом у кожусі
Гопки витинає.

Витинає мужик гопки,
Аж потом зальляв ся.

— „Та скинь бо ти кожух, брате!”
Якийсь обізвав ся.

— „Ні, не скину! — мужик каже, —
Бо натуру маю:
Що-йно тільки з себе скину —
Те все пропиваю”.

— 0 —

28. Чуприна.

Питали ся козака:
„Що то за причина,
Що в вас гола голова,
А зверху чуприна?”

— А причина то така:
Як на війні згину —
Мене ангел понесе
В небо за чуприну.

Питають ся мужика:
„Що то за причина,
Що в вас гола голова,
А зверху чуприна?”

— А причина то така:
Нас біда обсіла, —
Голимо ся до крівлі,
Щоб куска не їла!

— 0 —

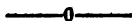
29. Згуба душі.

Раз пропала на стену
В чумаків сокира,
До одного всі взялись:
„Ти, тай ти, псявіра!”

Той їх годить, хаменіть,
Той їх розважає,
Вже й клянуть-ся на чім сьвіт,
Богом присягає.

Ні, не вірять. І чумак
Против неба глянув:
„Коли я сокиру взяв —
Хай я Ляхом стану!”

— „Стій, чумаче, не губи
Ні душі, ні віри!
Вірим, вірим! Ти не брав
Нашої сокири!”

30. Не мої ноги.

Серед ліса, серед гаю
У неділеній обід
Заснув мужик у чоботях,
Прокинув ся без чобіт.

Прокинув ся, протер очи,
Разів кілька позіхнув,
Разів кілька босі ноги
З подивлінням повернув.

— „Не мої се, каже, ноги;
Присягаю на чім сьвіт,
Бо мої в чоботах були,
А сі — босі, без чобіт”.

31. Ксьондзів наймит.

Ксьондз і пані покойова
На „мшу” поспішають,
На відході до покою
Слугу закликають.

І тут пані йому каже,
Щоб набіл забрати
І конешне до обіду
На ринку продати.

А ксьондз його посилає
З квітком до Давида,
Та узяти око мяса
Каже йому в Жида.

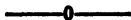
Пішов слуга до Давида —
Не вскурав нічого,
Виніс набіл продавати —
Не стало і того.

Прибігає до костьола,
Глядить своєю паню,
Аж ксьондз як раз на ту пору
Стоїть на казаню.

І так чуло мову мовить:
Чего ти, чловече?
Чего ходзіш, чего шукаш
На тим марним свеце?
А слуга тут на весь костьол:
— Та-ж пані шукаю!
Бо сметана вся пропала
І сам пропадаю.

— „Те!... Те!...” А ксьондз далі
[мовить:

Ми не всі самі,
Леч цо Давід на то пове,
Єго послухами!
— О, вже пане! — слуга каже:
Ваш Давид хороший!
Не дам, каже, не дам мяса —
Давай перше гроші!

32. Пенельна смола.

Раз на мові ксьондз казав:
„Не вшивайтесь, люде!

На тім сьвітї вам смола
Замість вина буде!”

Ото́ один і захтїв
Смоли скоштувати,
Каже собі два бички
За копійку дати.

Випив один — посвистав,
Другий випиває...
Посмакував, посвистав,
Далі промовляє:

— „Та гірка вона, гірка!
А все-ж не тужити:
Як втягнеть-ся чоловік,
То й те буде пити”.

33. Крива баба.

Раз до ксьондза забрела
Кривая на ноги,
І, бідная, на дітий
Просила підмоги.

А ксьондзови грошці жаль, —
Давай їй вчиті,
Як каліці із дітьми
В білім сьвітї жити.

„Лучше, каже, ти навчись
Бабити, змовляти,
То й на себе, на дітий
Будеш гроші мати!”

— „Де-ж навчитись, пане мій?
Дайте мені раду!”

— „Що учитись, — ти змовляй
Хоч так для прикладу:

„Пробіг пес через овес, —
Не шкодило псови,
Най же шкоди не буде
І тому вісови”.

Пішла баба і куди!
Як сьвята курує;
Пройшло уже кілька літ,
Ба і ксьондз хорує:

Така гуля, як кулак,
В горлі йому сіла...
Лічать, лічать докторі,
А все гуля ціла.

Далі вдався до бабів,
Нічого чинити...
От приходить і крива
Слабого лічити.

Ксьондз до лиха вже й забув:
Вона не питає,

Каже вийти з хати всім,
Сама зачинає:

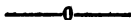
„Пробіг пес через овес, —
Не шкодило псови,
Най же шкоди не буде
І тому вівсови!”

Подивив ся слабий ксьондз:

— „А, то ти, зозуля?”

Та як враз зареготав —

Так і трісла гуля!

34. Розумний панич.

Привіз дідич раз на сьвята

Ізі школи сина,

І не може натїшитись,

Що вчена дитина.

Раз здибає гуменного

І тому хвалить ся:

„Ото, каже, мій синочок,

Як у школі вчить ся!...

Та і розум, що за розум!

Як тобі, Іване?”

— А мені то щось не так-то

Здаєть ся, мій пане!

Бо як-би наш панич мали
Розуму до волі,
То нічого їм би було
Вчити ся у школі!

35. Мша.

Здумав дідич помолитись,
Добрая душа!
Посилає до костьола,
Чи править ся мша.

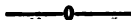
Прийшов козак до костьола,
О сьвіті забув...
Подивив ся, роздивив ся,
Назад повернув...

„А править ся мша в костьолі?”
Дідич запитав.

— „А Бог його сьвятий знає!”

Козак відвічав:

„Мшить, не мшить, музики грають,
Ксьондз горілку пє:
Вже майбути і свій костьол
Жидам продає!...”

36. Животина.

„Де то, доню, животина

Так?”

— „Та то, мамо, коло тина

Дяк

На сопілку грає-грає

Тай

Все було мене вмовляє:

„Най!”

Раз схопив мене за ручку.

Го!

Та я кажу: „дай обручку,

То...” —

А він каже: „на обручку!

Май!”

Я стиснула йому ручку,

Тай!”

—o—

37. Довгий зуб.

Сидить шевчик на стільці,

На кумові постільці

Пришиває лату.

Аж у сїнях двері скрип!

Далі в хату двері рип!

Шелеп кум у хату.

„Здоровенькі ви були!

А що-ж, мої постולי

Вже мабуть готові?”

— Зараз будуть, погодіть!...

Що-ж ви стогнете, як дід?

Чи вже-ж не здорові?

„Та не то, щоб, Боже крий,

Був я дуже так слабий,

А так тільки нудно.

Розболів ся вражий зуб,

Та заріс тобі як дуб,

Що й вирвати трудно”.

— Не журіть ся! — каже швець:

Ось сядьте но на стілець! —

На стілець саджає,

В дратву зуба замотав,

Кінці разом посплітав,

До ноги чіпляє.

Але звісно у шевців

Все діравії стільці,

Щоб то не душило!...

Ото шевчик і зайшов,

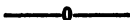
Нишком дірку ту знайшов,

Та хватить кума шилом!

Кум підскочив, як той цап,

Та рукою з заду лап

За грішнєє тіло...
„Не даремне-ж я стогнав!
Ач коріня попускав,
Аж там заболіло!...”

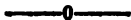
38. Жонатий.

Била жінка мужика
Тай вигнала з хати.
Пішов, бідний, по полях
Притулку шукати.

Ходив, бідний, цілий день,
Все кляв молодицю.
На останок десь заліг
На руді в копицю.

І дивить ся на руду:
Аж бугай хороший
Ходить собі по руді,
Мукає з розкоши.

Здихнув бідний чоловік:
„Щасливий ти, брате!
Колись і я так співав,
Як був нежонатий!”

39. Тільки допечи!

Їдуть собі парубки
На нічліг до гаю
Тай говорять, як Господь
Гнав Адама з раю.

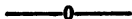
— Ото, — каже з них один, —
Господь обізвав ся:
„Що-ж, Адаме? виходи!
Де ти заховав ся?”

Мовчить Адам. А Господь,
Серед раю саме,
Обізвав ся другий раз:
„А де ти, Адаме?”

Мовчить знову. І Господь
Страшно розізлив ся.
„А чортяка-б тебе взяв!
Де ти там зашив ся?”

— „Тю на тебе!” всі кричать:
„Схаменись небоже!
Де то вже таки Господь
Так сказати може?!”

— Та дурні ви! Ніби Бог
То вже й маслом маже?...
Аби тільки допекти —
То ще й не те скаже!

40. Глухий і губатий.

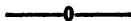
Довело ся на віку
Глухому з губатим
Раз у церкві на біду
У парі стояти.

І губатий що начне
„Отченаш” читати,
То так губи і складе,
Як ніби свистати.

Довго глухий поглядав,
З злости аж мінив ся,
Далі — руку підвинув,
Близше приступив ся.

Та по пиці його хватъ!
„От тобі свистати!”
— „Бог з тобою! — каже той.
Бачиш, я губатий!...”

Але глухий — другий раз!
„Дарма, що богатий:
У нас церква не на те,
Щоби в ній свистати!”

41. До чого ти здатний?

Вдав ся батькови синок,
Та такий ледащо,
Що робити, хоч убий,
Не буде ні за-що.

В поле — нігде ні ноги!
З школи — утікає.
Лежить тільки як бугай,
Живіт вигріває.

Що не бив ся з ним старий —
Не дав собі ради!
На остаток всіх кумів
Зводить до поради.

Росказує їм біду,
Сина закликає
І остатний його раз
Із жалю питає:

„Ну, скажи-ж мені тепер,
Як сам здоров знаєш:
До чого-б ти сам хотів,
Куди здатність маєш?“

А син голову схилив
Та за брови взяв ся:
— „Щоб не били, — каже, — лиш,
Я би вже признав ся“.

— „Ну, до чого? лиш скажи!
Не буду я бити!”

— „А до того, — каже той, —
Щоб свій рід множити”.

— 0 —

42. Скажи по-німецьки.

Положив ся вражий Німець
З хазяями спати.

Серед ночі став тихенько
Жінку цілувати.

Але мужик пробудив ся

Тай жінку торкає:

„Та-ж тебе цілує Німець!”

З-тиха промовляє.

— „А цілує!” — „То кажи що!”

— „Який молодецький!”

Як умієш що сказати —

Скажи по німецьки!...”

— 0 —

43. Школяр.

Їде з ярмарку мужик,

Школяра здибає.

Підпив собі неборак,

Ото і питає:

„Що ти, хлопче, за один?“

— Я школяр, — той каже.

„А коли ти, каже, шкляр,

То сїдай же, враже!“

Школяр собі не страшко,

Бере тай сїдає,

А мужик сидить, мовчить,

Воли поганяє.

Далі в озеро звернув

В саму середину,

Запинив ся, воли шють;

Питає хлопчину:

„Що ти, каже, за один?“

— Я школяр, пан-отче!

„То ти школяр, а не шкляр?“

Та як настукоче!...

„Геть із воза куди, хоч,

Бісовий школяру!...“

Школяр поли підійняв:

— А що-ж, господару!...

Як пускати ся на дно,

Не псувати-ж льоду;

Пустить уже хоч з ярма

Скочити у воду! —

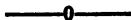
„Не питай ся!... Куди хоч!...“

Мужик промовляє...

Школяр тогді на вії —

Притику виймає.

Перегнув ся ярмо,
Полових по шкурі...
Їде школяр на сухе,
Мужик у баюрі.

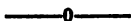
44. Попович.

Наспівав ся пощів син
За сьвята доволі,
Та по сьвятах і махнув
Учити ся в школі.

А мужики й загули,
Що добре співає;
Ото староста колись
Батюшки й питає:

„Куди піде ваш панич,
Як вийде у люди?“
— Куди? Звісно, у попи,
Попом собі буде!

„Шкода його на попа! —
Мужик промовляє:
З нього добрий був би дяк,
Бо то-то співає!“

45. Жалібний дяк.

А що тільки в церкві дяк
„Іже” заспіває,
Бідна баба у кутку
Мало не вмліває.

Аж завважив тее дяк
До неї забрав ся:
„Чого плачете ви так?”
Стару запитав ся.

— Як не плакати мені, —
Стара баба каже, —
Коли мене голос ваш
Аж за серце вяже!

Так колись моя коза
На льоду кричала,
Як там її звірина
Бідну розривала.

— 0 —

46. Вбили.

Якось жильним четвергом,
Чи там середою,
Забив мужик кабана,
Смалить над водою.

Кругом нього тьма собак
І дітий до ката...

А найлизше з них усіх
Синок його брата.

І звичайне на селі
Вбогого дитина,
Тільки на нїм була
Тая сорочина!

Стоїть бідне хлопчиня,
На вогонь пантрує,
Дядьки з носа аж пищать,
А воно й не чує.

Далі богач подививсь:
„Здоров, каже, сину!
Вбив що батько на сьвята?”
Питає хлопчину.

А хлопчина посом шморг,
По-під ніс рукою:
— „Вбили, каже, дядьку мій,
Сучку над водою!”

— 0 —

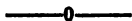
47. Дош.

Обсїялись мужики,
Дощу виглядають!
Ото два собі зійшлись,
Стали, розважають...

Грицько старий, як судець,
Палицю тримає,
На бік голову схилив,
Землю колушає.

А Хома на мотузку
Гудзи собі вяже.
„Нема дощу!” каже Гриць.
— Нема! Хома каже.

„Як-би, Хомо, Господь дав,
То я вже говору,
Що усе-б то із землі
Підняло ся в гору!”
— Усе, дядьку? — „А усе!”
— Лучше ж най не буде!
Моя жінка у землі —
Не хочу паскуди!

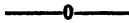

48. Привитанє.

Наварив богач, напик:
Батюшки чекає.
Батюшка лиш на поріг —
От він і витає:
— „На тепленьке, в добрий час!
Тільки-що зробили...
Та-де-ж то ви так були,
Батюшечка милий?”

А тут тільки гавкне пес,
Свиня зарохкоче, —
Так і думають усі
Що то ви, пан-отче!...

Спасибі-ж вам, що прийшли!
Пийте гріту з перцем...
Ріжте собі печінки...
Крайте собі серце..."

49. Запорожці у сенаті.

Раз московські сенатори
Змовились мовчати,
Щоби нашим Запорожцям
Відвіту не дати.

Ото входять Запорожці,
Москалів витають;
А ті сидять бовванами,
Не відповідають.

Запорожці ідуть ближше,
Стали коло стола.

А ті сидять, як сиділи:
Жаден ані слова.

Тогді старий Запорожець
До своїх озвав ся:
„Чи не в пустку, мої діти,
Я з вами забрав ся?"

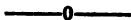
— „В пустку! в пустку!” закричали.

— „То що-ж, мої діти?

Коли в пустку ми забрались,
То можна й”

— „А запевне, дядьку, можна!”

Гримнули по разу
Тай пішли до дому ждати
Другого указу.

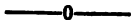
50. Кошовий у цариці.

Прибуває кошовий
В північну столицю,
Тай іде собі у двір
Витати царицю.

Але тільки за поріг —
Зачепив ся з-разу
І в цариці — трах-тарах!
Розчерепив вазу.

І як-би на Москаля —
Згинув би до лиха;
А наш собі кошовий
Лиш промовив з-тиха:

„Таку-то вже наш козак,
Знать натуру має:
Чого тільки не дішне —
То так розбиває!”

51. Запорозьські шори.

Хтілось битись козакам,
Та не суди, Боже:
Заціпили Москалі
Кругом Запороже.

Ані битись, ні втікати,
Нічого діяти:
„Треба, кажуть Москаля
Хоч у шори вбрати!”

Іде трийцять козаків
Москаля просити,
Щоб пустив їх на лиман
Риби половити.

Москаль каже: „Так ідїть!”
А як же без виду?
„Ну, так видать, каже, їм
Кожному по виду!”

— Та на-що нам, кажуть ті,
Багато такого?
Для нас, кажуть, трийцяти
Буде і одного!

Написали одного,
Трийцять положили,
А козаки з трийцяти
Триста ізробили.

Тай махнуло триста їх
За лиман із Січи,
На другий день знов ідуть —
Тії-ж самі річи.

Йдуть козаки, тай ідуть,
А Москаль пускає;
Аж цариця Москалям
Приказ посилає,
Щоб Москалі тую Січ
До тла зруйнували,
А козаків щоб усіх
На Кубань забрали.

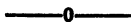
Москалі до козаків:
„Урра Катерина!”
Але в Січі вже була
Тільки половина.

52. Московська пуга.

Скатували Москалі
Козака сірому,
Завинули у рядно,
Кладуть на соломі.

А той каже: „А смашна-ж
Московська пуга!
То-б то, каже, на жіпок
Здала ся падлюга.”

53. Козак і король.

Став багатий колись пан
Короля благати,
Щоб король йому зволив
Воєводство дати.

А король йому й сказав:
„Відгадай три штуки,
Відгадаєш — тоді на!
А як ні — на муки!

Перша штука: скільки зір
В небі серед літа?

Друга штука: покажи
Середину сьвіта!

Третя штука: угадай,
Що думати буду?
І от тобі цілий рік
Для того розсуду!”

Відійшов богач назад,
Та так йому нудно:
Не вгадати — так біда,
А вгадати — трудно!

Сидить, плаче неборак, —
Козак проїжджає:
„Чого плачете ви так?”
Старого питає.

Той і каже: так і так!...
„Не журіть ся, дїду!

Коли так, то я за вас
На відвіт поїду!”

І палицю в руки взяв,
В кожух одягнув ся,
Чорні вуса підбілів,
В чоботи узув ся.

І чим дуж до короля.

Король оглядає:

„А що, пане, скільки зір?”

З міною питає.

А той поли закотив,
Чи як довело ся:
— Стільки, каже, в небі зір,
Скільки тут волося.

Задумав ся сам король

Від його відвіту.

„Ану, каже, покажи

Середину сьвіту!”

А той палицю підняв
Може з пів аршина,
Та в підлогу нею гуп:
— Оттут середина!

Почухав ся наш король,

Ще раз поглядає.

„Що-ж я думаю тепер?”

Козака питає.

— Думаєте, що я пан!

„А то що за річи?“

— То за річи, що не пан,

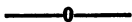
А козак із Січи!

Засьміяв ся наш король,

Подарував тому,

А козака відіслав

В золоті до дому.

54. Панна й парубок.

Задумала з погонича

Панна кепкувати:

Зачинає до прикладу

Із ним розмовляти.

— Поведз, каже: кланям, панє.

„Та що-ж? Кланям, панє“.

А вона йому і каже:

— Галган естесь, Яне!

Поведз єще мнє: ковадло.

„Що-ж, панно? Ковадло!“

А вона йому і каже:

— Глупі ти як сядло!

А поведз мнє єще: земби!“

„Та що-ж, панно? Земби!“

А вона йому і каже:

— Поцалуй пса в ґемби.

Розізлив ся наш погонич,
Аж пужалном пише,
Тай говорить: „А ну, панно!
Скажіть мені: дишель:

Подумала собі панна...

— Та цуж? каже: дишель!

А погонич її каже:

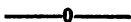
„Трястя-ж вашій мамі!”

— Та якжеж то? панна каже:

Таж то не пшистало!

— „Дармо, панно: не пристало, —

Аби за то стало!...”

55. Порошки.

Заслаб мужик на живіт,

А дідич лічити;

Дає йому порошки,

Тай каже зажити.

А той, щоби порошки

Випити з водою,

Нюхнув тільки разів пять,

Тай сидить совою.

Пересидів цілий день,

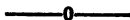
Як рукою знялось;

Рано дідич запитав:

„А як тобі спалось?”

— А спало ся, пане мій,
Спасибі вам, пане!
„А порошки всі зажив?“
— Всі винюхав, пане!

„Подякуй же, каже пан,
Дідуньови своєму!“
А сам тільки посвистав,
Тай пішов до дому.

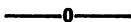

56. Льоди.

Закликає пан на баль
Мужика одного.
Поноїв собі мужик
За столом усього.

І льодами тее все
Смашно заїдає...
„Чи смашнее тобі се?“
Пан його питає.

— „Смашне, пане! — каже той:
Саме як то часом
В осени буває борщ
З квасолею разом“.

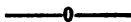
57. Черевики.

У неділю мужика
Пані закликає
І на ярмарок його
З просом посилає.

Єдзже, каже, серце муй,
Спшедай мярке проса,
А цо бендзє, за то куп
Тшевікі, бом боса!

От поїхав наш мужик,
Назад повертає.
Цуж, спшедалесь, серце муй?
Та його питає.

— Та продати то продав,
Каже мірку проса,
А черевик цо питає. —
Все нема „бомбоса”!

58. Козацьні ксьондзи.

Раз Хмельницький заявив
По військови свому,
Що хто пана приведе —
Дасть по золотому;

А хто ксьондза — тому три
Обіцяв ся дати...
Пішли наші козаки,
Давай мудрувати.

Тільки пана де діпнуть,
Виголять чуприну,
Та і кажуть: „Памятай!
Гляди, бісів сину:

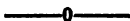
Як часами тебе наш
Спитає Хмельницький,
То ти, шельмо, говори,
Що ксьондз католицький”.

То бувало приведуть...

„А хто ти?” питає.

— А ксьондз! — каже. То й козак
Плату забирає.

І такого-ж тих ксьондзів
За тиждень прибуло,
Що і в Римі стільки їх
Мабути не було.

59. Смерть козана.

Край Варшави два стовпи,
На стовпах дилина,
Під стовпами молодий
Козак з Чигирина.

І найстаршії Ляхи
Смерть йому читають;
Прочитали, і кати
Мотуз натягають.

Але козак подививсь
На Ляхву превражу,
Каже: „Стійте но, пани!
Я щось вам іскажу!
Ви високо не кажіть
Мене підіймати,
Буде лучше вам мене,
В цілувати!...”

60. Турки і козак.

Перебрав ся наш козак
Якось за границю,
Тай на лихо завернув
В турецьку каллицю.
Протиснув ся наперед,
Роздивив ся всюди;
Хоче вийти — та біда:
Стиснули ся люди.
А перед-тим неборак
Із'їв якось сала,
І тут його в животі
Слабість розібрала.

Терпів бідний, доки міг,
Аж піт з нього лив ся,
Ну, а далі — мов живіт
Йому розчинив ся.

Замовчали всі попи,
Турки закричали
І над бідним козаком
Палаші підняли.

Але козак — не промах,
Вдарив ся у груди:
„Ваш великий, — каже, — Бог!
Послухайте, люди!

Як турецький сильний Бог —
Так правду говорю,
Що вже рік тому, як я
Не йшов до надвору.

І де вже я не ходив,
Де вже не молив ся,
Але видно: жаден Бог
Не змилосердив ся.

Ото тільки один ваш
Перед цілим людом
Живо й раптом показав
Сьвяте своє чудо!”

Заплескали всі попи,
Турки закричали,
І мерщій тогді штани
З козака ізняли

І повісили як-раз
Посеред капліці,
А козака провели
З грішми до границі.

— 0 —

61. Турок і мужик.

Нагнав Турок мужика,
Хоче його взяти;
Біда тільки: нема чим
Рук йому звязати.

Ото й кличе він його:

— „А ходи-но!” каже.

А той собі на умі:

„Знаю тебе, враже”.

Та пригнув ся у траві,

В небо поглядає:

„Боюсь, — каже, — о, боюсь!

Бо шуляк літає!”

— „Та не бій ся, — каже той,

Надери лиш лика,

То ми того шульгара

Звяжемо до лиха!”

А той усе на умі

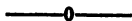
Свою думку має.

„Боюсь, — каже, — пане мій!

Бо шуляк літає!”

— „То я, — каже, — піду сам
Та надеру лика!”
Злазить живо із коня
Тай іде до лиха.

Тоді мужик із трави
Підняв ся поволі,
Скочив раптом на коня
Тай шмалить по полі.
„Шульгар! шульгар! Стережись!”
По лісі загуло.
— „Матері твоїй шулгар!”
З поля відвійнуло.

62. Ахмет III. і Запорожці.

В літо тисяча шість соте,
В літо тее боже,
Прийшла грамота Ахмета
В наше Запороже:
„Я султан, син Магомета,
Внук бога одного,
Брат місяця-перекроя
І сонця самого,
Лицар сильний і могучий,
Краль над королями,
Воевода всего сьвіта
І цар над царями,

Цар столиці Царєграду
І цар Македону,
Греків, Сербів, Молдаванів
І цар Вавилону,
Цар Подолі і Галича
І славного Криму,
Цар Єгипту і Ораби
І цар Русалиму,
Сторож гробу в Русалимі
І вашого Бога...
Християн усіх на сьвітї
Смуток і підмога —

Кажу вам усім козакам
Мені передатись,
А як ні, — добра від мене
Вам не сподіватись!”

Того-ж року Запорожці
Грамоту читали
І до вражого Ахмета
От-що написали:

„Ти, султане, чортів сину,
Люцинера брате,
Внуку гаснида самого
І чорте рогатий!

Такий рицарю, що дідько
Тебе обкаляє,
А все військо твоє тільки
Теє пожирає;

Стравнику ти цареградський,
Півнику македонський,
Свине грецька, молдаванська,
Ковалю вавлонський!

Кате Сербів і Подолі,
Папуго ти кримська,
Єгипетський ти свинарю,
Сово русалимська!

Ти — погана свинячая
Морда, не підмога,
І дурень ти, а не сторож
У нашого Бога.

Не годен ти нас, хрещених,
І десь цілувати,
А не то, щоб Запорожа
Під собою мати!

Ми землею і водою
Будем воюватись,
І тебе нам, бісів сину,
Нічого боятись.

Так тобі ми відвічаєм,
А року не знаєм,
Бо ми ваших календарів
В Січі не тримаєм.

Місяць наш — тепер на небі,
День — той самий, що у вас.

За сим словом, вражі Турки,
Поцілуйте десь там нас!”

63. На-що Бог сотворив.

„На що тебе, козака,
Господь на сьвіт сотворив?”

— Щоб любив я мужика,
Щоби пана його бив!

„На що-ж тебе, мужика,
Господь на сьвіт сотворив?”

— Щоб неславив козака,
Щоби панщину робив!

64. Струмент.

Не на що-ж той кацап

На коршомці і грав:

Лиш сидів, бісів син,

Тай на губу свистав.

Але наш мужичок —

Знать натура така —

Лиш зачув голосок,

Так і тне тропака!

Так і тне та кричить:

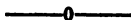
„Таку матір твою!

Граї, кацапе! не то —

Інструмент побю!”

65. Турецька кара.

Взяли Турки козака,
На смерть засудили,
Межи ноги йому кіл
Довгий заложили,
Тай довбнею і женуть.
А той тільки каже:
„Та бий рівно, коли беш,
Не мили ся враже!”

66. Господь дав.

Пішов козак молодий
В далеку дорогу,
Кинув жінку молоду
Та хату убогу.

Повертає за сім літ,
Хату оглядає,
Дивуєть-ся сам собі,
Хати не пізнає:

Його хата — як вінок,
Новенька, біленька...

„А звідки то, — запитав, —
Голубко сивенька?”

— „Та то, — каже, — Господь дав
За твою дорогу!”

Козак шапку підійняв:
„Слава, — каже, — Богу!”

Входить в хату; скрізь лавки
І столи хороші,
А на столах і лавках
Валяють ся гроші.

Козак глянув навкруги,
Жінку обіймає,
Поцілував кілька раз,
„Звідки то?” питає.

— „І то, — каже, — Господь дав
За твою дорогу!”

Козак хрест сьвятий поклав:
„Слава, — каже, — Богу!”

Коли гляне у куток, —
Аж дітий конця.
„А то звідки?” — „Господь дав!”
Каже молодиця.

А той носом покрутив:
„Добрий, — каже, — тато!
Але, — каже, — на сей раз
Порав ся багато!”

67. Заяць.

Винїс мужик гусака
В місто продавати,
А погані жидюки
Давай кепкувати.

Обступили навкруги
Бідного Іванця,
Тай питають як на сьміх:
„Що хочеш за зайця?”

Подивив ся наш мужик,
Тільки засьміяв ся:
„Геть, погана жидово!”
Тай далі попхав ся.

Аж там його жидюки
Знову обступають
І знов його, як на злість,
За зайця питають.

Плюнув мужик жидові,
Куди там попало...
Іде далі. — ба й йому
Щось непевно стало.

„Хоч видить ся, що гусак, —
Промовляє тихо, —
А може то й не гусак,
А так яке лихо;

Може дідько, або що..”

З-тиха розважає.

Аж знов його жидова

За зайця питає...

— „Ізчезай же, сатано!”

Мужик обізвав ся

І гусаком замахнув,

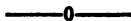
Та як розмахав ся,

Та ним об землю гугуп

Посеред дороги!

А сам вуха затулив

Та з міста у ноги!

68. Баран.

Набілив Жид мідяків, —

І тільки смеркає,

Все то бідним мужикам

За срібло спускає.

А сам то він був купець, —

І торгував мясом,

То, бувало, що не крав,

То купував часом.

Але колись у ночі,

Тільки що ліг спати,

Хтось стукає у вікно,

Просить ся до хати.

„Хто?” питаєть-ся Жидок.
— „Я, — каже, — пустіте!
Може треба барана?
Барана купіте!”

Пустив його у коршму;
А той мішок з себе:
„От вам, — каже, — і баран,
Купіть, коли треба!”
— „А що хочеш?” — „Три копи!”
Жид мацнув руками,
За барана заплатив
Трома копійками.

Сам не сьвітить, бісів сні, —
А той не говорить;
Навпомацки і бредуть
З мішком до комори.
А комора у Жидка
Була — і крамниця,
А часами за одно
Була і різниця.

Упустили барана;
Мужика не стало.
Чи спав Жидок, чи не спав, —
Але вже сьвітало;
Жидок живо захопив
Всі свої прибори,

Живо капці, — і летить
Бігцем до комори.

Але тільки відчинив, —
Ахнув неборака:
Йому замість барана
Скочила собака.

І пропав його баран,
Але й того мало:
Із комори з бараном
І мяса не стало.

69. Господар хати.

Мужик лиха наробив,
А жінки бояв ся, —
Сюди-туди по кутках,
Тай під піл сховав ся.

Та лопатою під піл:
„А вилізай, враже!”

А той далі у куток —
Тай до неї каже:

— „Геть, погана сатано!
Геть, бісова мати!
Тепер мене не займай,
Я господар хати!”

70. Ні зле ні добре.

„Здоров, брате!” — А, здоров!
„Що-ж ти так змінив ся?”
— А не диво, брате мій,
Бо я оженив ся!

„Слава Богу!” каже той.
— Ні не слава Богу:
Моя жінка і бридка,
І крива на ногу.

„То зле, брате!” каже той.
— Ба ні, не зле, брате!
Бо за нею я як чорт
Зробив ся багатий;

Славну хату збудував,
Ходив у дорогу!...
„Слава Богу!” каже той.
— Ні, не слава Богу!

Воли згинули в Криму,
До дому вернув ся, —
Аж і хата у вогні,
І хати позбув ся...

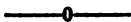
„То зле, брате!” — Ні не зле!
Як хата горіла,
То і жінка там моя
В огні спопеліла.

71. Крамная сорочка.

Підсунув ся раз козак
Під панську дочку
Тай від неї і дістав
Крамную сорочку.

Але тільки натягнув,
Тай скинув до лиха.
Ото панна його раз
І питає з-тиха:

„А крамная, каже, де?“
— То крамна ледащо!
„Чого?“ каже. — Бо в крамній
Чухатись нема в що!

72. Сьміх.

Наробились мужики,
Разом полягали,
Позіхнули кілька раз
Тай позасипали.

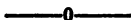
Але один чи здурів,
Чи чорт його знає,
За сокиру ухонив,
З-тиха підіймає, —

Хвять одного по карку!
Голова відпала;

А той голову за чуб,
Та із нею драла!

І забіг межі корчі,
Голову ховає,
Тай сам собі неборак
З-тиха промовляє:

„То-ж то — каже, я сьміху
Буду з него мати,
Як устане та пічне
Голови шукати!”

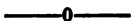
73. Верства.

Їде мужик на волах,
Сонце припікає;
Мужик ноги протягнув,
Лежить тай дримає.

А воли собі пішли,
На сторону збились,
Далі раптом за верству
Ярмом зачепились.

І прокинув ся мужик,
І плюнув до лиха,
І поглянув на верству
Тай промови з-тиха:

„Тьфу! Погані Москалі
Чи місця не мали,
Що на самім на шляху
Палі повбивали!”

74. Вітер і кольна.

Зайшов козак до коршми;

Руки потирає:

„О, мороз же то, мороз!”

З серцем промовляє.

А Жидок: кахи, кахи!

Кашляє в макітру, —

Тай говорить: „Що мороз!

Як-би то ще вітру!”

А той носом покрутив:

„Почекай же, враже!

— „Чи не кашель, — каже, в вас?”

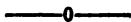
— „Таже кашель!” каже.

— „Що-ж то, — каже, — кашель варт:

Кашель іще гойкий;

А як-би то, — каже, — вам

Та до кашлю кольки!”

б) ПРИКАЗКИ НА ПОПІВ ТА КСЬОНДЗІВ.

1. Піп на пуці.

Начитав ся піп удовий,
Як сьвятиї жили,
Як то вони по пустинях
Господа молили...

Тай задумав і сам грішний
З сьвітом попрощатись,
Зайти собі межи пуці,
Тай собі спасатись.

І зібрав усю громаду,
З нею розпростив ся;
Взяв з собою молитовник,
В пуцу віддалив ся.

Але де йому до пуці!
Привик до ковбаски,
До чарочки горілочки,
До борщу, до кашки...

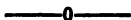
Привик собі, як часами,
То й дечого вжити...
То де йому серед пуці
Корінцями жити!

Пробув в пуці одну добу,
Ба щось не прядеть-ся...

Пробув другу піп удовий —
Ба, вже й нитка рветь-ся...

Взяв добродій молитовник,
Назад повертає.
„А що-ж то ви не на пущі?”
Громада питає.

— „Не питайте, добрі люде!”
Став піп говорити:
„Не з такими животами
Серед пущі жити!...”

2. Сповідь.

Хто не знає, що попи все
Звикли на дурницю?
Сповідав раз один попик
Грішну молодицю.

Молодиця молодая,
Тлушта, уродлива;
Груди білі — як збанята;
Сама чорнобрива.

Піп накрив ї патрахильом,
Нїби сповідає,
А сам мало не прилипне,
Її промовляє:

„Чи не хтіла-б, молодичко,
Мене полюбити?
Буду за тя Христа-Бога
День і ніч молити!

Я ще з-давна тебе люблю!”
Піп її туркоче...
Молодиця й собі каже:
— „А я вас, пан-отче!”

Дзвонять дзвони на „Достойно”
Дзвонять і по всьому,
Йде чорнява молодиця
Із церкви до дому.

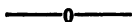
Тільки двері відхилила —
Чоловік озвав ся:
„Чого тебе на сповіді
Батюшка питав ся?”

— „Ет! чого він не питав ся!
Чи все спамятаю?...
Хотів муки на проскури, —
Питав, чи не маю”.

— „Ні, псяюхо!... не до шмиги!
Не муки він хоче!
Чув я добре, як казала-сь:
А я вас, пан-отче!

Стережи ся, коли хочеш!...
А то, як почую,

То й тобі муки намелю
Й йому напитулю!”

3. Піп з кропилом.

На Ордані, як звичайно
У людей буває,
Ходить батюшка з кропилом,
Хати окропляє.

Ходить батюшка з кропилом,
Чого-ж тут боятись?
Але одна молодиця
Аж пищить сховатись...

Ставить діти на припічку,
Каже їм сказати,
Що матери нема в-дома,
На ярмарку мати.

Сама лізе під постелю,
Лежить, уприває...
Далі чує — отець входить,
„В Ордані!” співає.

Отець входить, всюди кропить,
Образи й пороги,
Вікна, стелю і постелю...
Тай заглянув ноги.

І нічого... дає дітям
Хреста цілувати,
Тай питає, мов не знає:
„А де ваша мати?”

— Пішли мати на ярмарок,
Нема в-дома мами! —
Закричали малі діти
Різно голосами.

„То скажіть же своїй мамі —
Й показав рукою —
Нехай бере на ярмарок
І ноги з собою!”

4. Піп у ризах.

Ходить собі по ярмарку
Молодчина жвавий,
Підглядає, що в батюшки
Гроші у холяві.

Та і гроші-ж то хороші,
Саміі дукати!

„Будь що буде, — промовляє, —
А треба дістати...”

Сюди, туди повернув ся,
Вже й видумав штуку,
Підступає до батюшки,
Цмок його у руку.

„Батюшечко, став казати,
Вчиніть мою волю:
Потрудіть ся на часочок
До краму зо мною!

Отсе, бачте, я для церкви
Ризи вибираю,
Та сам бачу, що ні міри
Ні путьтя не знаю”.

Пішов батюшка до краму,
Ризи вибирає,
Вибрав самі що найкрасші,
На себе вбирає...

А той присів коло нього,
Ніби поправляє,
А тут тільки від калитки
Ремінці збирає...

Шарп калитку! та у ноги...
Піп до нього хоче...
А кацап його за ризи:
„Пагаді, пан-отче!”

Заким отець повернув ся,
З себе ризи скинув,
Молодчина з його грішми
Десь як вітер згинув.

5. Чорт.

Приглянув ся ксьондз добродій
До чужої жінки;
Що день божий посилає
Фіги та родзинки.

Посилає, все питає,
Колн згода буде,
Колн її чоловіка
У дома не буде...

Але жінка не тих жінок:
Подарунки брала,
А ксьондзови усе таки
Слова не давала...

Далі видить: треба дати —
Нічого робити!
Тільки собі замишляє
Ксьондза підголити...

Каже мужу. Муж навмисне
Зраня виїзджає,
А вона тут повну скриню
Сажі насинає.

Насинала, зачинала,
В печі розпалала,
Та ніби то на вечерю
Ксьондза запросила.

Ксьондз приходить, габіт з себе...

Жарти починає...

Помаленьку, помаленьку,

Ба вже й обіймає...

Помаленьку, помаленьку,

Ба вже і за діло...

Аж тут раптом коло хати

Щось загуркотіло.

„Ах, нещастя! — жінка каже:

Кінець мого віка!

Чи-ж не лихе притащило

Мого чоловіка!

Іскидайте живо шмаття,

Голі розбирайтесь,

Та от скриня коло лави,

У скриню ховайтесь!...”

Ксьондз скидає, й помагає

Сама господиня,

І в мінуті з голим ксьондзом

Зачинилась скриня.

Входить в хату і господар,

Ніби то не знає;

Стелить ся собі на скрині,

Тай спати лягає...

Лежить собі на тій скрині,

Тай почав казати:

„А що, жінко? завтра, — каже,

Тра скриню продати.

Коло нас тут недалеко
Торговиця буде,
Повезу її до лиха,
Може куплять люде!”

— На-що тобі продавати?

Каже молодиця:

Нехай собі буде в-дома,
Може пригодить ся!

„Пригодить ся, пригодить ся...

А знаєш мовчати?

То-ж не твоя, моя скриня!

Я хочу продати!”

І обоє господарі

Разом замовчали;

Замовчали, помирились,

Тай позасипали...

Устав рано пан господар,

Коні запрягає,

Вивалює на віз скриню,

Коні поганяє.

Їде собі на ярмарок

Скриню продавати...

Але їде й пан з жоною

До костьола, знати...

Оглядає, тай питає:

„Що везеш, Іване?”

— Везу скриню, Іван каже,

В скрині чорта, пане! —

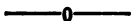
А тут пані обернулась
Тай панови каже:
Попрось, душко, теґо хлона,
Нехай он покаже!...

„А який то чорт у тебе?
Покажи, Іване!”
— Дайте рублів кону,
То покажу, пане!

Вилічив йому пан гроші;
Іван ізлізає,
Кладе гроші у кишеню,
Скриню відмикає.

Як вискочить ксьондз із сажі!...
Боже, Твоя воле!
Сьвіту божого не бачить,
Біжить через поле!...

А тут пані у долоні:
Ах моє сердушко!...
Понатшай се, понатшай се!
Єще й самец, душко!..

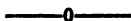

6. Страшний суд.

В страшно-судную неділю
Ксьондз казаня говорив,
Став за божий суд казати,
Тай на гріх пересолив.

Слухав, слухав бідний Мазур,
Далі тяженько здихнув,
Подивив ся на Єзуса
Й головою похитнув.

„Коли так, — промовив, — Єзу,
Ти судити нас будеш,
То будь певний, сам як палець
Серед раю заживеш!”

7. Набожний ксьондз.

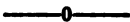
Віхав біскуп у село,
Мазура здибає:
А чи в дому teraz ксьондз?
Ласкаво питає.

— Ні, не в-дома, каже той,
Пішов на хрестини.
Ксьондз сусіда якось мав
Недавно родини...

Ксьондз ма дзеці і тен кжці?
— А що-ж тутай злого?
Той у сього охрестив,
Сей тепер у того!

Почув біскуп тай здихнув:
Дзеці без малженьства!...
Слуга боскі траві час!...
Люд без набоженьства!...

А чи ченсто мше он ма?
— О, завсїгди, пане!
Хоч так часом підіпе,
Що й рівно не стане,
І руками бідний все
Олтарик хапає,
А все таки цілу мшу
Добре відправляє.

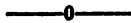

8. Паса на дзеці.

Їздив біскуп по панах,
Грошій налупив ся,
Подарунків нахапав,
Наїв ся, напив ся.
А тут йому ще один
Гедзелу підносить
І ситого на обід
Ще до себе просить.
Іде біскуп і туди,
За столом сїдає.
Ото страву подають,
Дідич припрошає.
А той їв би таки ще,
Тільки промахнув ся —
У дорозі на біду
Поясом стягнув ся.

Що робити? Розпусти —
Якось не годить ся!
А так сиди та не їж —
Дідич образить ся...

Аж тут якось під вікном
Малі діти грались,
І — звичайне дїтлахи —
Бігали, сьміялись.
Ото біскуп не промах,
На фіглі береть-ся:
Ей же, дзеці, бенде біць!
Кричить і сьмієть-ся.
Ей же, дзеці, бенде біць!
А діти сьміють ся,
Та вже собі й до вікна
По кількоро шнуть ся.
Тогді біскуп з себе пас:
Почекайце-ж, дзеці!
Та на хлощів помахав:
А паса на дзеці!

9. Біскупство.

Коли біскуп був не біскупом
А плебан убогий,
То і пара добре везла,
А часом і ноги.

А як біскупом зробив ся
Та вбив ся у сало,
Тогді йому і чотирох
Зробило ся мало.

Раз він гнав ся шістьми кіньми
В шовках та у золоті,
Як нагнав ся на баюру,
Застряг у болоті.

Бились, бились сиві конї,
Тай лягли до лиха;
Мовчав, мовчав і сам біскуп,
Тай промовив з-тиха:

Що то, каже, биць плебанем?
Плебаньство то глупство!
Леч біскупем — що за ценжар!
Ценжарне біскупство!

10. Піп і ксьондз.

Ксьондз сьмієть-ся: „Паки! паки!
Дай, попе, табаки!”
А піп каже: „Суреум корда!
На, теляча морда!”

11. Війна.

Молотив раз у попа
Парубок Микита,
Та якось там і украв
Цілу мірку жита.

Украв собі тай сховав...
Прийшло сповідатись. —
Лихе його підвело
Попови признатись.

Лаяв, лаяв його піп,
Торгав за чуприну,
На остаток і сказав:
„Оттак, бісів сину:

Поки жита не буде
(Була-б тобі трястя!) —
Поти тобі не буде
Сповіди й причастя!”

Ніщо діяти!... В ночі
Згорбив ся Микита,
По-тихеньку по-під тин
Несе мірку жита.

Приніс якось до сінний, —
Хату відчиняє...
Ні дверей не відчиня,
Бо щось зачуває.

Пан-отцеви на той час
Не Микита снить ся:
У пекарню піп війшов,
А там молодця.

Піп жартус, „От так, так:
Се вже ти дрімати?
А йде Турок на війну —
Москву воювати!”

Був би тут поцілував, —
Се вже звісне діло!
Аж Микита із кутка
„Кахи!” собі сьміло.

Піп схватив ся: „Хто то там?”
— „Я, — каже Микита;
Отсе — каже — вам приніс
Вашу мірку жита”.

— „А давно-ж ти, — каже піп, —
До хати забрав ся?”

— „О, давно! ще на війну
Й Турок не збирав ся!”

— „Неси-ж, — каже, — то назад
Та спожий на щастя.
А я тебе взавтра й так
Пущу до причастя...”

12. Ви, пан отче.

(Хто съвятив?)

Пигаєть ся архирей
Попа молодого:
„Який, каже, тебе чорт
Висъвятив дурного?”

А той йому неборак
Подивив ся в очи:
— Та съвятили, каже, ви,
Пресъвятий пан-отче!

13. Там її кінець.

Архирей один подольський
Такий звичай мав,
Як без гроший була просьба,
То її не приймав.

Аж дяк якось коротенько
Просить стихаря,
І на білу середину
Кладе хабаря.

Архирей і не гадає,
Що там далі є,
Пробіг жваво його просьбу
Тай назад дає.

Той і просить: „Прочитайте!”
— Тая прочитав!
„Та іще раз прочитайте!”
— Ще раз прочитав.

„Моя просьба на тім боці,
Там її кінець!”
Аж тогді затримав просьбу
Сьвятий пан-отець.

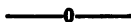
14. Чого люди не скажуть!

Не вважає архирей,
Що сам не без того,
А бештає за гріхи
Вдівця молодого.

„Хто казав вам?” каже той.
— Як то хто? а люде!
„Та хто тепер людям тим
Вже вірити буде?!”

Та вже вони і на вас,
Пресьвятий пан-отче,
Росказують то і то,
Звичайно не в очи!”

Здихнув собі архирей:
— Іди-ж, каже, з Богом! —
Та ще й хрестом наділив
Вдівця молодого.

15. Мало не ригаю.

Питаєть-ся архирей
Батюшку старого:
„Чув я”, каже, „що ти пеш
Багато хмільного”.

— Ні, не вірте, — каже той:
Хиба тільки воду.
А хмільного — сьвідок Бог —
Не кушаю з-роду”.

— „Не кушаєш?” каже той:
„З-роду не вживаєш?”
Як же-ж, — каже, — ти вино
З чаші випиваєш?”

— „Не питайте! — каже піп:
Пити — випиваю.
Але сам я — сьвідок Бог —
Мало не ригаю!”

16. Місяця.

Колись собі мужичок
Читати навчив ся,
Баньку гроший заплатив
Тай попом зробив ся.

Ото йому й довелось
В церкві щось читати
І „мисліте, ци, аз-ца”
З титлою складати.

І замукав бідний піп,
Аж пригнув колінця:
Все „мисліте, ци, аз-ца,
Словотитла — Німця!”

— „Та який тут”, каже, „чорт
Того Німця тиче?!”

Та з крилоса у олтар
Піддячого кличе.

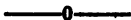
— „Ходи”, каже „та склади.
Чи умієш, враже?”

А той тільки подививсь:

— „То місяця!” каже.

— „Добре-ж, сину”, каже піп:
„Іди ж ти співати”.

А сам далі розпочав
По складах читати.

17. Горох.

Розкипаєть-ся горох.
Наймит — що діяти? —
Іде в церкву до попа
Обідати звати.

Розштовхує мужиків
І саджою маже.
Піп як-раз стоїть з хрестом,
А той йому каже:
„Та ідїть-бо на обід!
Годї з вас молитъ ся:
На коровячий лайняк
Горох розкипить ся!”

— „Тю на тебе! — каже піп:
Чи встиду не маєш?
В такім місці ти сьвятїм
Лайняк поминаєш!”
Далї хрестом замахнув:
— „Геть від мене! — каже;
Як я тебе лайнякну,
Розлїзеш ся, враже!”

18. Божї птиці.

Говорив раз піп казанья
Із Письма Сьвятого:
— „Чого, грішнику, так липнеш”,
Каже, „до земного?”

Подивись на божу птицю,
Як вона літає:
Ні оре, ні жне, ні сіє,
Ані пожинає”.

А староста на переді
Тільки засьміяв ся
Та до ключника старого
З-тихача озвав ся:

— „Та якого-ж”, каже, „чорта
Тая птиця й має?!
Скаче тільки по дорозі,
Лайнячків шукає”.

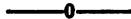
19. Ов!

Говорив ніп на казаньні:
„Був то собі, — каже, — гай,
За тим гайом — іще гаї,
А за ними — іще гай!

Там-то, — каже, — сьвятий Юрій
Показав своє добро,
Як пришилив змію люту
Та списою під ребро.

То змія вже і почула,
Що тут її буде смерть:
Лягла тільки, протягнулась,
Та хвостиком: шерть та хверть!”

А староста: „Ов, пан-отче!”
Аж узяв ся за чоло!
Мабуць йому таке слово
Не до думки підійшло.
А піп йому: „Не „ов”, дурню!
Бо що правда — то не див...
А ти, старий, аж би луснув,
Щоб тебе так пришпилив!”

20. Просьба.

Раз писали мужики
До свого владики:
„Архирею”, пишуть, „наш!
Ясний та великий!

Церква наша з давних літ
Перейшла ні на-що.
Кілько є у нас сьвятих —
Всі стали ледащо.

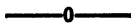
Матір-Божа на дошках
Згорбилась, зігнулась,
Апостоли розійшлись,
А Варвара здулась.

Миколай від хробаків
Порохном узяв ся;
Сам Спаситель на вратах
Поздовж порепав ся.

Миколая нам позовь
На-ново зробити,
Матір-Божую з боків
Клинцями забити;

Апостолів всіх у ряд
Дручками зігнати;
Спасителя на вратах
Щоб на шпуги взяти.

А з Варварою уже
Нічого робити:
Коли вона здулась так,
То кажи закрити”.

21. Курація од очу.

Десь там у кляшторі
За часу одного
Сповідав законник
Ляшка молодого.

Ляшок признаєть-ся ,
Що звів раз дівчину.
Законник питає:
А кедиж то, сину?

Той йому і каже:
Раз, каже, в гаїку
Пши шумє струмика,
Пши пеню словіка...

Пши светле ксенжица...
А той бідний слухав,
Далі ухватив ся
Руками за вуха:

— Не муф, каже, не муф,
Не муф, я це проше,
Бо ти ужил, серце,
Дябельскіх розкоши.

— „То мнє, муй кшенжуню,
Доктор персвадовал,
Жебим так се себе
Од очу куровал!”

А законник бідний
Тяжко облизав ся...

Далі: Не веж, серце,
Не веж! обізвав ся.

Гдиби помоц била
З такей авантури,
То я бим юш відзял
Давно шнез те мури!...

— 0 —

22. Пшивітанє.

Захтіли брацішки
Бікупа витати,
Тай кажуть одному
Привіт написати.

Але той сїрома,
Хоч бери на муки,
І пера не вміє
Узяти у руки.

І ходить, сумує,
Не випє, не ляже,
Аж один брацішок
Раз до нього каже:
„Чого так сумуєш?
Не жури ся, брате!
Як приїде біскуп —
Мені давай знати!”

Приїзджає біскуп,
Брацішок до того;
А той як на збитки
Не писав нічого.
Змілуй се, муй браце!
Бо це Пан Буг скаже!
А той тільки чарку:
„Вшистко бендзє! каже.

Ти станєш до мови,
Я сєнде в зацішку;
Цо я бенде мувіць,
І ти муф, брацішку!”
Стає той до мови,
А той заховав ся.
Коли чує — шелеп
В костьолі підняв ся.

Тай питає того:
А юж, каже, пшишедл?
А той до біскупа:
— А юж, каже, пшешедл?
Той бідняка з серцем
І жальом і сьміхом:
Ціхо! йому каже,
А той собі: — Ціхо!
Тогді той озвав ся:
Які же ти дурень!
А той до біскупа:
— Які же ти дурень!

— 0 —

23. Кульбачна.

Надибає дівку ксьондз
Під вечірню пору,
Хапа її у мішок,
Несе до кляштору.
Але пралат зашннив.
Цо то, — каже, — браце?
— А кульбачка! каже той,
Шановни пралаце!
— „А поехаць можна мнє?“
— А... чємуж нє можна?
— „Нєсь же до мнє, браце муй,
Нєсь, душо побожна“.

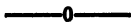
— 0 —

в) ПРИКАЗКИ ПРО ЛЯХІВ І ПАНІВ.

1. Ляцьна натура.

Блудить Ляшок серед ліса,
А мужик рубає:
„Та ти, Ляше, либонь блудиш?”
Мужик промовляє.

А Лях каже: Хочяж блондзе,
Але мам натуре
Не питаць се теґо ніґди,
Кого біен в скуре!

2. Ц а р і.

Циган, Русин, третій Лях
Про те говорили,
Як-би царство хто їм дав,
Що-б вони робили?

Циган каже: „Як-би так
Моє царство було,
То такого-б вже царя
На сьвітї не було.

Я-б по шию в салї жив,
В сало-б одягав ся,
Сало їв, на салї спав,
Салом укривав ся”.

— „Ну, не диво такий цар!”

Русин промовляє:

„Кому сало в голові,

Той сала бажає.

А як-би я був царем

Та мав царську волю,

Я би панів скасував,

Всіх пустив на волю”.

— „Ет, дурні ви!” каже Лях:

„Не вмієте жити!

А як-би я був царем —

Знав би, що зробити:

Я би тільки захопив

Царську скарбівницю

Та ще-б таки того дня

Драпнув за границю!”

3. Шляхтич.

Мша кінчилась у костьолі,

Люд порозсипав ся,

У костьолі тільки шляхтич

Убогий зостав ся.

Та ще день за образами

Захристиян лазить,

То сьвятих там заслоняє,

То в них сьвітло гасить.

Обдивив ся кругом шляхтич —
Не видно нікого,
Та живенько де Антоній,
Припав до сьвятого:

Благам це чловечку сьвенти!

Благам це, Антоні!

Подай, серце мне пенендзи

Нех я купен коні!

А тут йому з-за сьвятого
Грубий голос чути:

„Не дам, не дам для галгана,

Не дам і на бути!”

У минуті бідний шляхтич

На ноги схопив ся,

Подивив ся на сьвятого,

Близше приступив ся.

Далесь, не, Антоні сьвенти,

Каже до сьвентого:

Тільки не кшій — встем шляхціц,

Не позволям того!

— 0 —

4. Камінний сьвятий.

Раз обходили Ляхи
Навкруги костьола,
Захопили хто що міг,
Носять наокола.

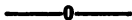
Ото Мазур і собі,
З набоженства свого,
Перед себе захопив
З каменя сьвятого.

І аж крекче неборак,
А сьвятого носить,
Та щоб живо обійшли —
Пана Бога просить.

А тут йому на біду
Тільки що ступають,
А навколо обійшли,
Знову починають.

Бачить Мазур, що ніяк
Справи не докаже,
Бух об землю тим сьвятим,
Та до нього й каже:

„Був-єсь, каже, молодий,
То тоді носили,
А тепер ходи і сам,
Мені не до сили!”

5. Суходольський.

Згинув шляхтич Суходольський,
Вже в костьолі тіло,
І з-під небка ксьондз навколо
Поглядає сьміло.

Далі мову зачинає,
Тільки не по польськи,
Зачинає по латині:
Убі Суходольські?

І поглянув ще навколо:
Убі Суходольські?
Далі ще раз кругом глянув:
Убі Суходольські?

Аж п'яничка один слухав:
Убі все та убі,
Далі й каже: Знаєш „убі”?
У чортовій губі!

— „Лжеш, ґалґанє! він у Бога!”
Ксьондз відповідає:
„Враз з сьвятими його хвалить
І на арфу грає!”

А п'яничка похилив ся,
За ліхтар узяв ся:
Та не знаю, хто з нас ґалґан, —
Сьміло обізвав ся:

Бо покійник не знав того,
Як і дудку взяти,
То де йому перед Богом
Ще й на арфі грати!

6. Мазур на сповіди.

Сповідав ксьондз молодий
Мазура старого.

„Що”, питає, „чуєш ти
За собою злого?”

— „А нічого!... Бо і що-ж
Злого чути маю?
Чи в костьолі коли був?
Чи коршму минаю?”

Слава Богу, Господь крив:
Злого не бувало...”

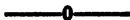
— „Ах ти, грішнику такий!
Чи-ж того ще мало?!”

А що більше? може й звів
Чужую дитину?”

— „Хотів тільки — та куди!
Не твоїх літ, сину!...”

Підірвав ся бідний ксьондз,
Та хвать за чуприну!
Та так раптом замахнув
Аж на середину!

А той чуба загорнув:
— „Правда”, каже, „люди:
Хто лиш з блазнами зайде,
Той сам блазнем буде!”

7. Мазур у болоті.

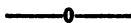
Застряг Мазур у болоті,
Воза підшихає
Тай до помочи Дороту
Сьвяту упрашає:

„Сьвята панно! сьвята панно!
Сьвятая Дорото!
Будь ласкава надо мною,
Виратуй з болота!”

А тут коні — ані в місця!
Нічого робити:
Давай Мазур Антонєго
На поміч просити.

Та як крикнув на всю губу:
„Сьвєнти мій Антоні!
Виратуй мені з болота
Хоч сивії коні!”

І від крику коні раптом
Рушили з болота.
А він каже: „От що хлопець!
Не то, що Дорота!”

8. Л и с т.

Один дідич мав у школах
Кохану дитину,
Ото раз до неї й пише:
„Милий ти мій сину!

Як ти здоров — слава Богу,
А як добре вчиш ся,
То не візьме тебе дідько,
Про те не жури ся.

Моя жінка, твоя мати,
Без відома мого
Посилає на оріхи
Тобі золотого.

А я тобі посилаю
Старі ногавиці,
Зроби собі жупанину,
З рещтків — рукавиці.

Та учи ся, милий сину,
Та читай богато,
Бо ти дурнем зостанеш ся,
А я твоїм татом!”

— 0 —

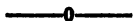
9. Р а т у й, б р а ц е !

Під повстанья два панки
На коршмі гуляють,
Цілують ся, як брати,
Приязнь запивають.

Ото собі запили
І поцілувались,
Але тільки Москалі
В коршму увігнались —

Один циб через вікно,
Другого вхопили...
Сей бідняка і кричить:
Ратуй, браце міли!

А той собі до ліска
Скільки сили дує,
Тільки крикнув сьому раз:
— Нех це Буг ратує!

10. Каньовський і Радивил.

Раз Каньовський людоріз —
Звісна огида —
В Радиви́ла задушив
Коханого Жида.

Розгнівав ся Радивил,
Тай сказав щось тому,
А той живо на коня,
Та до свого дому.

Набрав Жидів цілий віз,
Загородив вила,
Сїв на-верха тай везе
Аж до Радиви́ла.

І висипав на дворі
З воза як із міха,
А сам коні повернув,
Тай назад поїхав.

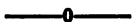
11. Шунай сенсу.

Пайок хоч женив ся —
В панну залюбив ся,
Ходить, її губить...
А брат її жвавий
Собі для забави
Жінку його любить...

Але раз рабове
Здїбались обоє...
Уже не без того...
Ото пан жонатий
Хоче кешкувати,
Каже до тамтого:

Мам шабельке остре,
Кохам твоюм сьостре!
А той своє має:
— Мам шабельке остре,
Кохам твоюм жоне!
Тому відвічав.

Жонатий притяв ся,
Раптом обізвав ся:
Ту нема каденсу!
А той усьміхнув ся,
Боком повернув ся:
— Шукай, каже, сенсу!

12. Груби Бартко.

Питаєть ся біскуп раз
Шляхтича старого,
Чи часами він не пе
Богато хмільного.

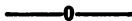
А той каже: Чему не?
Раз се так напілем,
Же — чи вежи біскуп пан?
Аж се забрудзілем!

Він то правду говорив,
А тому й нелюбо.
— Ова! каже: якжеж ти
Мувиш, серце, грубо!

— Цо за грубо? каже той:
Повеь біскупові,
Же не може грубей биць,
Як муй Бартко пове.

І живенько за поріг,
Крикнув наокола:
Бартку! Бартку! ходзь-но ходзь!...
Цебе біскуп вола.

А той йому з-за хліва
Голосом прегрубим:
— А облїзал би це пєс
Враз з твоїм біскупем!

13. Жєпа.

Один іде Мазур
По сїм боці річки,
Другий глухий Мазур
По тїм боці річки.

Сей того питає:
Як сє маш, муй міли?
А той йому каже:
— До жєпи ходзілем!

Сей знову питає:
Як там жона, дзєці?
Той своє провадить:
— Сьвіня зядла, пшеце!
Сей йому і каже:
Поцалуй пса в ґали!
А той йому каже:
— І я то мислялем!

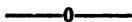
14. Храбрый Лях.

Здибали ся два Ляшки:
Один і хвалив ся,
Як недавно на війні
З козаками бив ся.

Юж то, — каже, — длуго мне
Не запомном ворогі,
Бо псявяром може сту
Одромбалем ногі!

— Цо то ногі? каже той,
Глови ромбаць било!

— „І я хцялем, браце муй,
Але глуф не било”.

15. Нагорода.

Раз топив ся грубий Лях,
Став респегувати, —
Мужик один і побіг
Пана ратувати.

За чуприну ухопив,
З води витягає,
Пан дякує мужику,
Гроший добуває.

Аж надходить другий Лях:
Цо то? запитав ся.

— Таж вицьонгнол з води мне!
Грубий обізвав ся.

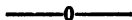
— О, відзялем, каже той,
Відзялем, єдини,
Як он цебе, браце муй,
Цьонгнол за чуприне!

— За чуприне, чиж то так?

— За чуприне, міли!

— О, пся вяра-ж! крикнув той
Ізі всеї сили:

Сто нагаюф за то псу!
І що-ж? — Протягнули,
І сто йому нагаїв
За добро креснули.

16. Змисний Лях.

Ходить Ляшок по коршмі,
А хочеть ся їсти.

Питаєть ся шинкаря:

„Чи не маш пєчистой?“

— Та є, пане! — каже той.

Питає: „По чому?“

Той відказує йому,

Що по золотому.

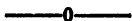
А чи бендзє хлеб і сос?

— Та-же буде, пане!

— А не плацом за то юж?

— Та не платять, пане!

— То веш, серце, каже Лях,
Печистей не тшеба,
А подавай лепей мне
Леч сосу і хлеба!

г) ПРИКАЗКИ ПРО МОСКАЛТІВ І УРЯДНИКІВ.

1. Кому чого бранує.

Було тісно під Москвою,

Прсять козаків:

„Поможіте, Запорожці,
Збити ворогів!”

— „Заплатіте, добрі люде”,

Кажуть козаки, —

„То вибемо Москву вашу
З вражої руки”.

— „То ви бетесь з-за копійки?”

Кажуть Москалі:

„А ми-ж бемось із-за чести,

Як Господь велів!”

— „Та кому чого бракує!”

Кажуть козаки:

„Знать, у вас на честь посуха,

В нас — на копійки!”

2. Лошак.

Напосіли ся злодії
Раз на мужика
І, чи з поля, чи із стайні,
Вкрали лошака.

Мужик ходить, ломить руки,
На сьвяте дає, —
Коли чує: аж у стану
Лошак його є.

Поклонив ся асесорам
Мужик-неборак;
Асесори йому кажуть:
„Пашол вон, дурак!

На-слово тебе паверіть?!...
Екой дуралей!
Пріведі для показаня
Восем душ людей!”

Мужик ходить, просить, поїть,
Восьмеро найшов,
Дав попови на молебень
І у стан пійшов.

Поклонив ся асесорам
Знову неборак.
Асесори знов говорять:
„Пашол вон, дурак!

Екой чорт сюда пріносїт
Етаво хахла!
Суєтса с сваєй кабилай!...
Єсть важней дела!

Прідьош после!" — Через тиждень
Знов мужик іде,
Вибирає, поїть сьвідків
І у стан веде.

Дїла знову в асесорів, —
Гонять мужика!...
Став хазяїн, стали сьвідки, —
Нема лошака!

Аж підняв ся і говорить
Один з-межи них:
„Не відібєш ти коняки
Бід тих станових!

А як ще нас разів кілька
Сюда поведеш,
То будь певний, що й корову
З дому ізведеш!

Подаруй їм ту коняку
І не голоси,
А скажи мов, що вклепав ся,
Ще й перепроси!"

І послухав мужик ради,
Іде до панів:

„Вибачайте! я вклепав ся!”

Бух панам до ніг.

— „Как же ти, дурак, не знаєш,
Что било твайо,
Да к чужому привязался,
Видал за свайо?!”

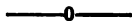
— „Вибачайте, благороддя,

За вину мою!

Маю жінку та із нею

Років сім жию,

А щоб її який ворог
В стан запакував, —
Мусів бпм панам сказати,
Що ї не пізнав!”

3. Засідатель.

Гнав ся постом засідатель

На чнюсь біду;

Серед ставу заломив ся

На тонкім леду.

Бють ся сотські і розсильні,

Бють ся рибаки;

Водять шнури край пролону,

Ості і гаки...

Але йде Жидок убогий,
Пейсами потряс:

„Гирсте, гирсте, — став питати —
Що таке у вас?...”

— Засідатель утопив ся,
Господи прости!...
Ходи, Жидку, хоч поможеш
Шнура завести.

„Гирсте?... на-що то шукати
Людської бідн?
Лиш карбованця наставте —
Вийде сам з води!”

— 0 —

4. Гусак.

Раз у баби перехідний
Москаль ночував,
Устав рано — й за спасибі
В баби гуску вкрав.

Доганяє його баба:

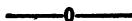
„Служба! почекай!”

— „А што, бабушка, мне скажеш?”

— „Та гуску віддай!”

— „Ах ти, Бог мой! ето гуска?
Екой я дурак!...”

Вазьмі, бабка! ей-ей думал,
Што ета гусак!”

5. Кацап з гребінцями.

Стоїть кацап з гребінцями,
Патли закидає;
Коло него молодиця
Гребінь оглядає.

Оглядає, тай питає:

„А що то за нього?”

— „Гривенічок, галубушка!
Дьошево-с, ей бого!...”

„А чи-ж буде він чесати?”

— „Ах ти, мая маті!

Та раді Бох толька воші, —
Уж будет чесаті!...”

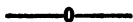
6. Москаль на волах.

Їде Москаль серед літа
Нашими волами:

„Гей, вали!” кричить сердитий:

„Штоб Бог єздїл вамі!”

Їде Москаль серед зими
Нашими волами:
„Гей, вали!” кричить сердитий:
„Штоб чорт їздїл вамі!”

7. Пиріг.

(Ляхова і московська натура).

Випив чарку подорожний,
Край стола сїдає,
Із торбини прездоровий
Пиріг добуває,
І кохано починає
Обід чи сніданя...
Аж заходить до коршомки
Лях із полюваня.

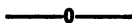
І голодний і холодний!
Чарку випиває...
Сюда-туда по коршомці
Та все примовляє:
Юж то таком мам натуре:
Як побивам в лесе
А до теґо як вище, —
То й піроґа хце се!

— „А що я натуру маю”,
Мужик промовляє:

„З Ляхом нігди не ділитись, —
Нехай Лях конає!...”

Прийшов Москаль до коршомки...
Та лихе з Москвою:
Тільки випив пів кватирки —
За пиріг рукою!

— „Дай-ка, братец, пірашка-та!”
Вломив половину
Тай пійшов собі, поганий,
В лихую годину.

8. Балта.

Захтів Москаль нашу Балту
По-московськи звати:
Давай бити в барабани,
Всюди викликати,

Що вже Балта — тай не Балта:
Якось инше зветь ся.
Народ чує та дивує,
Як з дурня сьмієть ся.

„Коли Балта вже не Балта”,
Кажуть наші люди,
„То з дурними Москалями
В нас путя не буде!”

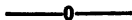
Незабаром торговиця
В Балті наступала.

Москва всюди по дорогах
Чертотом поставала;
Що християнин який їде — .
То Москаль й питає:
„Как завйотся етот город?“
З різкою питає.

Тільки скаже, що се Балта, —
Пропаща година!
Як худобу, Москва вража
Січе християнина.

Ішов якийсь дід старенький.
Москва запиляє:
„Как завйотса етот город?“
Старого питає.

А старий підняв свитину,
На землі поклав ся:
„Га бий“, каже, „бісів сину,
Тільки не питай ся!“

9. Москаль з полотном.

Кричить баба, репетує,
Стукає в вікно,
А Москаль припав до плота,
Тягне полотно!...

Стягнув собі: „Пращай, бабка!
Злом не намінай!...“

Стара баба у погоню:
„Служба! почекай!”

Москалеви то й байдуже.
Баба вже й клене:
„Нехай тебе, препоганий,
Куля не мине!...”

— „Пусть себѣ”, Москаль говорить,
„Баба паарйот:
Вѣдь, добрава челавека
Куля не вазьмйот!”

— „Бодай же тя свойов ласков
Господь обминув!
Бодай же ти, препоганий,
Дзвона не почув!”

— „Што мене, бабка, твої здвони!
Дзвонов не відал?!
Каби я ліш ва паходе
Барабан слихал!”

— „Бодай же ти сьвіта сонця
Більше не видав!
Бодай же ти зазуленьки
Більше не чував!”

— „Што мене слухать, как зазуля
Вашая пайот?...
Меңе в матушке Россі
Й одуд закуйот!”

10. Московська ікра.

Сидить Москаль коло лави,
Порох насипає,

Аж підходить стара баба:

„А що то?“ питає.

— „А што-ж? ікра салдатская!”

Став Москаль брехати.

„Ведь с етава у нас, бабка,

Виходят салдати!”

— „Почекай же, бісів сину!”

Сама собі каже:

„В мене живо ікра ваша

У печі поляже...”

Тільки лихо Москалину

З хати відвернуло —

Баба — порох та до печи!...

Печи як не було!...

— „Чи-ж не біс”, говорить баба,

„З вражою ікрою!...

І в ікрі ще Москалина,

А смердить Москвою!”

—o—

11. Варенікі, варенікі!

Сидить Москаль на прилавку,

Прищурює очі...

Так і знати, що псявіра

Вареників хоче.

- Хоче бідний вареників —
То й ніщо питати!...
Та тільки їх по нашому
Не вміє назвати.
- „Хазяюшка, ґалубушка!”
Став він говорити:
„Сварі-ка мнє вот етаво!”
— „Та чоґо зварити?”
— „Да ентаво... как, біш, єво
У вас називають?...
Вот... что, знаєш, берут тесто,
Сиром накладают...”
- „Та Бог його сьвятий знає,
Що вам, служба, гоже!...
Тісто сиром накладають...
То ґалушки може?”
— „Не ґалушкі, не ґалушкі!
Я ґалушкі знаю.
Сварі-ка мнє, ґалубушка...
Всьо, біш, забиваю!
Уж з глаз далоу, так с пам'яті!
Вот ентакоу бес-то!...
Да знаєш лі: ентак сир-то,
А на сире тесто...”
- „Та Бог його сьвятий знає
І добрії люди!
Сир у тісті!... хиба, може,
Чи не пиріг буде?”

— „Да не пірог, галубушка!...

Екая дасада!...

Да знаєш-лі? тудя масла

Да сметани нада!...”

А вона-то добре знає,

Чого Москаль хоче,

Та чекає барабана,

Коли затуркоче...

Як почувла барабана —

Слава тобі Боже!

Тай говорить Москалеви:

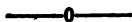
„Вареників, може?”

Аж підскочив Москалина,

Та ніколи ждати.

— „Варенікі, варенікі!”

Тай пійшов із хати!...

12. Варена сокира.

Прийшов Москаль на постій,

Заглядає в очи:

„Сварі бабка што нібудь!”

А бабка не хоче.

— Нема! каже. — „Как не бить?”

— А нема нічого!

„Да ну, бабка, не шуті!”

— Та нема-ж, їй Богу!

„Так і нет суда на нет!...

А тапор імєєш?”

— Та сокира десь була!

„А вади нагрєєш?”

— Та нагрію; що-ж з води?

„Нічаво! паладїм,

Лїш би тапор да вода,

Што нїбудь да сладїм!”

Горить огонь у печі,

Окрїп закипає,

Москаль бере у окрїп

Сокиру кидає.

„Тєпер, бабка, єслі-б так

Хоть крупи немного...

Єнто било-б знаєш што?

А ну-ка єй-Богу!”

Пійшла баба до сїний,

Пригорщу приносить,

Але Москаль, бісів син,

Сальця єще просить.

Внесла баба і сальця,

А далї до юшки

Підкинула і сама

Соли та петрушки.

І все її на умі

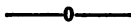
Варена сокира,

А сокиру вже давно

Витягнув псявіра.

Укипіло — їв Москаль,
Баба помагала,
Москаль ранець натягав,
Баба доїдала.

Москаль ранець натягнув,
Тай пішов псявіра,
Баба ж сидить та хвалить,
Що добра сокира.

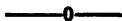

13. Гадкія слава.

Сидить кацап за столом
І діточок двоє.
Дігочкам по десять літ,
Близнюки обоє.

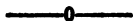
— Дай мне косточку, Сєргей! —
Одно промовляє.
„А не хочеш сто чертей?”
Друге відвічає.

А старий собі під ніс:
„Всем вам в зуби черті!
Уж ентакіх гадкіх слєв
Не люблю да смєрті!”

14. Бальная мать.

Здибались кацапчуки.
Один і питає:
„Што там новаго у вас?“
А той відвічає:
— „Нічево, ліш мая мать
Што-то захварала:
В рот уж бедная трі дня
І дерма не брала”.

15. Что смотриш?

Стоїть собі кацапчук,
Тільки поглядає,
А кацапка мимо йде
Та його питає:
„Што ти смотриш, — каже, — так?
Чмокнуть, што-ль, желаєш?”
— „А нешто ти, — каже той, —
Разок пазваляєш?”
Да уж енті, — каже та, —
Я разочки знаю!...
Да калі уж просіш так —
Што уж? — пазваляю!”

16. Сьвічка.

Купив сьвічку раз купець,
Подає другому,
Тай говорить зза плечий:
„Сергію сьвятому”.

А наш собі не дочув, —
Подає другому
Тай говорить зза плечий:
„Андрею сьвятому”.

Пішла сьвічка по руках,
А той поглядає:
Ото староста вперед
З нею виступає,

До Андрея просто йде.
А той не звинеть ся:
Поміж люди наперед
Собакою рветь ся!

„Да какому”, закричав,
„Леніш дуралею?
Не ентому, гаварят!
Гаварят, Сергію!”

17. Добрий чоловік.

Здибало ся два кацапи:
„Здаров брат!” — Здарово!
„А гдє батька?” — Павесілі!
„Неушто?” — Єй Бого!
„За што-ж єво павесілі?
Нешто он папал ся?”
— В хахлацкую богомольню
Как-то раз забрал ся
І там талько узял різу,
Шапку с Міколая
І ту чашку, что поп пастом
Хахлов напавает.

„Ах, сукіни-ж ані деті!
Бога не імелі!
Віть, добрава челавека —
І то не жалелі!...”

18. Сначі, Мікалай!

Видить кацап коня в полі,
Красти замишляє,
За пазухи Миколая
Свого витягає.
Давай йому примовляти:
„Мікола-утеха!
Да памагі украсть лошадь, —
Верхом будеш єхать”.

Помолив ся, повзе полем,
Де стояла шкапа...
Але якось збіглись люди,
Нагнали кацапа.

Тоді кацап Миколая
На шнурóчок вяже,
Волоче його із заду
Тай до него каже:
„Насїл тебе так добрава,
Тепер — чорт с табою!
Не помог мнє верхом єхать —
Так скачі за мною!”

19. Рубль медью.

Серед ліса два кацапи
Діда запинили;
Не гадали й не питали, —
Взяли тай убили.

Огляділи: лиш копійка!
Один спамятав ся.
— Ех, дасада! за капейку
Вбілі! обізвав ся.
— „Ех, мой братец!” другий каже:
„Что тут за дасада?
Ведь падумай: на рубль медью
Только сто душ нада!”

20. То-то любо!

Завів кацап христянина,
Зарізати хоче.
Зв'язав йому назад руки,
Ніж широкий точить.

А кацапчук семиліток.
Мало не брикає;
Кругом скаче коло тата
Та все примовляє:

— „Да полна уж тачить, батька!...
Будет с нево, будет!...
Реж же, батька! то-то любо,
Как трепатьса будет!”

21. Кацапська сповідь.

Сповідав кацапський піп
Кацапа одного:
„Чєм ти”, каже, „в етат год
Сагрешія пред Богом?”

Мовчить Хомка. „Што-ж малчіш?
Гаварі, павеса!”

— „Да я, батька, — каже той, —
Сем кущов зарезал”...

— „А денег-то многа здьор?”
Піп його питає.

— „Восем тисяч такі здьор”,
Кацап відвічає.

А шп каже: „Калі так,
Всьо тебе пращаю:
Я і сам таких синов
С ножа не спускаю.

А єщо каво-нібудь
Парой не зарезал?”

— „Да, батюшка: мужіков
Сєм такі зарезал”.

— „А денег-то?” — „Ні черта!
Нічаво не далі!”

— „Нічаво? так ну їх чорт!
Как кури прапалі.

А не помніш лі єщо
Грєха за собою?”

„Помню, батька. Тяжкій грєх,
Сагрєшіл з сестрою”.

— „Ах ти, — каже, — сукін син,
Матушкі ль не било?”

— „Калі матушка в землє!”

— „Нанять тебе било!”

— „Калі денег на той раз
Не била са мною!”

— „Ну, так Бог тебе прастїт.
Чорт — каже — с табою!

А єщо чєм сагрєшил? —
— „Клал в штани рубаху”!
— „Г'єщо ти, — крикнув щип,
Не пашол на плаху?”

Ах, антїхрїст ти такой!
В Кїєв! — кричить, — в Кїєв!
Пусть там тєбя, как хатят,
Разрєшат святиє!”

— 0 —

22. Варвара.

Перепродав раз кацап
Усе сєред Бару,
І на продаж тїлько мав
Одну ю Варвару.

Аж приходить наш мужик,
Шапку поправляє.

„Чи є у вас Миколай?”

Кацапа питає.

— „Нєту, братец, — каже той, —
Только зараз будє”.

Та Варвару живо зняв

Тай до халабуди.

І кисткою раз мазнув,

І чаша закрилась,

Мазнув іще кїлька раз,

І митра вродилась.

Ще мазнув раз, — і обруч
Обвів наокола,
І бігцем до мужика:
— „Вот тебе Микола?”

Але мужик собі став,
Під боки узяв ся:
Як поглянув на лице —
Так і засьміяв ся.

„Що Микола, то вже так!
Правдива Микола!
Щоби тобі волосок!...
Вся борода гола!”

— „Нешто хочеш баради?
І барада буде!”
І з Варварою мерщій
Знов до халабудн.

Вибігас, кругом глини, —
Мужика й її нари!
А тут баба, як на злість,
Питає Варвари.

Прокляв кацап мужика
І бабу до лиха;
Ставить образ на стілець
Тай промовив з-тиха:

— „Не требуй он баради,
(Ентакая хара!) —
І ещо би била раз
З Міколи Варвара”.

23. Цаловалов.

Катерина у вікно
На низ поглядає...
Хтось із заду підійшов,
Її обнімає.

— „Хто?” питаєть ся вона.

— „Салдат Цаловалов”.

— „Цалуй, братец мой, цалуй:
Будеш генералом!”

24. Рибка-с.

Раз полковник Москаля
Кличе у палатку:
Посилає до села,
Тикає десятку

Тай і каже, щоб приніс
Хліба зо три скиби
Та ще й масла, коли є,
А як буде — й риби.

Пійшов Москаль на село,
Вюном завинув ся,
Всього йому накупив,
Ото й повернув ся.

„Што-ж?“ питаєть ся: „купіл?“

— „Купіл, благородє!“

— „А што-ж“, каже, „заплатіл?“

— „Кругло, благородє:

Пять — за масло, трі — за хлеб,
А грош — ето рибка-с...”

— „А ещо гдє адін грош?“

— „Да грош — ето рибка-с”.

— „Да ти девять только дал!”

— „Точна саціталі!”

— „А ещо гдє адін грош?“

— „Да за рибку взялі!”

— „Да ти грош адін украл...”

Хамаво атроде!”

— „Точно, барін, что украл...”

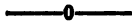
Украл, благодарє!”

— „Что-ж ти прямо не сказал?

Ентакое рило!”

— „Да я прямо би сказал,

Спрасіть только било”.

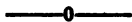
25. На вадапой!

У полковника Москаль
Заглянув індика,
Пійняв його на гачок
Тай тягне до лиха.

А полковник реготить,
Аж мало не ляже:
„Куда єво ти ведьош?”
— „На вадапой!” каже.

А полковник із вікна
Махає рукою:
„Ну, астав єво, астав!
Я і сам напою”.

— „Слушаю-с!” кричить Моска
Пускає індика,
І на право, кругом, марш, —
І здимів до лиха.

26. Польща.

За цариці Катерини,
Десь там в Могилеві,
Показує Лях на мапі
Польщу Москалеві:

— Ото, серце, наша Польска
Ляшок промовляє:

Попатшай се, серце моє, —
Як се тобі здає?

Але Москаль подивив ся:

„Да што ваша Польша!

Да у нашой Катєрини...

Тово... будет больше!”

27. Нешто лгу?

Сидить Москаль на стільці,

Аж курить ся — бреше;

А Ляхва кругом стоїть,

Тільки огню креше.

„Вот, — приборхує Москаль, —

Раз біла патеха!...

В адне суткі пятсот вйорет

Я верхом праехал!”

— Але то не може биць!

Якийсь обізвав ся.

„Как не может! нешто лгу?!”

Москаль запитав ся:

„Да знаєте-ль, что в Маскве

Адін мне не веріл:

Так за ето я ему

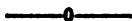
Рожу перемерім!...”

Тоді Ляшок позадгузь:

— А поведз мне, пане!

Чи тим конєм єхал пан,
Же стої на стайне?

„Етїм самим, что тепер”.
— Нєх же пан пшебачи!
Бо тен конь не то пенць сет,
А тисьонц пшескаче!

28. Московська справа.

Звісно, призви́ска в Ляхів
На „ський”, та на „овський”;
Але Москаль, що дішне,
Верне по московськи.

Ото колись Москалі
Перепись складають;
Питають ся двох Ляшків:
„Как вас називають?”

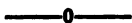
Ото й каже один з них:
— Я — Павлін Грушецкі.
— „А я, другий підхопив,
Мариянек Клецкі!”

„Піші-ж єво, — каже той:
Адін — Павел Грушкін,
А другою... другою... другою...
Ну! — Мірон Галушкін!...”

Ті бідні і кричать:
— Для Бога! цо хцеце?

Фаміліє на цо нам
І імє псуєце?

А той тільки: „Да малчать!
Што тут за расправа!”
Оттака-то, коли хоч,
Московська справа!

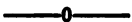
29. Пилипон.

Як то за все хапають ся
Тії Пилипони,
То й поправляв один, кажуть,
У церкві ікони.

От поправив, що там було,
До попа вертає:
„Що-ж ти, — каже, — все поправив?”
Піп його питає.

— „Да всьо, батька. У Варвари
Банмак доработал,
Богоматері на лоне
Младенца сработал.

А штоб батька мне маленько
На водку прибавіл,
То я сзади уж і Духу
Трі пера пріставіл”.

Д) ПРИКАЗКИ ПРО НІМЦІВ.

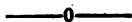
1. Зелений пес.

Зайшов Німець раз на баль,
З панною сїдає,
Мовчить, мовчить, далі враз
Сусїдкї питає:

„Чи зелений коли пес
Панї не здибала?“

— „Та ні, — каже, — або що?“
Німця запитала.

„Та нічого, — каже той, —
Я так лиш питав ся,
Бо з зеленим, панї, псом
І я не здибав ся!“

2. Р а к.

Забажав раз Німець рака —
Не вмїє назвати,
Закликає хрестянина,
Дарай мудрувати:

„Вгадай, — каже, — што мой хочет!
— Та ні, не вгадаю!

„Нога многа, уса довга...
Спазш?“ — Ні, не знаю.

„Как не снаєш? сам он малий,
Кафтан на ньом расний,
Как не сварен — кафтан шорний,
А как сварен — красний...

А што, — каже, — угадаєш?”

— Та ні, не попаду!

„Та у нього шийка шльоц-шльоц,

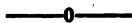
А перед із заду!...”

— Чи не рака? — „Рака, рака!”

— Бодай же вас, пане!

Найшли-ж ви у наших раків

Німецькі кафтани!

3. Просі се.

Розгуляв ся собі Німець,

Давай їсти, пити,

Далі слугу закликає,

Свиню каже вбити.

А свиня лиш поросилась,

Жаль було творіня,

Слуга й каже: „Шкода, пане!

Бо просі се съвіня!

Але Німець підхопив ся,

Надув ся як рябець:

— Цо то, каже, же се просі?

Жеби плакал, забіць!

4. Води!

Одягнув ся Німець паном,
Та гроший не має.
Ходить бідний по Варшаві,
З голоду вміває.

Ходить, свище... далі чує —
Десь музики грають,
Німець близше, поглядає —
Аж пани гуляють.

„Зайду, — каже, — подивлю ся!”
Входить до покою;
Але тільки бідний Німець
За поріг ногою, —

Його в танець і втягнули...
Що робити з горя?
Хоч голоден як собака,
Танцює небора.

Протанцював разів кілька —
Нема відпочинку:
То та пійде Німця просить,
То та на годинку...

Ізнеміг ся бідний Німець,
Підкосились ноги;
Та як раптом повернув ся —
Гугуп до підлоги!

Засьміялись пани зразу,
Разом заплескали,
Далі бачать, що не жарти:
Води! закричали.

Але Німець із підлоги:
Не тшеба! не тшеба!
Не тшеба мне, каже, води,
А кавалек хлеба!

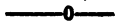
5. Чий то собачка?

Їде козак понад Буг.
Чумак попасає;
Коло него песеня
На сонци куняє.

„А чие-то — запитав, —
Песеня, чумаче?
— „А чие-ж — говорить той:
Звісно, що — собаче!”

Їде козак понад Случ.
Німець попасає;
Коло него песеня
На сонци куняє.

„А чие-то песеня?
Питає дурного.
— „Моє!” каже. А козак:
„Зроби й нам такого!”

е) ПРИКАЗКИ ПРО ЖИДІВ.

1. Добра вдяна.

(Фірманка з Жидамп).

Возив когось сам господар,
Назад повертав ся,
Тай на своє гірке лихо
З Жидами наняв ся.

Насідало препоганих
Повнісїнька фура:
Сруль і Лейба, Мошко й Берко
І товстая Сура.

Коням тяжко, йому гірко!
Тільки й ласки в Бога,
Що конята не голодні
Та суха дорога...

Їдуть вони одну добу, —
Оброку не стало!
Їдуть другу — вже й дорогу
Дощем зонсувало!

Тут і гори наступили,
Ледви йдуть конята;
Зліз господар, підсихас,
Сидять жиденята!...

Стали коні під горою
Ані суди Боже!
Вже й ні батіг, ні підмога,
Ніщо не допоможе!...

А Жиди собі байдуже,
До Сури гергочуть,
Та з бідного християнина
Сьміють ся, регочуть!...

Але їде Запорожець,
Їде й розважає:
„Та у мене Жидова та
Живо позлізає!...”

Вдарив коня нагайкою,
З возом порівняв ся:
„Як ся маєш, вражий сину?”
Сердито озвав ся:

„Памятаєш, як я хлопцем
Возив орендарів,
А ти моїх орендарів
Нагайкою спарив?...

Ого-ж тобі, бісів сину!”
Козак примовляє,
Та все Жидів через плечі
Нагайкою крає!...

Скочив Лейба, скочив Мошко
І товстая Сура,

е) Г/

ль і грубий Берко —
фура.

жик на рівне;
бігались
ього в один голос
зались:

„~ тобі, дурню, й треба!
Ого за те маєш:
А на-що ти по дорогах
Жидів зачіпаєш?“

2. Рабін і Запорожець.

Читав рабін свої книги
Двайцять і сім років,
Перечитав всіх талмудів
І усіх пророків.

Читав двацять і сім років,
Ні з ким ані слова!
З ним не сьміла говорити
Й сама рабінова.

І чи то він свою мову
За той час забув ся,
Чи з великої науки
З розуму хибнув ся: —

А як вийшов уже на сьвіт
Жидову учити,

Він зачав уже на мїгах
З нею говорити!...

Чудують ся, дивують ся
Жиди бородаті, —
І давай по цілім сьвітї
Гонців розсилати!

Ганяють ся гонці всюди,
Мудрих зволїкають;
Та щось мови його й мудрі
Не дуже втинають.

Але їде Запорожець,
Тай почав питати:
„А що у вас, жиденята,
Доброго чувати?...”

Жиди й кажуть козакови:
„Таке й таке діло!...”
— Ет! дурні ви, жиденята!
Козак каже сьміло.

— А скажіть-но, каже, тому
Величному пану,
Що я із ним хоть і зараз
До розмови стану!...

Пійшли Жиди до рабіна,
Разом повклякали,
Доторкнулись його капців,
З страхом запитали:

Чи звелить він козакови
Мовити з собою?...

Рабін тільки подивив ся,
Махнув бородою...

І вернулись жиденята
Козака просити,
Щоби козак із рабіном
Ішов говорити.

Прийшов козак, поклонив ся,
Рабіна витає...

Але рабін встає з крісла
Палець наставляє.

Наставляє, біс то знає,
Чого рабін хоче!
Але козак йому сунув
Аж два перед очі!...

Кивнув рабін головою,
Махнув бородою;
Показує йому в гору
Правою рукою.

— Він у гору! Тра до низу —
Козак розважає,
Та нагнув ся і рукою
В землю утикає...

Махнув рабін головою,
Подивив ся всюди,

І складає собі руки
На охрест на груди.

Тоді козак приступив ся —
Як заїде в пику!
Ціле місто зворохнулось
З галасу та крику!...

Але рабін знов спокійно
Махнув бородою!
Поклонив ся козакови,
Пійшов з жидовою.

Приступили жиденята,
Рабіна питали:
„Що пан рабін з Запорожцем
Розмовляти мали?“

І сїв рабін коло школи
Тай став говорити:
„Я питав ся, хто-б тебе мав
Такий сотворити?“

А він мало так казати:
Що питати много? —
Той мене мав сотворити,
Хто тебе самого!...

О, герехт! Що правда, правда!
Я ще став питати:
Хто-б то був, що мав над нами
Небо збудувати.

А воно пак так розумно
Мені відказало:
Той і небо, хто і землю
Сотворити мало!

Я ще став йому казати,
Що Бог не гнівливий,
А воно мені сказало,
Що і справедливий!...”

Підступили й наші люди,
Козака питали:
А що то він із рабіном
Розмовляти мали?

— А що-ж, люди? Та Жид Жидом:
Я лиш показав ся,
А він пальцем вже до ока
Мені добирав ся.

Та мене-то не схитрити,
Знаю чого хоче;
Та йому аж два козацьких
Сунув перед очи!...

Бачить рабін, не злякає!
Повішаю! каже;
А я тебе, йому кажу,
Закопаю, враже!

А він каже: звяжу руки!
Чи чули огиду?...

А я його за то в пику:
Брешеш, вражий Жиду!...

3. Мошко і Сура.

- „Щоб ти мені, Сура,
 - „Здоровенька була!...”
 - „А ти-ж, Мошку, як?”
 - „Я вже буду й так!...”
-

4. Що рабін робить?

Випив мужик пів кватирки,
Хлібом заїдає.

А Жид ходить коло шинку,
Борухи співає.

„Чи є, Мошку, у вас рабін?”

Став мужик питати.

— „Гирсти, рабін? а чому-ж нам
Рабіна не мати?”

— „А що-ж, рабін ваш, розумний?”

Жид аж вийшов з себе:

— „Та вже-ж, — каже, — розумнійший,
Мужику, за тебе!...”

— „А що-ж рабін у вас робить?
Що він порабляє?”

— „Що він робить? Все читає...
Читає... читає...”

— „То коли-ж він спочиває,
Як все коло книжки?”

— „Спочиває бардзо мало,
Альбо ані кришки.

Він привик, бач, коло книжки
День і ніч сидіти”.

— „А як же-ж то там у нього
Виводять ся діти?”

— „Е, тім і глупством у нас рабін
Свбя не займаєт:

Єсть такой там у рабіна,
Що й то работаєт!...”

—o—

5. Два рабіни.

Два рабіни на коршомці
Засабашували.

Відправили борухати,
За стіл посідали.

На кождому рядно з „Богом”,
Шапка сабашкова;
Сидять собі коло столу, —
Жаден ані слова...

Аж приходить чоловік наш,
Кварту набирає.

„А хто то в вас, арендарю?”
Шинкаря питає.

— „І то рабін, і то рабін”,
Шинкар обізвав ся.

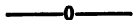
— „Чому-ж вони не говорять?”
Чоловік питав ся.

— „Ет, Іванцю! — Жидок каже
На-що то питати?

Що розумні такі люди
Мають розмовляти?

Що один з них добре знає,
Те і другий знає;

А чого один не знає —
І другий не знає...”

6. Бородатий хусит.

На підсїні в малій хатї
Сидить старий хусит,
В опівночі над талмудом
Бородою трусить.

І як рабін зачитав ся;
Читає, читає!...

А з підсїня Запорожець
В вікно заглядає.

Заглядає, та гадає,
Чим би поживитись;

Але в Жида всюди голо,
Куди подивитись.

Тільки сам він бородатий,
Борода до пупа,
Та книжок його жидівських
Кругом ціла куна.

Замисляє Запорожець
Жида підголити,
І що раз — то голоснійше
Почав говорити:

„Хто-но тільки великую
Бороду кохає,
Той ніколи великого
Розуму не має!”

Чує хусит бородатий,
Перестав читати...
Аж тут йому голоснійше
Хтось почав казати:

„Хто-но тільки великую
Бороду кохає,
Той ніколи великого
Розуму не має!”

Подивив ся Жид на себе,
Бородою трусить:
„Гирстиж як-то? то я дурень?
Дурень — старий хусит?...”

І до сьвічки бородою!
Спалив половину...
Але знов він чує голос
В ту-ж саму годину.

Знов борода над сьвічкою
Запалахкотїла,
І в мінуті счезла з димом
До самого тіла!...

Засьміяв ся Запорожець,
Пійшов собі спати,
Але хусит сидить бідний
Тай став розважати:

„Правду воно говорило,
Правду пак казало,
Бо й я з своїм бородою
Розуму не мало!...

Борода такого мати,
Так його любити
І над сьвічком, над тим сьвічком
До губа спалити!...

Ай, веймір! що Сура скаже?
Що всі люди скажуть?...
О, то дурень старий хусит!
Ще й з руком покажуть...”

7. Мошко-асесор.

Чи ісправник, чи асесор,
Чи друга огида —
Забула ся якомсь пшагу
На коршомці в Жида...

Бере Мошко тую шпагу,
До боку чіпляє,
Бере тхури на голову,
Міни добирає.

Добрав міни станового,
Стає серед хати:
„Ей, єврейка! дай вішньовка!”
Давай викрикати.

Вибігає його Сура:
„Що ти, Мошку? що ти?”
Але Мошка давай Сурі
У маму пороти:

— „Да какой я тебе Мошка?!
Бісова жидовка!

Відій, хто я? я асесор!
подавай вішньовка!...”

Ізміряла його Сура
Своїми очима,
Понизила з чуд та дива
Бідная плечима,

Тай думає: „Таж недавно
Судові тут пили, —
Може й справді мого Мошка
Становим зробили...”

Подає йому вишнівки,
Хоче щось питати,
Але Мошко: „Проч, єврейка!
Пашла, дура, спати!...”

Пійшла Сура, лягла спати,

Мошко похожає...

Далі в сїни до пахолка

Двері відчиняє.

— „Челавек! паслуш, пахолок!”

Верещить на того:

Здесь ночует пан асесор, —

Не пускать нікого!...”

— „Добре, добре!!...” хлопець каже
Тай ліг собі спати.

А сам Мошко, як асесор,

Засїв балювати:

Сидить собі коло столу,

Вишняк попиває;

Що висмолить одну чарку —

То і заїдає.

Аж тут раптом до коршомки

Під'їзджають сани,

І на санях хитаєть ся

Москалина п'яний.

Завдав собі, як видить ся,

Таки добре гарту,

А ще кричить: „Ей, єврейка,

Подай сюда квартиру!...”

Встає Мошко ізза столу,

Двері підхиляє:

„Да какая тут єврейка?”

З серцем промовляє:

„Здесь асесор, не єврейка!
Пашол вон скатїна,
І не сьмєй ти безпакоїть
Сваго гаспадіна!...”

Схвотивсь Москаль, як не було...

У коршму вбігає,
Та що сили нагайкою
Як Жидюгу скрає!

Від одної пан асесор
Десь іздимів з хати!
А Москаль тоді до столу, —
Давай балювати:

Пе вишнівку — губи липнуть,
Щупак надзіваний...

Стеревив все Москалина

Тай поїхав пяний...

Встала Сура — нема Мошка,
Тай собі гадає,
Що десь може, як асесор,
Службу відбуває.

Але якось з гори сїно

Тра було скидати;

Поліз хлопець іскидати —

Намацує пята.

Зворохнув ся пан асесор.

Хлопець догадав ся:

— „Чи не ви то, пане Мошку?”

З сьміхом запитав ся.

— „А поїхав той Москвитер?
Іванцю, слухай-но:
Там голова під жолубом, —
Змилуй ся, подай-но!...

Під жолубом... Памятаєш?
Де коза стояла!...
Як я лазив на драбину,
То вона упала!”

— „Та-ж голова ваша з вами!
Що ви се зновили?
Як-би вона там лежала,
Ви б не говорили!”

Помацав ся за голову,
Сам переконав ся,
Помаленьку, помаленьку
З сїна підійняв ся.

Зліз, до хати, обняв Суру
Тай почав казати,
Як то його Москалина
Випудив із хати.

— „А у тебе-ж була шпага!
Як ти йому дав ся?”
Як подала йому шпагу,
Мошко аж підняв ся:

— „Та щоб йому, моя Суро,
З лихом так гикнулось,

Як мене за того шпагу
З голова забулось!"

— 0 —

8. Кравець.

Іде кравець темним лісом —
Аж вовк вибігає...
Збілів кравець та посинів,
Живцем помирає.

І взяв аршин з переляку,
До вовка цілить ся,
Аж тут враз і за корчами
Бахнула рушниця!

Повалив ся вовк голодний,
І Жид повалив ся,
І від вовка й від рушниці
Памяти лишив ся...

Прийшли стрільці, взяли вовк
Покинули Жида.
Але щось через годину
Відійшла огида.

Підійняв ся, ледве живий,
Аршин підіймає,
Оглядає на всі боки,
З дивом промовляє:

„Вісім літ з тобою хожу
Попам ряси шити,
А все таки я не думав,
Щоб ти був набитий!”

9. Кобилячі яйця.

(Що то мати, що то діти).

Ходить Жидок по ярмарку
Помежи возами,
Надибає чоловіка —
Стоїть з гарбузами...

Жидок з роду ще не бачив:

„А що то?” питає.

— А що-ж? Яйця кобилячі!

Той відповідає...

„Як то? гирсти? з того яйцю
Малий коник буде?...”

— А ти-ж думав, що лошата
Звідки беруть люди?

Знесе яйце худобина,

Хрестянин збирає,

Та як квочка на ті яйця

Сідалом сідає.

„А ну, ну, Іванцю серце!

А що тобі дати,

Щоб ти мені з того яйцю

Зробив дошеняти?”

— Та за теє, що висиджу,
Буду їсти й пити...
А за яйця уже, Жидку,
Треба заплатити!

„А по чому-ж в тебе яйця?“

— Не знаєш по чому?

По карбованцєви кожде,

Ще й по золотому!...

Заплатив Жидок за яйця,
Везе до коршомки,
Поскладав їх коло груби,
Постелив соломки.

Садовить на них Івана,

Дав їсти й пити,

А сам хирний переходить

В другу коршму жити.

Сидить мужик у коршомці,
Грошенята має,
Спить кохано на соломі,
Їсть та попиває.

Пересидів цілу зиму,

Далі що робити?...

Утікти б то... та як зловлять,

Будуть шельми бити...

Дунав, дунав, тай роздумав:

Розпалив соломку,

Тай підпалив серед ночи

Жидови коршомку...

І коршомка розналилась —

Де вже погасити?

А Іван тут коло коршми

Давай голосити:

— Яйця-ж мої, любі, милі!

А я-ж ваша мати!...

А я-ж думав, що потїху

Буду із вас мати!...

А я-ж думав, що підмога

Мені із вас буде!

А я-ж думав, мої діти,

Що з вас будуть люди!...

І промовив з подивлінням

Жидок бородатий:

„Що-то діти, що-то діти!

А що-то їх мати!...”

— 0 —

10. Масло.

Вивіз Лейба горщик масла

В місто продавати,

Тай пішов собі на ринок

Купця відшукати.

А чоловік коло воза

Чекає, чекає...

Далі вишив нів кватирки,

Масло добуває.

Добув масла, дістав хліба,
Засів тай балює;
Де побачить хрестянина —
Кличе та годує...

З'їли масло добрі люди,
Нічого робити!
Бе він горщик коло воза,
А сам іде пити.

Підшив собі, як годить ся,
Назад повертає;
Коли гляне — коло воза
Лейба умліває...

Умліває, ломить руки,
І плечима ниже;
А собачка невеличка
Черепочки лиже...

„Лихо мамі твоїй, гицлю!
Де ся масло діло?“
— Лихо мамі!... та-же бачиш,
Що песеня з'їло!

„Брешеш, гицлю, десять фунті
Було масла мого...
Гицлю ти!... й сама собачка
Не заважить того!“

І бере Жид ту собачку,
На ваги чіпляє;

А собачка десять фунтів
Ледво дотягає.

„Бачиш, гицлю, ту собачку!
Де-ж ся масло діло?”

— Де-ж ся масло його діло?
Таж песеня з'їло!...

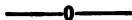
„Ну, нехай собачку — масло!
Де-ж собачка буде?...”

— Де-ж собачка — та-же онде!
Видять добрі люди!

„Ну, нехай воно собачку!
Де-ж ся масло діло?”

— Все де масло, та де масло!
Таж песеня з'їло!

„Що з тобою говорити?
Лихо батьку твому!...
Сідай уже, сідай, гицлю!
Та вези до дому!...”

11. Піп і Жид.

Ходить піп коло крамниці
Тай чогось питає.
Аж до него такий хитрий
Жидок підбігає:

— „Будьте добрі, добродію,
Трошка зачекайте:
Змолитвуйте мені ножик,
Імя яке дайте!”

А піп, довго не гадавши,
Казав ножик дати,
Зломив його та і каже:
„Куцим будеш звати!...”

12. Штукою зайшов.

Розхитав ся Жид на сабаш,
Бородою має...

Не своїми голосами
„Тефіліт” читає...

Коло нього стоїть мовчки
Його жінка гожа...

Але входить до коршомки
Козак з Запорожа.

— Як ся маєш, вражий сину,
Жиде бородатий!

А чи маєш вина, меду,
Горівки продати?...

Не говорить нехрещений,
Борухи співає...

Тільки Сура обернулась,
Тай відповідає:

„На-що тобі мого Мошку
Даремне питати!
Він молить ся, він не буде
Нічого казати!...”

— Як не буде? аже-ж буде!

— „Ні, таки не буде!”

— Кажу-ж тобі, що він буде!

Уважайте, люди:

Маєш, Жидку, мед-горівку? —

Не відповідає...

Козак підняв гарапника,

Та як Мошка вкрає!...

„Маю, маю, — крикнув Мошко, —

І мед і горівка!”

— А що? бачиш, що говорить...

Бісова Жидівка!...

„Ей, козаче! Ще ніколи

Не бувало того...

Але ти вже отсе пугуком

Підійшов під нього!...”

— 0 —

13. Подорож до Єрусалима.

Межи нашими Жидами

Поголос пустив ся,

Що ніби то в Русалимі

Месіяш родив ся...

І збрало ся аж десять
Грубих бородатих,
Грубих десять арендарів
Та самих богатих.

І зібрались в Русалиму,
Скриньку гроший взяли,
В проводатарі для себе
Чумака наняли.

Дають йому свою скриньку
І в перед пускають,
А за ним самі поважно
В поход виступають.

Ідуть, сопуть арендарі,
Жаден ні словечка...
Аж ось в ночі забіліла
Перед ними гречка...

„Чи бачите, — чумак каже, —
Як біліє море?“
А Жиди всі: „Вей мір, вей мір!...
Лихо нам та горе!“

— „Яке лихо, — чумак каже:
Підіймайте поли!
Ви пройдете через море,
Ніби через поле!...“

Лиш за мною як у око,
А то буде й амінь!...

В саму прірву, аж до біса
Підете, як камінь!”

Захиталась під ногами
Зарошена гречка...
Ідуть Жиди, аж трясуть ся,
Жаден ні словечка..

Вийшли з гречки арендарі,
Аж і ліс видати.
Ідуть вони аж до ліса,
Стають ночувати.

Поставали Жиди на ніч,
Став один ходити —
Чи де який не згубив ся,
Хоче полічити...

Ходить, ходить, Жидів лічить —
Тільки девять має...
А себе самого дурень
То і забуває.

Становить ся сам у лаву,
Другий виступає:
Лічить, лічить, не долічить,
І все девять має...

Всі лічили, але жаден
Дурень бородатий
Не згадає, не зміркує
Що він сам десятый...

Не зміркують арендарі,
Нічого робити —
Ідуть вони до Івана,
Просять полічити.

Полічив він, втихомирив,
Пора-б спочивати...

„А що, мої арендарі,
Де будете спати?“

— „Так, Іванцю, положи нас,
Щоб вовк не почуло,
Щоб всі були в середині,
А з краю не було!...“

— „Добре, — каже, — арендарі!
Я вже й місце маю:
Як уложу, то не буде
Ні жадного з краю...“

А там саме на поляні
Груша зогнивала,
А під нею прездорова
Комашня стояла.

Іде чумак до комахів
Із орендарями,
Розкладає на-около
Жидів головами.

„Та глядіть же, — промовляє, —
Лежіть, Жиди, тихо!“

А то послі почувте,
Яке буде лихо!...”

Пішов і сам постелив ся
Під зеленим дубом
І заснув собі до раня
Кохано та любо.

А тим часом арендарів
Обсіли комахи...
Гризуть, їдять на всі боки, —
Мовчать сіромахи.

Гризли, гризли на всі боки
З вечера до раня;
Нагризли ся собі в волю
Та до вподобаня...

Пробудив ся чумак рано,
Жидів оглядає.
„А що? добре було спати?”
Жидову питає.

— „Ай, Іванцю, що тут було?
Яке було лихо?
Але ми, таки розумні,
Всі лежали тихо!...”

— „Тільки й щастя, арендарі,
Що тихо лежали,
А то були-б вас до лиха
Всіх позаїдали...”

Уставайте-ж, арендарі,
Та моліть ся Богу!
Роса впала, зійшло сонце —
Пора у дорогу!”

Повставали арендарі,
Богу помолились
І снідати не снідали,
В дорогу пустились.

Ідуть вони за Іваном
В лихую годину
Через нетрі, через пущі,
Та через тернину.

І де вже їх не носила
Нечистая сила!
А все таки серед ліса
Нічка захопила.

Смерклось добре. Стало темно.
Треба ночувати.

„А що мої арендарі,
Де будете спати?”

— „Іваночку, голубчику!
Кажуть Жиди грубі, —
Сеї нічки ночувати
Хочемо на дубі”.

І полізли арендарі
На верх дуба спати,

Ще й говорять чумакови
Гиляки обтяти...

А чумак обтяв гиляки,
Ще й капця одному,
Узяв собі скриньку з грішми
Тай пішов до дому...

Зійшло сонце по-над лісом —
Жиди не злізають,
Як ворони на гиляках,
Чумака чекають.

Просиділи до полудня
Все Івана ждали,
Але його нема й духу,
Поминай як звали!...

Починають арендарі
Самі міркувати,
Як їм грубим арендарям
З дуба позлізати.

Присудили, щоби Лейба
За гиля вченив ся,
Щоби Лейбі грубий Мошко
За ноги вхопив ся;

Щоб за Мошка взяв ся Гершко,
Щоб за Гершка Хаїм...

„Як вчепим ся, — кажуть, — разом,
То всі позлізаєм...”

Бере Лейба за гиляку,
Що сили вчепив ся,
По нїм злазить грубий Мошко,
За нього вхопив ся.

По Мошкови злазить Гершко
І його хватає,
По них решта арендарів
Повзає, злізає.

Кричить Лейба, репетує —
Не може тримати.
Але йому Мошко радить
Руки поцлювати...

— „Поцлюй руки, поцлюй руки!”
Жиди бормотіли,
Але Лейба ще не плюнув,
Як всі полетіли!...

Щось з годину арендарі
Покотом лежали!
Прочумались, як з похміля —
Ледви повставали.

Повставали арендарі;
Всі були хороші —
І без хліба й без одежі
Та ще і без грошей.

Беруть вони, за Мойсея
Лейбу обпрають,

І холодні і голодні
В похід виступають.

І пішли Жиди голодні,
І йшли день і нічку,
Аж наткнулись перед сьвітом
На глибоку річку.

Наткнули ся тай гергочуть,
Що мають пригоду.
Але Лейба десь наглянув
Линову колоду.

Біжить живо до колоди,
На неї сідає;
Ще живійше арендарів
Решту закликає.

Тай каже їм на колоді
Себе підійняти
І до неї поясами
Ноги привязати...

І збігли ся арендарі,
Підняли колоду,
Привязали Лейбі ноги,
Пустили на воду.

Але тільки старий Лейба
Проплив середину, —
Так у воду й повернув ся
В лихую годину!

І не стало уже Лейби,
Тільки видно п'яти!
І дурні арендарі
Стали викрикнути:

„Ото дурень старий Лейба!
Ото дурень хусит!
Так далеко до берега,
А він ноги сушит!...”

14. Мошкова пісня.

Улюбив ся Мошко
У нашу дівчину;
Сидить тай співає
В лихую годину:

„Сьвітить місяць, сьвітить,
І сонця не треба, —
Він не впаде з неба,
Бо добре держить ся.

Ой там край Дунаю
Голуби літають, —
Най собі гуляють,
Бо я їх не пійму.

Сів заяць на дубі,
Оріха кусає...
Бо він виглядає
Милої коханки.

Сїв заяць на дубі,
А я коло дуба.
Як ти мені люба,
Сказати не можу!”

15. Олово не вадить.

Утікали два Жиди
Колись за границю,
Надигали на степу
Набиту рушницю.

Надигали, підняли,
Стали тай, гергочуть,
Далі крикнули „герехт!”
І стріляти хочуть.

Та стріляти не біда,
Але як стріляти?
Не зміркує бідний Сруль,
Звідки що почати.

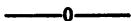
Далі пейса підкрутив,
„Тепер, каже, бухну!
Ти в бухили, Лейбо, дуй!
Я рухили рухну!”

Не перечить грубий Жид —
Руру надуває,

А тим часом жвавий Сруль
Курок відтягає.

Далі рухнув за язик —
Бухнула рушниця,
Пішла куля Лейбі в рот,
Грубий Жид валить ся.

А Сруль йому на відхід
Добру раду радить:
„Виплюй! виплюй!” все кричить:
Олово не вадить!”

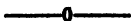

16. Жидівська дитина.

Сидить мале жиденя,
Головкою має,
А Жидівка молода
Тільки розважає:

„Що то діти в мужиків,
То й погані очі:
Все руками хап та хап!
Так красти і хоче!...

А у нас собі сидить,
Головкою має —
Воно думає собі,
Як прожити має”.

17. Рабінова дума.

Вітер віє, повіває,
Синє море грає;
А над морем сидить рабін
І думу гадає.

Зіщер голову на руки,
Руки на коліна, —
Сидить рабін бородатий
Як тая відміна.

І сидить так дні і ночі,
І їсти не хоче,
І на море, все на море
Витріщає очи.

А жидова як із міха,
З міста висинає
І як тая чорна галич
Беріг укриває.

Далі рабін підійняв ся:
„Сійте, — каже, — люди!
Послухайте, — каже. — люди,
Що то за страх буде!

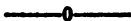
Що то буде, як весь море
Стане оден море,
І оден горою стане
Весь на сьвітї гори,

І весь дерево на сьвітї —
Дуб один без міра,
І сокира весь на сьвітї —
Як один сокира,

І весь люди, що на сьвітї,
Які йно єсть люди —
Один такий Жид великий
Аж до неба буде?!

І як возьме Жид великий
Велика сокира,
Як на гора він зрубає
Такий дуб без міра,

І як з гора та на море...
Подумайте, люди!...
Як великий дуб звалить ся, —
Що то за хляп буде!!”

18. Хто кого лучше?

Бив ся Мошко із Гаврилом
Тай потім хвалив ся:

— „Ото, каже, на ярмарку
Я з Гаврилом бив ся!”

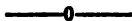
— „А як-же ви, Мошку, бились?”
Хтось там запитав ся.

— „Як ми бились? — та так бились
Що сьвіт дивував ся!

Він на мене із ломаком
По плечах махало;
А я йому все з ярмурком
По носі давало!”

— „Було з чого дивуватись!...
А хто-ж кого лучше?”

— „Та Гаврило мене лучше,
А я його лучше!”

19. Базиляне.

Їде козак по степу,
Жидів надibaє.

— „Куди, бісові Жиди?”
З нагайом питає.

— „Та які-ж ми Жиди?”
Кажуть препогані:
„Ми, козаче, не Жиди,
А ми Базиляне!”

— „А є-ж у вас монастир?”

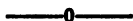
— „Є! — говорить Хаїм:
Ми, козаче, монастир
В Почаєві маєм!”

— „В Почаєві монастир?
Хто-ж у вас ігумен?”

А Жиди обидва враз:
„Вус зугт ер? ігумен?”

— „А! вус зугт ер? Я-ж вам дам,
Жиди препогані!”

І нагайом аж до пят
Списав Базилянів.

20. Невинний Мошко.

„Куді, Мошку, так ідеш?”

— „На війну виходжу!”

„А чого-ж то пізно так?”

— „Ще два-три положу!”

„А як тебе часом хто
Схоче положити?”

— „А кому-ж я винен що?
За що мене бити?”

21. Три питання.

Сидить собі жиденятко,
Головкою має;
Коло нього сидить рабін
Тай його питає:

Рабін.

Чого півень, як співає,
Очи закриває?

Мошко.

Того певне, що на пам'ять
Свою пісню знає.

Рабін.

Чого колись по драбині
Ангели злізали?

Мошко.

Бо ще були молодії,
Малі крила мали.

Рабін.

Чого-ж море так солоне,
Що не можна пити?

Мошко.

Бо погані оселедці
Мали засолити.

— 0 —

22. Горобці.

Стоїть руде жиденя
У чорній ярмурці,
Під пахою „алеф-бет”
В новій шабатурці.

І „цицели” аж до пят,
Пейсики нівроку!
Стоїть, дивить ся собі
На школу високу.

А на школі горобців
До стилої мами,
Так і вють ся понад дах
Цілими мірками.

Задивилось жиденя...

Аж рабін лучив ся:

„А куди, — питає, — так,
Хасю, задивив ся?“

— „Я дивлю ся, — каже той, —
На той бідний птиця,
Де то дінеть ся воно,
Як школа спалить ся?“

23. А що тепер буде?

Питаєть ся пан Жидка:

Був-єсь у Варшаві?“

Жидок каже: „Ні, не був,
Пане мій ласкавий!“

— „Дурень же ти, що не був!...

А був-єсь в Парижу?“

— „Ні, мій пане“, каже Жид:

„Не був і в Парижу“.

— „Дурень же ти, що не був!...

То в Римі мав бути?“

— „І там, пане, я не був!...

Тай нічого й бути“.

— „Дурень же ти!“ каже пан.

— „Я й сам теє знаю,

Але, пане, я вже вас
Тепер запитаю:

А чи був пан там, де я
Козу наповаю?"

— „Ні! не був”, говорить пан:
„Не був і не знаю!”

— „Як то, пане? таж про те
Знають усі люди!”

— „Я не знаю!” — „Ну, герехт!
А що тепер буде?”

24. Загадка.

Позбирались дукачі,
Пють собі; гуляють;
Далі — скучно їм чогось,
Жида закликають...

„Дай нам загадку яку!”

— „Яка-ж буде плата?”

— „Хто не скаже тобі з нас,
Заплатить дуката!”

— „А багато-ж вам, пани,
На то часу дати?”

— „Пів години!” — „Ну герехт!
Слова не вертати!

Скажіть мені: що у день
Чорне аж чорніє,

Що біліє у ночі,
А ранком синіє?”

Задумались дукачі;
Пройшло пів години,
Але жаден не вгадав
Тої диковини.

До кишені, — певна річ,
По дукату дали.
— „Що-ж то, Жидку, таке є?”
Жида запитали.

— „А по чім-же знаю я?”

Жидок промовляє:

„Та воно собі таке,
Що хто його знає!”

— „Ну-ж бо, Жидку, не жартуй!”

— „Та жарти до ката!

Я і сам собі даю
Цілого дуката!”

25. Сам поїду.

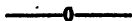
Як заслабне було Жид
І рабіна просить,
Рабін тільки з-за дверей
Палицю виносить,

Тай пахолка свого шле
З нею до слабого:
От пахолок курував
Жида не одного.

Аж раз йому довелось
Слабу курувати;
От пахолок і прийшов,
Щоб палицю взяти.

А той каже: „Хто слабий,
Чи Жид, чи Жидівка?”
— Не Жид, каже, а одна
Молода Жидівка.

Рабін живо із стільця,
Палиці й ні сліду:
„Живо коні! у, біда!
Сам, — каже, — поїду!”

26. Убитий Жид.

Раз ударив мужик Жида,
А той — що робити!
Повалив ся серед міста,
Лежить як убитий.

Назбігалась Жидів сила,
Мужика тримає.
А тут живо і асесор
На суд прибуває.

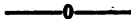
І — звичайне як асесор,
Звісна огида, —
До мужика так і взяв ся:
„Как ти убіл Жида?“

— „Та я його не вбив, пане!
Він живий, їй Богу!“

— „Да как жівой, кагда мйортвий?“

— „Спитайте самого!“

А той тогді підхопив ся:
— „Ну слухайте, пане!
Мошко-Жид лежить убитий!
Мужика — в кайдани!...“

27. Три Жиди.

„Держи язик за зубами.“

Народна приказка.

Утікали три Жиди:
Козаків злякались, —
І всі трое, де могли,
Раптом поховались.

Той — на дуба, той — під міст,
А найстаршій, третій,
З передяку, як той чорт,
Засїв в очереті...

Ото їдуть козаки,
Нічого не знають;
Але тільки-що на міст
У ряд виступають, —
Аж зпід мосту грубий Жид:
— „Хто там? осторожно!
Бо порохом очи так
Засипати можна!”

У минуті в козаків
Опинив ся грубий...
Подивив ся другий Жид,
Що сидів на дубі...
— „А бач, Мошку!” закричав:
„Не сидів тихенько!”
Потягнули козаки
І того гарненько.

Тоді третий на весь рот:
— „То-то вам і лихо!
А чи-ж я вам не казав:
Сидіть, Жиди, тихо?”
Взяли й того козаки
До стилої мами!...
Та не дармо, що „держки
Язык за зубами”.

28. Вовки.

Чого, Жидку, так збілів?
Що з тобою сталося?”

— „Ах! за мною через став
Аж сто вовків гналось!”

— „Бог з тобою!... сто вовків?
Та-б село почуло!”

— „Та воно пак і не сто,
А пятьдесят було!”

— „Тай пятьдесят диво в нас...
Деб їх стілько взялось?”

— „Ну, Іванцю!... нехай так,
Але десять гналось!”

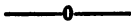
— „Та і десять не було!
Знать, один увсього?”

— „А як один? аби вовк!...
Страшно і одного!”

— „А може то і не вовк?”

— „А що-ж то ходило?”

Таке сиве та мале,
А хвостик як шило?...”

29. Пан Чехович.

Лежить дідич у дворі,
Нема що робити —
Закликає Жидюка,
Давай з нього кпити.

Покепкував, кільки хтів,
В волю насъмїяв ся,
В волю бідного Жидка
За пейси намняв ся.

Ще й на тому не кінець,
Не хоче пускати
І ще каже в його честь
Пісню заспівати.

А той дідич якось так
Пан Чехович звав ся.
Хитрив Жидок, мудрував,
Тай домудрував ся.

І край столу дідич став,
Живіт гарбузою...
Край порога йому Жид
Заспівав козою:

Пан вельможни Чехович!
Жона єго Чехович!
Джеці єго Чеховічи,
Бо он сам єст Чехович!

30. Голодний Жид.

Не багато арендарі
В сабаш наварили,
Тай на лихо убогого
Їсти запросили.

А убогий, ще й голодний,
На них не вважає,
Як припав ся гателити,
Як у торбу пхає.

Тай і ні вже-як від миски
Біду відірвати, —
Ото його задумують
Де-не-що питати.

„Чи маєш ти, — кажуть, — батька?“
А той каже: „Маю!“
Їсть і каже: „батька маю
І ще й маму маю!“

31. Спілка.

Сидить Мошкo на коршомці,
Шинкує горілку.
Нераз бідний аж жахнеть-ся,
Як згадає спілку.

А спілка то така була:
Раз серед болота
Найшов мужик табакерку
Із самого злота.

Найшов мужик, подивив ся:
Штука непогана!
Куди з нею обернутись? —
Іде він до пана.

Іде собі край коршомки,
А Мошко: „Куда ти?”
Той і каже: „Йду до пана
Знайду продавати!”

— „Що за знайда? покажи-но!”
Протирає очи.

А той йому витягає:

— „Дивись, коли хочеш!”

Ото Мошко, як заглянув,
То й пристав смолою:
— „Іванчику, голубчику!
Я піду з тобою!”

Далі зачав підмовляти,
Щоб на половину.
Той і каже: „Та ходи вже
В лихую годину!”

От приходять, показали,
Дідич оглядає;

Подобалась табакерка.

Чияж то? питає.

— „Моя, пане, — мужик каже, —

Але за горілку

Причепив ся і ваш Мошко

До мене на спілку”.

Цуж то за те табакерке?

Поведз, каже, хлопе!

— „А що-ж, пане, — мужик каже:—

Нагаїв дві копи!

Одну копу йому, пане,

А мені другу...

А зрештою йому, пане,

Я і ту дарую...”

Догадав ся собі дідич,

Які то штуки:

Карбованців цілу копу

Мужикови в руки!

А спільника його Мошка

Зараз простягнули

Та дві копи прегарячих

Нагаїв креснули.

І сїв Мошко на корпомці,

Шинкує горівку;

Нераз бідний аж жахнеть ся,

Як згадає спілку.

32. Нех пан сьвісьне.

Дав корову мужикови
Лейба на зимівле,
А той узяв тай заріза
Собі на годівле.

От весною Жид питає:
„Де моя корова?“
А той йому тільки свище,
Не каже ні слова.

Той веде його до пана, —
І там теє-ж саме:

Жид говорить, а той свище,
Не мовить словами.

Та он глупі! пан говорить.
— „Глупі он?! Ах, Боже!
Нех пан тільки бендзе ласкав
В зад му сьвісьне добже!”

Сказав Лейба тай не знає,
Що тут за огида.

Але дідич: А, пся вяр!

А везьце' но жида!

Набрав Лейба за огиду,
Аж канчук урвав ся; —
Та як шморгнув на коршомку,
То і не вертав ся.

33. Пхла.

По-Жидови лазить воша.

„Що то?“ пан питає.

— „А цуж, пане? та то пхла!“

Мошко відвічає.

Чегож она бяла так?“

— „Бо йон жона прала!“

„Чегож она пласка так?“

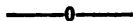
— „На нєй цурка спала!“

„Чемуж она, кєди так —

Не скаче, галганє?“

— „Бо не пора, пане муй,

Єще млода, пане!“

34. Дивний бик.

Видить мужик у Жидка

Невеличкогo бичка

Під шклом в образочку.

А цікавий був мужик:

— „Що то, — каже, — в вас за бик

Висить на кілочку?“

Мошко й каже: „Вір не вір,

А на сьвітї є сїм гір

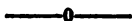
Без зими і літа.

Там трава висока є,

І там бик такий же
Від початку світа.

І той бик собі за день
Всю траву таку у пень
На горах спасає.
А в ночі — то божа річ —
Вся трава йому за ніч
Знову виростає”.

— „Де вам, Мошко, такий бик!”
Обзиваєть ся мужик:
„Ні! і не кажіте!
Він давно би по сей час
Міг не тільки, кажу, вас, —
Світ весь забрудити!”

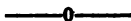
35. Розмова.

Прибув Мошко з Петрополя
Тай людей дурив,
Що ніби він у столиці
З царом говорив.

„А як же ви говорили?”
Якийсь запитав.

— „О, ми славно говорили”.
Мошко відвічав:

„Я казав усе царови:
Ура та ура!
А воно мені казало:
Дурак та дурак!”

36. Розпятий Жид.

Зайшов козак до Жида
Вина купувати,
Тай просить ся аж у льох, —
Щоби скоштувати.

А Жидови не втямки
Козацькїї жарти:
Веде його до бочок
Тай точить пів кварти.

Але тільки наточив, —
Аж чопа чорт має!
Що робити? Жидок — тик,
Пальцем затикає.

А той собі за вино,
З-тихача регоче, —
Та ще з другої вина
Скоштувати хоче.

Жидок точить йому знов,
Знов чопа шукає,
І знов бочку, як і ту,
Пальцем затикає.

А той собі поховав
Обидва кілочки,
Та ще точить у відро
З середної бочки.

Точить собі у відро,
А чопа закинув, —
Як наточив до верха,
Тай із льоху згинув.
А з барилка і біжить...
Не порадиш криком:
Жидок живо і заткнув
Барилко язиком.

І зігнув ся, аж сопе!
І що, бідний, крикне, —
То з барилка йому так
Межи очи й сикне.
І розпняв ся грубий Жид,
Вина не пускає, —
А козак собі пішов
І гадки не має.

37. Жид на чатах.

Ставить Москаль Жидюка
На московські чати,
Тай і учить на сей раз,
Як то чатувати:

„Сматрі, — каже, — хто-б ні шол,
Ти станавіть тут-же,
Да спрашйвай: хто ідьот?
Сматрі, не забудь же!

І как скажет тебе: „Свой”
Пусті ево з Богом,
А как только замалчіт,
Так бері такова!...”

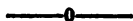
І сам таки край Жидка
Іде в опівночі...

Жидок крикнув: „Кто ідьот?”
Витріщає очі.

Той і каже: „Ето я!”

— Ето ви, Міхало?

А я думал — ето свой,
Аж мнз страшно стало!

є) ПРИКАЗКИ ПРО ЦИГАНІВ.

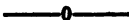
1. Де спійняли?

„А чи знавш ти, Романе?
Батько під судом!
Іспійняли неборака
Над чужим добром!”

— „Мого батька?... де спійняли?”
Циганчук спитав.

— „Таки в нашій-ж коморі:
Бодню розбивав!”

— „Та в коморі й горобцеви
Крила відшибеш...
Ні! пусти-но батька в поле, —
Чи тоді піймеш?”

2. Циган з хроном.

Бачили очи, що купу-
вали; Іжте, хоч повилазьте.
Народна приказка.

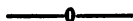
Ходить Циган, ярмаркує,
Лиш кошійку має...
„А що тепер найдешевше?”
Мужика питає.

— Та хрін тепер найдешевший!
Мужик йому каже:
За кошійку цілу вязку
Сідуха навяже!

Побіг Циган між сідухи
Купив собі хрону...
Подивив ся на ярмарок,
Тай пішов до дому.
Іде собі дорогою,
Сьвіжий хрін смакує;
Вертить свердлом йому в носі,
А сліз не вгамує...

Втирав, втирав Циган очи,
Далі й не втирає;
Сів під мостом і скривив ся,
Їсть та промовляє:

„Плачте, плачте, дурні очи!
Щоб повилїзали!...
Бачили-ж ви препогані,
Що то купували!...”

3. А не халасуй!

— „Ото, тату, маєм воду”,
Каже Циганчук:

„А як-би нам іще сира
Та муки до рук, —

Наварили-б вареників,
Сїли край стола!...
Тут старому вже по горлі
Слинка потекла...

— „А як би то єще сала!...
Оттоді балюй!”

Тут старий його файдою:
„А не халасуй!...”

4. Місяць.

Місяцю, місяцю! Сьвітиш,
а не грієш, даремне у Бо-
га хліб їси.

Народна приказка.

Нічка тиха, місяць сьвітить,
А мороз крепить;
Циган сина до місяця
Лицем становить.

„Отак, сину мій, Романе!
Отак, дурню, стій!...
Та з пазухи вийми руки,
До місяця грій!”

Стоїть бідне Циганятко,
Холод камінить...
А старий пішов до хати
Людий туманить.

Витуманив кусок сала,
Хліба бохонець;
Вийшов з хати, та до сина —
Син, як камінець...

„Ой місяцю, — Циган каже, —
Жаль твої краси!
Ти лиш сьвітиш, а не грієш, —
Дармо хліб їси!...”

5. Циган на толоці.

Вміли-сьте, кумцю, варити,
не вміли давати.

Народна приказка.

Пішов Циган на толоку
До сусіда зраня;
Та в сусіда без обіда
Косив до смерканя.

Ізнеміг ся сіромаха,
Косить і не косить;
Аж під вечір пан господар
Вечеряти просить.

Іде Циган вечеряти,
Та слину ковтає...
Садовить ся на покуті,
Пояс розпускає.

Садовить ся на покуті,
Випив шів бляшанки,
Та, як муха до патокки,
Пришав до маслянки.

Пришав Циган до маслянки,
Янділу кінчає...

Аж тут кума вареники
З печи висуває.

Схаменув ся бідний Циган,
Та вже не поможе!...
Ізів кілька вареників,
А більше не може.

А тут еще й вареників
З стола не прийняли,
Як поросся печенез
До хрону подали...

Подивив ся бідний Циган,
Тай став промовляти:
„Вміли, кумцю, ви варити,
Не вміли давати!...”

6. Циган з конем.

(Без'язика коняка).

Вивів Циган на ярмарок
Коня продавати;
Посходились ярмаркові,
Стали оглядати.

Оглядають: кінь як сокіл,
І ганчу не має!
А сам Циган кругом ходить,
Та все примовляє:

„Що конина, то конина!
А щоб язик мала,
То вона-б вам, люди добрі,
Всю правду сказала!”

Купив якийсь ту конину,
Дома оглядає:
Аж конина його справді
Язика не має...

7. Циган в огірках.

Сидить Циган на городі
Темненької ночки;
До блискавки вибирає.
Чужі огірочки.

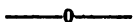
Та все собі промовляє:
„Блисни, Боже, блисни!”
А господар його з заду
Як вилами свисне!...

— А сто бісів в твого батька
Та у твої груди!
Розкрадати мою працю?!...
А що тепер буде?

„Ой батечку, голубчику!
Чиніте, як знайте!
Тільки прошу вас, пан-отче,
За пліт не кидайте!”

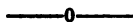
— Отже-ж кину! — „Бійтесь Бога!”
— Кину, бісів сину! —
Підняв Цигана на руки,
Тай через пліт кинув.

Підійняв ся вражий Циган,
Та як зарегоче:
„Мені того й бракувало:
Спасибі, пан-отче!”

8. Що до кого.

„Хто йде їсти?” пан питає.
— „Я йду!” Циган каже...
„Хто йде жати?” пан питає.
— „То громада скаже!”

9. Циганський похорон.

У Цигана вмерла мати,
Нічого діяти!
Іде Циган до батюшки,
Просить поховати...

— А як хочеш поховати?
Може по циганськи?

— „Ні, батюшка, прошу таки
Вже по християнськи!”

— То то буде рублів десять
Тебе коштувати!

— „О, нічого то, пан-отче!
В нас дорожча мати!”

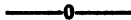
Поховав під Циганиху,
За гроші питає...
Аж тут йому сороківку
Циган витягає...

— Сороківку? — під питає:

А то-ж твоя мати!

А ти-ж за ню рублів десять
Обіцяв ся дати!

„Рублів десять? — Циган каже:
За труна гнилого!
Та вона не варта була
І живою того!...”

10. Лев і пролев.

Іде Циган по діброві
(Десь лихо носило...)
При нім пара вареників,
Люлька та кресило.

Чорний, темний, як та хмара,
По лісі блукає;
Йде помалу, курить люльку...
Аж лев вибігає.

Вибігає, став, питає:

„Хто ти, чорний враже?”

— Скажи перше, хто ти, враже?
Циган йому каже.

Стрепенув звір головою
„Я лев”, промовляє.

— Ти лев собі, а я прөлєв!

Циган одвічає.

„Ходім битись!” лев говорить.

— Та ходімо, враже!

Тільки я ще не обідав —

Циган йому каже.

— Як даси що попоїсти,

Трохи підкрєпитись,

Тоді піду я з тобою

В чпсте поле битись!

„Та нічого, — лев говорить, —

З тобою робити!

Мушу тобі на закуску

Хоч телицю вбити!...”

І кинув ся межи стадо,

Телицю вбиває;

Пазурами шабатує,

Шкуру іздирає.

Оббілував, як годить ся,

Сів коло телиці;

А Цигану дає шкуру

І шле до криниці:

„Біжи, — каже, — до криниці,

Та не забавляй ся;

Як набереш води повну,

Бігцем повертай ся!”

Пішов Циган, тай криницю
Навкруги копає...

Лев приходить. „Що ти робиш?”
Цигана питає.

— Та-же бачиш, що я роблю:

Криницю копаю!

Що я тобі шкурлатами

Все черпати маю?!

Принесу тобі криницю,

Тай роби, що знаєш!

„Ну, небоже, — лев подумав, —
Добру силу маєш!...”

І нагнув ся, сам за шкуру,

Води набирає,

А Цигана за дровами

У ліс посилає.

Пійшов Циган, дере лико,

Дуб до дуба вяже...

Лев приходить, подивив ся:

„Що ти робиш?” каже.

— Та-же бачиш, що дубину

До куши збираю;

Отак возьму усю разом,

Тай повириваю!...

Подивив ся лев на нього,

Махнув головою:

„Отсе, — думає, — на лихо

Здибав ся з бідою!...”

Бере його до телиці
Живо відсилає,
А сам дуба молодого
При землі ламає.

Зломав дуба молодого
На крижі крижує,
Тай сердечний нагадав ся,
Що вогню бракує...
Приніс дрова, тай гадає,
Де вогню увзяти.
Але Циган йому каже:
— А що, леве брате?

Вдарим в камінь пазурами!
Хто вогню добуде,
То той у нас і без бійки
Найсильніший буде!
Ідуть вони до каменя,
Разом поставали.
Як ударив лев у камінь —
Кіхті позлізали...

Заревів лев, підняв лани,
Лани обюшило!
А наш пролев добуває
Губку та кресло.

Як ударив — скала ціла
В іскрах загоріла,
І доразу суха губка
Димом задиміла...

Ідуть вони до телиці,
Вогонь розкладають;
Розбатовують телицю,
Стегна запікають.

Запікають товсті стегна,
Обід спорядили.
Спорядили обід сугий,
На двох розділили.

Посідали і балують:

Лев аж припадає;
А що Циган вже й наїв ся, —
Решту розкидає.

А за ним голодні птахи
Купами літають;
Що розкине вражий Циган,
Мигом поїдають.

Лев поглянув — його пролев
Вже й кісток не має,
Лежить собі проти сонця,
Живіт вигріває...

„А що брате, будем битись?“
До Цигана каже.

— Та вже-ж битись, не миритись!

Але чекай, враже:

Возьми перше стисни камінь —
Як води добудеш,
То тоді ти і без бійки
Найсильніший будеш!...

Бере камінь лев у лапи,
Потряс головою;
Як потисне... камінь тріснув,
Сиплеться мукою...

— Видиш, враже, Циган каже,
Й води не добудеш!

То як же-ж ти ізо мною
Бороти ся будеш?

Отак тисни, як я тисну! —

Циган промовляє,
Та руками вареника
Що сили стискає.

Заюшила сироватка...

— Видиш, Циган каже,
Що вас дваїцять таких левів
Того не докаже! —

Та ще лучше вареника
Перед левом тисне!

— Тепер, каже, бісів леве,
Хто з нас лучше свисне?...

Підійняв ся лев могучий,
Як на лапи стане
Та як зареве, як клясне!
Аж волося вяне!...

— Тепер я вже, — Циган каже, —
Тільки не диви ся!
А то й очи повилазять,
І сам повалиш ся!

Лев нагнув ся, сплющив очи,
Стоїть, ані писне...

А тут Циган ломакою
Як під вуха свисне!

Зашуміло, загуділо,
Задзеленькотіло,
І в очах стома сьвічками
Запалахкотіло...

„Не чорти-ж мені надали
З тобою счепитись...

Ні, небоже, що вже хочеш,
А не буду битись!”

— Е, боїш ся, бісів леве!

Циган став казати, —

Неси, враже, шкуру гроший
До моєї хати:

Тогді тільки я з тобою
Миром помирю ся...

Як не хочеш, то я зараз
Із тобою бю ся!...

Став, подумав лев могутий:

Нічого діяти!

Коли хоче біда гроший,
То тра біді дати...

Бере шкуру, йде за грішми,
Повну набирає,

Несе її за Циганом,
Аж чоло впріває...

Привів Циган його в кузню
Межи Циганята.

— Скидай, каже, леве, шкуру,
Отсе моя хата!

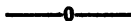
Лев скидає йому шкуру,
Кузню оглядає;
Аж Циганя із-під вугля
Штабу витягає.

Розпалилась тая штаба,
Сьвітить і міліє,
Розкидає з себе іскри...
Жаром червоніє...

Поглядає лев на штабу:
„Що то, — каже, — брате?”
— А попробуй, Циган каже.
То сам будеш знати!

Як хватив ся лев за штабу —
Боже, твоя воля!
Завертів ся, замотав ся,
Та кулею в поле!...

„Нехай же їм сто чортяків!”
Каже коло ліса:
Щоби трошки ще потримав,
То-б згорів до біса...”

11. По воді піду.

По ярмарку Циганчук
Конем виграває,
По-над воду всіх людей
З ярмарку скликає.

Кого здибає — кричить:
„Сину! тату! діду!
Ходіть живо по-над став:
Я по воді піду!”

Посходились по-над став.
„Всі по грошу!” каже.
Заплатили йому всі:
— „Їдь же, — кажуть, — враже!”

А той собі на коня:
„Спасибі вам, люде!
Тоді піду по воді,
Коли зима буде!”

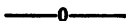
12. Циганський хрест.

Стоїть Циган на снігу,
Мужик проїзжає —
„Чи не хочеш ти хреста?”
Мужика питає.

— „Чом не хочу?“ каже той.
— „То дай десять грошей,
Будеш мати такий хрест
Хороший, хороший!“

Дав десятничка мужик,
А Циган на штуки:
Гугуп навзнаки у сніг
І розкинув руки.

І легенько устає,
Устав та регоче:
„Ото, — каже, — тобі хрест
На снігу, пан-отче!“

13. Циган пасічник.

Раз багаті хазяї
Цигана приймали
І тут йому на біду
Щільник меду дали.
Розсмакував бісів син,
Та все було ходить,
Стане було під вікном
Та „меду“ й заводить.

Що не знали хазяї
Ніяк відігнати,
Ото його до джмелів
Здумали післати.

Питаєть ся сам хазяй:
„Хочеш меду, враже?”
— Чом не хочу, тату мій,
Хочу, — Циган каже.

„То візьми-ж собі дупло
З медом і пчолами”.

Циган його ухватив
Руками й ногами.

— А де-ж, тату, то дупло?...

„От там серед ліса.
Гляди-ж, мухи не дрочи,
Та не згадуй біса!”

Побіг Циган, такий рад,
Що мед буде їсти.

Серед ліса стоїть дуб —
Давай по нім лізти.

Прилізає до дупла,
Мостить ся небора,
А в дуплі джмелі, джмелі
Гудуть, аж говорять.

Тільки руку до дупла —
Вони й забреніли
І як чорнее рядно
Цигана обсіли.

І шпигнув його один —
„Господь, — каже, — з вами!”
Шпигнув другий — „та піди-ж
До Божої мами!”

Далі кілька вже у-раз
Цигана кусає —
„Та ідїть бо до сьвятих!”
Циган промовляє.

Далі видить неборак,
Що вже пухне й губа —
„Тепер, — каже, — к чорту йдїть!”
Та шелеп із дуба!

14. Холодно.

Сидить голий Циганчук,
Аж мало не плаче.
— „Тату! — каже: — холодно!
Зуб до зуба скаче!”

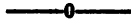
А той йому поясок:
„Та на: не жури ся!
Коли тобі холодно,
То підпережи ся”.

15. Циганський наймит.

Віддавав у наймити
Циган свого сина:
— „Та він, — каже, — буде в вас
Добрая дитина!

А як коли зноровить
Та їсти не схоче —
Не жалуйте, прошу вас!...
Нагайом, пан-отче!...
Та все йому говоріть:
„А їж таки, враже!”
А робити? — чорт із ним.
Не силуйте!” — каже.

16. Циганська дудна.

Сидить бідне Циганя,
Попхинькує з-тиха.
І сопляк же то, сопляк!
Аж замерз до лиха.
А другеє Циганя
Біду потішає:
— „Ото, — каже, — наш Роман
Яку дудку має!”

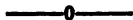

17. Циганська смерть.

Розказував Циган раз
За смерть свого сина:
„Ще ніхто так не вмправ,
Як моя дитина.

Тільки що вже смерть прийшла,
А він на всю хату:
„Тату! тату! — закричав, —
Люльки! — каже, —тату!”

Приніс йому таки сам,
А синок небога
Тільки раз собі пакнув,
Тай пішов до Бога!”

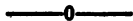

18. Славная конина.

Сидить мале Циганя,
Коня виїзджає,
А старий — його й коня
Нагайкою крає.

Заплакало Циганя,
Лягло на коневі...
А той тоді до купця
Тай каже купцеві:

„Та купиуй уже, купиуй,
Славная конина!
Чи-ж не бачиш, як по ній
Сплакалась дитина?”

19. Циган на сповіди.

Раз задумав Циганчук
Гріхи сповідати:
Іде просто до попа,
Приходить до хати.

Оглядає, — ні попа,
Ні слуги Бог має,
А в горосі, у печі,
Сало закипає.

Циган сало із горшка,
Живо із пекарні,
Через цвинтар позадгузь
Тай до паламарні.

В паламарні як на гріх —
Шапка на кілочку;
Він і шапку потягнув,
Сховав у куточку.

Тай тоді вже до попа
Гріхи сповідати.
Ото піп йому дає
Хреста цілувати.

Поцілував Циганчук,
Піп його питає,
А той йому всі гріхи
І оповідає:

„Тай сьогодні, — каже, — я
Нагрішив потроху:
Ранком вигнав я свиню
З чужого хороху:

А у церкві шапку зняв!...”
Говорить несьміло.
А піп йому: „То не гріх!
То добреє діло!”

— Добре, добре, нехай так! —
По „Буди Господне”
Піп до шапки, — але ба!
І місце холодне...

Піп — до дому, до горшка,
Де кишло сало,
А там йому лиш горох —
А сала не стало.

І промовив старий піп:
„Оже-ж признавав ся!
А я старий та дурний
І не догадав ся!”

ж) ПРИКАЗКИ ПРО ЗВІРІВ (БАЙКИ).

1. Ворона і лис.

Пробігає лис голодний,
Через пеньки скаче;
Аж слухає: десь ворона
На гиляці скаче.

Прибігає: хоч видати,
Та ніяк дістати...
Лис хитрить ся і вертить ся,
Давай підмовляти.

Підмовляє, щоби злізла;
Прищурює очи,
Обіцяє мяса гори, —
Ворона не хоче.

„І не хочу, і не злізу!”
Стала говорити:
„Іди собі, коли хочеш,
На село дурити!...”

Ти думаєш, що ворона
Розуму не має,
Сидить собі на гиляці,
Нічого не знає.

Та я знаю, що ти хочеш
Як псявіра їсти,
І хиба-б я дурна була,
Щоб думала злізти”.

— „Бог з тобою, голубонько!”
Став лис прикидатись:
„Та тепер вже, зозуленько,
Нічого боятись:

Вийшов указ з того сьвіта,
Щоб мир був усюди,
Щоби мирно собі жили
І звірі і люди...”

А ворона розважає:
„Брешеш ти, мій враже!”
Далі кругом подивлась, —
Та лисови й каже:

„Та який же мир той буде
Та спокій між нами,
Коли онде йдуть до ліса
Стрільці із хортами!”

— „Будь здорова, голубонько!”
— „А то що? куда ти?”
— „Та-ж стрільців лихе надносить,
Треба утікати!...”

— „А указ же з того світа,
Що про мир писали?”

— „Може вони ще указу
Того не читали”.

— „Ну, не бій ся-ж, голубчику:
Я лиш так сказала;
Але вашого указу
І я не читала!...”

2. Хмельницький з Ляхами.

Стали колись Хмельницького
Ляхи підмовляти,
Щоби нашу Україну
З Польщею зєднати.

А Хмельницький їм говорить:
Сядьте, добрі люде!
Послухайте мою байку,
Чи правдива буде?...

Ото був собі господар,
Мав одного сина,
І любив він його щиро,
Сказано, дитина...

Любив його, як дитину,
Годив, як панятї;
Але в того чоловіка
Був і вуж при хатї.

І бувало, як дитина
За обід сїдає,
В тую пору із-під печи
І вуж вилїзає...

І що дитя йому кине,
Що само упаде,
Вуж полїзе, позбирає,
Вуж і тому радий!...

Але раз дитя почало
Із вужем дрочитись;
Дрочило ся, дрочило ся,
Далї стало битись.

Вуж до пїни розїзлив ся,
Укусив дитину;
Аж надходить і господар
В ту лиху годину.

Як ударив по вужови,
То хвіст і остав ся,
А вуж живий, та безхвостий,
У норі сховав ся...

Нема в хатї вже дитини,
І вужа не стало;
А тимчасом господарство,
Як вода, спливало.

В рік ісплила вся маєтність,
Всі його пожитки,

Та й вже на нім не оспадось
Ні рубця, ні нитки.

Іде бідний до ворожки;
Сьвітить вона сьвічки,
Посиділа, погадала,
Каже: „Чоловіче!

Мав же, — каже, — чоловіче,
Ти вужа хатнього!
Все богатство, вся маєтність,
Все було від нього.

А як ти з ним посварив ся,
А може й побив ся,
То ото-ж ти через теє
Усього лишив ся!...”

Повертаєть ся господар
До своєї хати,
Прислонив ся коло лечи,
Тай став вужа звати...

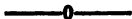
Вилізає вуж безхвостий,
Тай став говорити:
„Ні вже, — даже, — чоловіче,
Разом нам не жити!

Коли ти на мене глянеш, —
Зараз пригадаєш,
Що до віку через мене
Ти сина не маєш!

Коли-ж я на тебе гляну,
Зараз пригадаю,
Що до віку через тебе
Я хвоста не маю.

Буду тобі, чоловіче,
Все добро робити,
Але разом із тобою
Я не буду жити!...”

Оттак воюю, добрі люде!
Польща — то дитина,
Король польський — то господар,
А вуж — Україна!...

3. Вовк, собана і ніт.

Як собака стеріг хату,
То його й тримали;
Як постарів ся небора,
Взяли тай прогнали...

Іде бідний дорогою,
Притулку шукає;
Аж у лісі на поляні
Вовк його здибає,

„Куди, — каже, — йдеш, собако?”

— „Притулку шукати!”

— „А що-ж твої господарі?”

— „Та вигнали з хати!”

— „Ну, нічого! Будеш, — каже, —
У мене служити;
В мене будеш, як дитина,
У розкошах жити...

А чи їв ти що сьогодні?”
— „Ні, — каже, — нічого!”
— „То-ж ходімо обідати!”

Каже вовк до нього.

Ідуть вони темним лісом,
Ідуть чагарами,
Ідуть вони пустим зрубом,
Буйними ланами;

Ідуть степом. На степови
Стадо коний грає...
Вовк пригнув ся, поглядає,
Здобич вибирає...

„Бачиш, — каже, — ту лошицю,
Що білії п'яти?”
— „Бачу!” каже. — „Ото з неї
Будем обід мати”.

І в мінуті почав землю
Під собою дерти;
Зачав дерти сиру землю,
Як нав'існий жерти...

„Подиви ся лиш на мене —
З'їжилась чуприна?...”

— „З'їжилась, — собака каже:
Стала як щетина!”

Знов він землю під собою
Зачинає дерти,
Зачинає землю дерти,
Як навісний жерти...

„А поглянь мені лиш в очи:
Чи посоловіли?”

Пес поглянув йому в очи:

— „О, посоловіли!...”

Вовк як куля до лошиці!
Та й не сподівалась...
Стадо в ноги в чисте поле,
Лошиця осталась.

Беруть вони ту лошицю,
Теплу ще білують,
Збілували товсті стегна,
Стали тай балують.

Попоїв пес тай гадає:
„Нічого служити;
Тепер собі і без вовка
Я вже можу жити...

Тільки землі наїсти ся,
Та сьміло кидатись,
І будь огер, будь лошиця,
А мусить піддатись”.

І наїжив ся до вовка,
Тай давай брехати,
Давай вовка голодного
Від лошиці гнати.

— „Іди, — каже, — коли хочеш,
А то придуть люде;
Тоді тобі, вражий вовче,
Тай не з медом буде!”

Подивив ся вовк на нього,
Як на того біса,
Махнув хвостом, стрепенув ся,
Тай пішов до ліса.

А собака коло стерва
І днює й ночує;
Тільки в нього і роботи,
Що все бенкетує...

І скінчив він всю лошицю,
Поживи шукає;
Іде собі дорогою,
Аж ката здибає.

„Куди, котику, мандруєш?”
— „Притулку шукати!”
— „А що-ж твої господарі?”
— „Та вигнали з хати!”

— „Ну, нічого, будеш, — каже,
У мене служити:

В мене будеш, як дитина,
У розкошах жити!

А чи їв ти що сьогодні?"

— „Ні, — каже, — нічого!"

— „То-ж ходімо обідати!"

Каже пес до нього.

Ідуть вони по степови,
Табун коний грає.
Пес найкрасшюю лошицю
З стада вибирає.

„Бачиш, — каже, — ту лошицю,

Що білії п'яти?

Ото зараз, — каже, — з неї

Будем обід мати!..."

І в минуті став пес землю
Під собою дерти,
Став він дерти сиру землю,
Як навісний жерти.

— „А що, — каже, — подиви ся:

Чи чуприна встала?"

— „Ба ні, — каже, — щось не
[встала!"

— „Та кажп, що встала!"

А-ну тепер подиви ся,
Чи встала чуприна?"
Хоч не встала, а кіт каже:
„Встала, як щетина”.

Зачинає знов він землю
Під собою дерти,
Зачинає землю дерти,
Як навісний жерти...

„А поглянь-но, — каже — в очи,
Чи посоловіли?“

Подивив ся кіт у очи:

— „Не посоловіли!“

— „Та кажи бо, старий дурню,
Що посоловіли!“

Тоді котик вже і каже,
Що посоловіли.

Він як куля до лошиці!

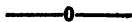
Вона — копитами!

Так собака і розклав ся

До гори ногами!...

Прийшов котик, глянув в очи —
Очи вже темніли...

— „От тепер, — собі промовив, —
То посоловіли!“

4. КІТ.

(Польський і руський кіт).

Несе мясо руський кіт,

Польський вихилясом:

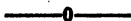
„Що ти, котику, несеш?“

А той каже: „Мясо!“

Та як „мясо” вимовляв,
Мясо і упало
І з ним польського kota
В мінуті не стало.

Несе мясо польський кіт,
Руський і питає:
„Що ти, котику, несеш?”
— Менсо! відвічає.

Так як менсо вимовляв,
То так стиснув зуби,
Що бідняка руський кіт
Лиш облизав губи.

5. Старий вовк.

Ізнеміг ся старий вовк,
Ледве що плететь ся,
Аж з ягнятами вівця
На чолі пасеть ся.
Приходить він до вівці,
Став на задні п'яти,
Просить собі на обід
Одного ягняти.

Та і каже, що „Не дам,
Не мої ягнята,
А от онде тато їх,
Попроси у тата!”

Підійшов вовк до барана,
Став його благати,
Щоби йому на обід
Ягня яке дати.

А той тільки в гору гоц!
Як тріснув рогами, —
Так старого й покотив
До гори ногами!

Підійняв ся старий вовк,
Ледве що плететь ся,
А дивить ся: із лошам
Кобила насеть ся.

Підійшов він і туди,
Став на задні п'яти,
Просить собі на обід
В кобили лошати.

Та і каже, що: „Не дам!
Не моє лошатко,
А от — каже — на горі
Ходить його татко!”

Вовк до оґера іде,
Став його благати,
Щоби йому на обід
Лоша теє дати.

А той каже йому: „Стій!
Пораджу ся мами!”
Обернув ся, як крисне
Його копитами!

Аж на гони старигань
Полетів до лиха,
Покотив ся разів п'ять,
Підійняв ся з-тиха.

Іде далі старий вовк,
Ледве що плететь ся,
Аж з пацятами свиня
На горі пасеть ся.

Іде бідний і туди,
Став на задні п'яти.
Просить собі на обід
Одного пацяти.

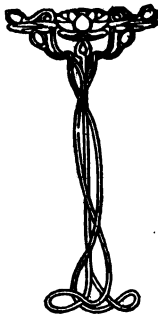
Та і каже, що „Не дам,
Не мої пацята,
А он, — каже, — попроси,
Коли хоч, у тата”.

Іде вовк до кабана,
Став його благати,
Щоби йому на обід
Поросятко дати.

А той його примостив
Задом над скалою,
Та з-переду як турнув
Вовка головою:

То так бідний старигань
З гори й покачав ся...
І лежав він тай лежав,
Далі обізвав ся:

„Оттак, — каже, — коли хоч
Щонебудь зробити,
То до батька не ходи
Поради просити!”

ЗАМІТКИ І ПОЯСНЕННЯ.

Сторона 27. „Гирсте” — жидівське слово з німецького „hoerst du?”, — значить: чи чуєш?

Сторона 38. „І прочая і прочая” — так кінчать ся царські укази. Звучить та формулка так: „Божією милостію мы (имярекъ) императоръ Всероссійскій, царь польскій, великій князь Финландскій, и прочая, и прочая, и прочая”.

Сторона 38. „Верства” — означає тут придорожний стовп у віддаленю одної верстви. (Одна верства винісить дві треті часті американської милі).

Сторона 46. Дякува'ти, — ужите тут в значіню: бути дяком. Граматка — значить: буквар. Проводи (стор. 47.) — значить: провідна неділя, коли то звичайно вибирають дяка.

Сторона 50. Ночовки — значить: коритце, нечки.

Сторона 54. „Окомяса” — значить: три фунти мяса.

Сторона 56. „Два бички” — значить тут: дві кватирки (горівки).

Сторона 62. „Руда” — значить тут: мочаровата лука, де є руда від заліза.

Сторона 67. „Віє” — значить тут: дисьель у воловім возі. „Притика” — значить: затичка або кілок, яким прикріплюють ся ярме до дишда.

Сторона 68. Слово „староста” — ужите тут в значіню: війт або старший брат церковний.

Сторона 69. „Жильний четвер” — значить: живний, великий або страсний четвер.

Сторона 74. „Заціпити” — значить: обвести ланцюхом. „Ушори вбрати” — значить: пошити в дурні, обдурити. „Вид” — значить тут: паспорт.

Сторона 75. „Пуга” — значить: нагайка.

Сторона 84. „Не промах” — ужито тут в значіню: „Не дурсень, не промахнеть ся”.

Сторона 88. „Стравник” — значить: той, що подає страви при столі (стольник); „пивник” — значить: той, що подає пити (чашник).

Сторона 96. „Околіти” (з московського) значить: здохнути, згинути.

Сторона 105. „Пагаді, пан-отче!” (з московського), значить: „пожди, пан-отче!”

Сторона 109. „Страшна неділя” — ужито тутки замість: страстний тиждень.

Сторона 111. „Гедзелу підносить” — ужито тут в значіню: дразнить, жартує собі.

Сторона 113. „Сурзум корда” — латинські слова, значить: „горі імієм сердца!”

Сторона 123. „Шпуга” — значить: деревляна або залізна поперечка до збивання дощок до купи.

Сторона 131. „Убі Суходольські” — значить: „де Суходольський?” — („убі” — латинське слово).

Сторона 141. „Було тісно під Москвою” = 1612-ого року. (Се час „смути” московської і борби проти споманих козаками Поляків по появі фалшивих Дмитрів).

Сторона 142. „У стану” = В Росії губернії ділять ся на повіти (10 до 16, начальником є ісправник), а повіти на стани (3 і більше, начальником є становий пристав). „Вклепати ся” значить: милити ся. (стор. 143.)

Сторона 144. „Сотський” = значить старшина селянський, дозорець 100 хлопів, доглядач 100 хлопських хат; „розсильний” = значить: післанець, гінець.

Сторона 146. „Гривенник” = значить: 10-копійковий срібний гріш.

Сторона 148. **Балта** ~~==~~ повітове місто в Подільській губернії (має около 25.000 душ).

Сторона 152. „**Прилавок**” == значить: лавка при печі; „**вареник**” == значить: варений пиріг; „**біш**” (бишь) == значить: бо; „**глаз**” (глазь) == значить: око.

Сторона 155. „**Ранець**” значить: торністра.

Сторона 155. „**Гадкія слава**” — значить: гидкі слова.

Сторона 156. „**Бальная мать**” значить: хора мати; „**дермо**” значить: кал, послід, гній; **ни дерма** значить: нічоги-сїнько.

Сторона 160. „**Павеса**” (повѣса) значить: шибеник, гільтай. „**Клал в штани рубаху**” значить: клав у штани сорочку. Москалі не вкладають сорочку в штани, але випускають по-верху. До формальностей правовірні Москалі прикладають не раз надзвичайну релігійну вагу: царя Петра I. задля його європейських новостей уважали за антихриста. „**Плаха**” значить: колода; „**на плаху**” значить: під топір.

Сторона 164. „**Хара**” (харя) значить: писк, машкара.

Сторона 164. Про царицю Катарину II. ходило і ходить в Росії множество приказок. Се певне, що вона мала багато коханків і в любовних справах поводила ся дуже

свобідно і мала багато таких як „Цаловалов”.

Сторона 167. „Рожа” значить: писк, морда. „Позадгузь” = назад, взад.

Сторона 169. „Пилипон”. Пилипонами називають на Україні не тільки властивих Пилипонів-розкольників, але і інших Москалів. „Башмак” значить: черевик.

Сторона 179. „Герехт” по жидівськи (з німецького) значить: справедливо.

Сторона 182. „Рядно з Богом” се в так званий „тефільлін”, себто пружки пергамінові, пописані рядками з біблії, п'ятикнижя, вложені в дві чотиригранні коробки, привязувані при ранній молитві ремінцями до чола і до лівого рамени.

Сторона 185. „Шпага” (з московського), значить: шпада; „пороти” = плести, верзти; у маму пороти значить: лаяти по московськи, згадуючи матір; „надзіваний” (з польського) значить: начиняний, з начинкою.

Сторона 191. „Карбованець” значить: срібний рубель; „золотий” = срібна монета 15-копійкова.

Сторона 196. „Тефиліт” (тефільля, єврейське слово) значить: жидівський молитовник.

Сторона 211. „Вусзугтер” по жидівськи (з німецького) значить: Що він каже?

Сторона 213. „А ле ф-б с т” = жидівська азбука, буквар; „ш а б а т у р к а” = футерал, коробка; „ц и ц е л и” = пгнурки, пришиті до молитовної сорочки чи до вмізельки.

Сторона 231. „С і д у х а” значить: перекупка.

Сторона 232. „Ф а й д а” = батіг, пуга.

Сторона 234. „Я н д и л а” значить: велика миска з двома ухами.

Сторона 237. „С о р о к і в к а” значить: срібна монета різної вартости, властиве 40 крейцарів давньої конвенційної монети, але відтак з німецькою назвою „цванцігер” в Австрії лише 20 крейцарів, себто на нинішні гроші 70 сотиків; в Росії = 20 копійок.

Сторона 239. „Ш а б а т у в а т и” = роздирати, розривати; „о б б і л у в а т и” = здіймати шкіру; „ш к у р л а т” = шкурат, кусень (шмат) шкіри; „р о з б а т о в у в а т и” = розрізувати на кусні.

З М І С Т.

Вступне слово V—VII

ПРИКАЗКИ І БАЙКИ.

Сторона

Преслівля 9

а) Приказки на мужиків і козаків.

1. Гуменний	19
2. Добре торгувалось	21
3. По чому дурні?	23
4. Чи голосна церква?	23
5. На вчорашній	24
6. Козацька міра	27
7. Запорожці у короля	28
8. Пан і Іван в дорозі	29
9. Що кому годить ся	34
10. Перекусіть, пане!	34
11. Ой питоньки, питоньки!	35
12. Що кого болить	36
13. Сама учить	37
14. Указ	37
15. Чи далеко до Київa?	38
16. На калитку	39
17. Цікавість	39
18. Треба всюди приятеля	40

	Сторона
19. Чужая дитина не то, що рідна . . .	41
20. Чи високо до неба?	44
21. Окуляри	46
22. Еге, гай	47
23. Скільки душ	47
24. Понизив	48
25. Аби душа чиста	50
26. Свиня — свинею	50
27. Добра натура	51
28. Чуприна	52
29. Згуба душі	53
30. Не мої ноги	53
31. Ксьондзів наймит	54
32. Пекельна смола	55
33. Крива баба	56
34. Розумний панич	58
35. Мша	59
36. Животина	60
37. Довгий зуб	60
38. Жонатий	62
39. Тільки допечи!	63
40. Глухий і губатий	64
41. До чого ти здатний?	65
42. Скажи по-німецьки	66
43. Школяр	66
44. Попович	68
45. Жалібний дяк	69
46. Вбили	69
47. Дощ	70
48. Привитане	71
49. Запорожці у сенаті	72
50. Кошовий у цариці	73
51. Запорожські шори	74

	Сторона
52. Московська пуга	75
53. Козак і король	76
54. Панна й парубок	78
55. Порошки	79
56. Льоди	80
57. Черевики	81
58. Козацькі ксьондзи	81
59. Смерть козака	82
60. Турки і козак	83
61. Турок і мужик	85
62. Ахмет III. і Запорожці	86
63. На-що Бог сотворив	89
64. Струмент	89
65. Турецька кара	90
66. Господь дав	90
67. Заяць	92
68. Баран	93
69. Господар хати	95
70. Ні зле ні добре	96
71. Крамная сорочка	97
72. Сьміх	97
73. Верства	98
74. Вітер і колька	99

б) Приказки на попів та ксьондзів.

1. Піп на пущі	100
2. Сповідь	101
3. Піп з кропилом	103
4. Піп у ризах	104
5. Чорт	106
6. Страшний суд	109
7. Набожний ксьондз	110

	Сторона
8. Паса на дзеці	111
9. Біскупство	112
10. Піп і ксьондз	113
11. Війна	114
12. Ви, пан отче	116
13. Там її кінець	116
14. Чого люди не скажучь!	117
15. Мало не ригаю	118
16. Місяця	119
17. Горох	120
18. Божі пціці	120
19. Ов!	121
20. Просьба	122
21. Курація од очу	123
22. Пшивітане	124
23. Кульбачка	126

в) Приказки про Ляхів і панів.

1. Ляцька натура	127
2. Царі	127
3. Шляхтич	128
4. Камінний сьвятый	129
5. Суходольскый	130
6. Мазур на сповіди	132
7. Мазур у болоті	133
8. Лист	134
9. Ратуй, браце!	134
10. Каньовскый і Радивил	135
11. Шукай сенсу	136
12. Груби Бартко	137
13. Жєпа	138

	Сторона
14. Храбрый Лях	139
15. Нагорода	139
16. Змисний Лях	140

г) Приказки про Москалів і урядників.

1. Кому чого бракує	141
2. Лошак	142
3. Засідатель	144
4. Гусак	145
5. Кацап з гребінцями	146
6. Москаль на волах	146
7. Пиріг	147
8. Балта	148
9. Москаль з полотном	149
10. Московська ікра	151
11. Варенікі, вареніки!	151
12. Варена сокира	153
13. Гадкія слава	155
14. Бальная мати	156
15. Что смотріш?	156
16. Сьвічка,	157
17. Добрий чоловік	158
18. Скачі, Мікалай!	158
19. Рубль медью	159
20. То-то любо!	160
21. Кацапська сповідь	160
22. Варвара	162
23. Цаловалов	164
24. Рибка-с	164
25. На вадапой!	166
26. Польща	166
27. Нешто лгу?	167

	Сторона
28. Московська справа	168
29. Пилипон	169

д) Приказки про Німців.

1. Зелений пес	170
2. Рак	170
3. Просї се	171
4. Води!	172
5. Чий то собачка?	173

е) Приказки про Жидів.

1. Добра вдяка	174
2. Рабін і Запорожець	176
3. Мошко і Сура	181
4. Що рабін робить?	181
5. Два рабіни	182
6. Бородатий хусят	183
7. Мошко-асесор	185
8. Кравець	190
9. Кобилячі яйця	191
10. Масло	193
11. Піп і Жид	195
12. Штукою знайшов	196
13. Подорож до Єрусалима	197
14. Мошкова пісня	206
15. Олово не вадить	207
16. Жидівська дитина	208
17. Рабінова дума	209
18. Хто кого лучше?	210
19. Базиляне	211
20. Невинний Мошко	212

	Сторона
21. Три питання	212
22. Горобці	213
23. А що тепер буде?	214
24. Загадка	215
25. Сам поїду	216
26. Убитий Жид	217
27. Три Жиди	218
28. Вовки	220
29. Пан Чехович	221
30. Голодний Жид	222
31. Спілка	222
32. Нех пан сьвісьне	225
33. Пхла	226
34. Дивний бик	226
35. Розмова	227
36. Розпятий Жид	228
37. Жид на чатах	229

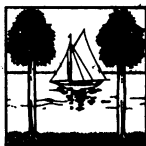
є). Приказки про Циганів.

1. Де спійняли?	230
2. Циган з хроном	231
3. А не халасуй!	232
4. Місяць	233
5. Циган на толоці	234
6. Циган з конем	235
7. Циган в огірках	236
8. Що до кого	237
9. Циганський похорон	237
10. Лев і пролев	228
11. По воді піду	246
12. Циганський хрест	246
13. Циган пасічник	247

	Сторона
14. Холодно	249
15. Циганський наймит	249
16. Циганська дудка	250
17. Циганська смерть	250
18. Славная конина	251
19. Циган на сповіди	252

ж) Приказки про звірів (байки)

1. Ворона і лис	254
2. Хмельницький з Ляхами	256
3. Вовк, собака і кіт	259
4. Кіт	264
5. Старий вовк	265

Спис і цінник книжок

які можна дістати в „Свободі“.

- Абу Касимові малці. — Арабська казка. Написав Іван Франко. — Ціна 30 цт.
- Американський гимн „Май Контри” під нотами в українським перекладі. — Ціна 10 цт.
- Американець, веселий образ з життя народу зі співами, в трох діях. — Ціна 15 цт.
- Американські трости. — Ковбок. (Казка.) — Емігранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .. 15 цт.
- Амалюнга. — Займаюче оповідане з часів боїв між Європейцями з Індіанцями в півн. Америці. — Ціна 20 цт.
- Буквар для дітей першого року науки. — Ціна wraz з перекладом 30 цт.
- Блудний син. Образ з життя наших виселенців в Америці у 4 актах зі співами. — Ціна 25 цт.
- Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цт.
- Вічевий співаник. — Ціна 5 ц.
- Вертеп. Сценічна картинка для колядників, що ходять по хатах в часі Різдяних Свят. — Ціна.. 5 цт.
- В неволі темноти. — Комедія з життя русько-американського народу в 3 актах. — Ціна 25 цт.
- Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людей. — Містить в собі багато смішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна 35 цт.
- В старім і новім краю. — Образ з сучасного життя в 4-ох відсянах. Дуже весела штука для амторських театрів. — При кінци сеї книжки находить ся смішне оповідане „Стадник”. — Ціна 25 цт.
- Вода в природі. — Уміркований та ширий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни”. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 20 цт.

Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітей. — Ціна	10 цнт.
Галицькі анекдоти. (Гумор. оповідання). — Ціна	10 цнт.
Галка смерті. — Ціна	5 цнт.
Дещо про звірята, рослини, каміне і скали. — В сій книжці знаходять ся около 200 цікавих образків зві- рят, птахів і риб з докладним описом, де вони жи- ють. — Ціна	30 цнт.
Геновефа. — Ціна	30 ц.
Дещо про права і суди в Злуч. Державах, а особливо в стейті Пенсильвенії. — Ціна	10 цнт.
Дорога до свідомости: Капітал і праця. — Ціна	10 цнт.
Дорога до свідомости: Борба кляс і длячого робітники організують ся. — Ціна	10 цнт.
Два брати, з байок Братів Грімів. — Ціна ..	15 цнт.
Емігрант. — Дуже веселі пригоди з життя емігранта. — Ціна	15 цнт.
Жите Ісуса Христа	1.25
Жите і твори Івана Франка. — Ціна	10 цнт.
Жите, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і життя в Америці. — Ціна	15 цнт.
Журавлі. — Зміст: Журавлі (вірш). Закутник (опові- дане). Новітні гайдамаки (вірш). Пісні про Кана- ду. Пайлот Бют, оповідане про судьбу молодого ро- бітника-емігранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна	15 цнт.
Жіночий язик, індіанська казка. Неудалий янич, опові- дане. — Ціна	15 цнт.
Жінка і її значіне в суспільнім житю. — Сільський хі- рург (з ілюстраці). — Смерть отаманова. — Ду- рень. — Дні нашої слави і неволі. — Ціна ..	15 цнт.
Жителі Марса. — Ціна	10 цнт.
I. Жовнір. II. Оферма. Новеля з військового життя. — Ціна	10 ц.
З кого ся насмівають, з того люди бувають. — Песоа Петришини. — Модний адвокат. Збірка оповідань. — Ціна	10 цнт.
Збірка повісток. — Ціна	10 ц.
За сестрою. — Ї се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Русі. — Ціна	35 цнт.

- З різних мив.** — Зміст: Вся людська твар з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плоти ради, не плоди (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Аліг'єрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть іти шапи? Ангел та пустельник (оповідане). Дещо цікавого із природи і науки. Зі світа. — Ціна 15 цт.
- Зуб за зуб** (оповідане). — Бом (з каліфорнійського життя). Судьба світів. Назва „Русини”. — Ціна 10 цт.
- З великої європейської війни** з многими образами з поля війни. — Ціна 50 цт.
- Іццо-Сват**, комедія в одній дії. — Ціна 10 цт.
- Іван Дурак та інші оповіданя.** — Ціна 25 цт.
- Історія заложення Злучених Держав Північної Америки.**
— Самсон. — До тих, що сьміють ся з п'яної людини. — Як Сніжка щось по ночі водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цт.
- Казки за циганів.** — Ціна 10 цт.
- Казки про жидів.** — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спільці. Пан і жид. Казка про жиди. Як жид Русина правував. — Ціна 15 цт.
- Книжочка рахункова.** — Дуже практична книжочка до обчислювання всяких рахунків; вона є позиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостей. — Ціна 30 цт.
- Коротка історія Руси** до зруйнованя Січи. Містить багато образків руських князів і гетьманів. Ціна 10 цт.
- Конець „Титаніка”,** правдивий опис морської катастрофи. — Ціна 40 цт.
- Лис Мимта.** З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрацій). — Ціна 40 ц.
- I. Листи з пекла. II. Лист шинкаря до чорта і інші оповіданя.** — Ціна 25 цт.
- Музицька доля.** Збірка оповідань. — Ціна ... 10 цт.
- Марія.** — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповідане). Рік 1903-тий в старім краю. Людоїдство в Конго. Клопоти кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цт.
- Многестрадальний народ.** (Огляд історії українського народу). — Ціна 20 цт.

- Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. У-
сценізував Карпенко Карий (Тобилевич) після пое-
ми Т. Шевченка. — Ціна 15 цт.
- Найкрасші пісні, як: воляцькі, колодійки, любовні, жар-
тобліві і думки. — Ціна 20 цнт.
- Навернений грішник. — Ціна 20 цнт.
- Народний рух австро-угорських Русинів.—Ціна 20 цт.
- Напад на Січ. — Ціна 5 цнт.
- Не скусє душі живої!... Присвята українському наро-
дови в Злучених Державах і в Канаді в тяжких хви-
лях його життя, на зараню великих надій для покрі-
плення духа. — Ціна 15 цнт.
- Ой не ходи Грицю, та на вечерниці. Народна драма зі
співами в V. діях М. П. Старицького. (В перерібці
Александрова. — Ціна 30 ц.
- Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників. Арабська
казка. — Ціна 20 цнт.
- О підземних скарбах. — Природна розвідка про всякі
мінерали, находячі ся в землі і як витворюєть ся з
них річи необхідні в житю людей. — Ціна .. 25 цнт.
- Оповіданя про заздрих Богів. — Ціна 10 цнт.
- Огонь на услугах чоловіка (з ілюстраціі). Становище
п'яниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні
нашої слави і недолі. — Ціна 15 цнт.
- I. Олекса Довбуш і карпатські опришки. II. Цісар і ігу-
мен. Баляда. З німецького переклав Іван Франко.
— Ціна 10 ц.
- Порадник для жєнщин, що хочуть бути здоровими. —
Ціна 15 цнт.
- Порадник для залюблєних або як писати любовні ли-
сти. — Ціна 35 цнт.
- Провідник, практичний підручник до науки англійської
мови без помочи учителя з доданєм словаря. —
Ціна \$1.50
- Портрет Т. Шевченка, помєньшенє портрету славного ар-
тиста-маляра Ф. Красіцького. Величина 13x16 цалів
на тривалім паперя. — Ціна 20 цнт.
- Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій.
— Ціна 30 цнт.
- Пісні про Канаду і Австрію. Пригоди з життя емігран-
тів, писані вершом. — Ціна 40 цнт.
- Покуса. — Зміст: Покуса (оповіданє). З практичної
школи (оповіданє). Я тут голова (оповіданє). Пісня
про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському сєр-
цю (вірш). Вік людей, звірят і ростиц.—Ціна 10 цт.

- Принц і миждар.** Дуже цікавуче оповіданє славного америкапського писателя Марка Твейна в перекладі В. Держируки. — Ціна 50 цт.
- Причта про садівника та инші оповіданя, гуморески і сатири.** — Ціна 40 цт.
- Промови, деклямації і желаня на хрестинах, заручинах і весілю для кумів, старостів і дружбів.**—Ціна 10 цт.
- Про конець сьвіта.** — Ціна 15 цт.
- Про нутро землі (з 22 образками).** — Розкази про будову землі і її передпотопові здобутки.—Ціна 25 цт.
- Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації).** — Закон не спинить пиянства, тільки вихованє. — Ріп Ван Вінкель (Вашінгтон Ірвінг). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цт.
- Руський штукар.** 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть I. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібляві. — Ціна 50 цт.
- Рицар і смерть.** — Ціна 5 цт.
- Розмова Поляка з Русином.** — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху.—Ціна 10 цт.
- Релігійні вірованя старинних народів.** — Зміст: Релігія Єгиптян. Релігія Халдейців. Первісна релігія Індусів. Ісповідники релігії Брама. Релігія Будди. Релігія Персів. Релігія Жидів. Релігія Греків. Релігія Римлян. — Ціна 20 цт.
- Русько-англійський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови.** Сторін 256, тверда оправа. — Ціна 60 цт.
- Різдвяна ніч (з 10 образками).** — Ціна 10 цт.
- Степові люди.** — Оповіданє з житя в донських степах. Ціна 15 цт.
- Страшна німста.** — Оповіданє М. Гоголя з козацьких часів (з многли образками). — Ціна 20 цт.
- Сьвісововки** 40 цт.
- Стріль на смерть!** — Робітнича драма в 1-ій дії. (Для аматорських театрів). — Ціна 15 цт.
- Страйк.** — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна 20 цт.
- Сьвято весни.** — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя, (1 ілюстрація). — Мати. — На Великдень. — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 20 цт.

Свекруха. — Комедія в 3 діях	25 цнт.
Товариска ворожна, для веселої розривки в кружку зна- комих. — Зміст: Ворожене будучности для жінки. Ворожене будучности для мушци. — Ціна ..	15 цнт.
Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна ..	20 цт.
Український сьліваник. — Ціна	40 цнт.
Хлопська доля. — Ціна	5 цнт.
Хто з чого живе? (Розвідка на тлі економічним). — „Земля рече”. — Ціна	15 цнт.
Через кордон. (Цікаві розкази емігранта). Емігрант. (вірш). — Ціна	15 цнт.
Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зу- ліми. — Ціна	20 ц.
Що стало ся з Рудольфом або трагедія на замку Ма- єрлінг. — Ціна	60 цнт.
Ще то є книжка? — Початки козаччини (з 5 образ- ками). — Козачий кістяк. — Кіндрат Бубненко- Швидкий. — Дні нашої слави і недолі.—Ціна	20 цт.
Як пан собі біди шунав, оповід. Ів. Франка.—Ціна	15 ц.
Як мужик ходив до царя правди шумати (оповіданє). З гір (вірш). За землю (оповіданє). Сьвіт без Аллага (арабська байка). Як вовк цимстив ся на цареві (казка). — Ціна	15 цнт.
Які то є люди на землі? (з 22 образками і 2 мапами). Дуже цікава розвідка про всі раси людей і їх жи- те. — Ціна	50 цнт.
Як писати листи або найновіший і найпрактичніший Русько-анг. листівник. — Ціна	75 цнт.
Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке грім. — Алькоголь, по- вільна отруя. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні на- шої слави і недолі. — Ціна	15 цнт.
і. Як мене вибирали дружбою. — II. Цісарський соло- вій. — Ціна	10 цнт.

Гроші належить посилати на поchtовий або експре-
совий моні-ордер на імя, яке подано у понизшій адресі.

„S V O B O D A”

83 Grand Str.,

Jersey City, N. J.

